

SinarĚ Hir Huk

Yesu Nĕr Gagĕk Ya Nare Vorot Bĕ Rĕk Gevong Anon Vabuung Nam

¹ O Teopilus*! Gagĕk sĕn sa kevuu muginsĕn lo, saga sa tatekin ngaa pin sĕn Yesu nevonġ los yi gagĕk sĕn nenĕr lo,

² vu muginsĕn rot beverup loġ buk sĕn yah meya yagĕk lo. Anon Vabuung tato huk vu yi lob nĕr tato vu sinarĕ sĕn ggooin sir raġ vorot lo ggovek log Anutu ko yi raġ yah yagĕk.

³ Mehö sĕga sĕn ko hil nivanĕ mediik in hil pin, loġ tato yi vu sinarĕ lo beron ngahisekĕ in bĕ deġak ni borot nabĕ nedo mala-tumsĕn lo. Denelĕ yi rangah los rangah yoh vu buk mehödahis luu, log nenĕr sĕn Anutu-yi-nyĕġ anon jaġ lo degwa tato vu sir.

⁴ Lob medo negga nos ving sir loġ buk saga ti, lob mĕm nĕr vu sir bĕ, “Ham su gwevuu Yerusalem. Gaġ ham medo gwegin ngaa sĕn Amag nĕr bĕ rĕk gevong vu ham lo. Sĕn senĕr vu ham wirek lo.

⁵ In Jon neripek alam raġ bĕl, rĕk su buk hus ading rĕ gAnon Vabuung vingin jaġ na ham.”

⁶ Loġ buk saga desupin sir raġ bedeloġ tepĕk in yi bĕ, “Mehöböp, maġ buk yam ggovek bevongin gebĕr alam Israel hir nyĕġ jaġ gehil ngo vingin gegin hil gökin nah nabĕ wirek ma va?”

⁷ Rĕk nĕr yah vu sir bĕ, “Su ham ngaa in bĕ ham rĕk jaġ buk los ngebek saga ni rĕ, in Amag yö tu ala mekwa vo menegġep vu yi.

⁸ Rêk mu Anon Vabuung rêk nam jak na ham los bo niwëek vu ham, beham nanër sarëg rangah vu Yerusalem, gevu distrik Yudea los distrik Samaria bena menoh vu dob pin.”

Yesu Rak Yah Yagek
(Mk 16:19-20; Lk 24:50-53)

⁹ Yesu nër gagek sënë ggovek, gevare denemalajin yi gAnutu ko yi rak yah yagek, lob beggob ggërin yi log su delë yi ggökin rë.

¹⁰ Log nahën vare malaj nesepa, lob pevis medelë mehö luu los tob veroo meris yam denare ving sir.

¹¹ Lob luho denër bë, “Ham alam Galilea, ham malamin nelë yagek pangsën in va? Yesu sën vuu ham geraç yah yagek lo rêk duk nom nabë sën ham nelë yi geraç meyah agi!”

Deggooin Mehöti Rak In Doç Nah Yudas Ben

¹² Lob sir vu kedu sën denenër arë nebë Keleoliv* lo medeyah medeya Yerusalem. Kedu Keleoliv sënë neggëp dus vu Yerusalem yik yoh vu sën horek nër bë mehönon degee medena doç Buksewachsën-yi* lo.

¹³ Bedetök yah Yerusalem mederaç ya bej meya denedo. Alam sën lo sagi: Pita, geJon, geYakobus lu Andreas, gePilip ving Tomas, geBartolomai ving Matai, geYakobus ngwë sën Alpeus nalu, log Simon ngwë sën mehö neruuk alam Rom lo, log Yudas sën Yakobus ngwë nalu.

¹⁴ Alam pin sagi sën ayoj timu medenejom rak medenedo. Gavëh la losho Maria sën Yesu ata ving Yesu ari lo pin dejom rak medenedo ving.

¹⁵ Ggovek, loḵ buk ti lob Pita kedi nare loḵ ari lo pin malaj benēr gāgek ti vu sir. Gesir pin saga raḵ neggēp alam nemadvahi-bevidek-ti (120).

¹⁶ Pita nēr bē, “Arig lo, gāgek sēn dekevu meneggēp loḵ Anutu-yi-ḵapiya lo anon raḵ beyiḵ ggovek. Wirek Anon Vabuong vong gāgek verup Davit avi benēr raḵ Yudas, mehō saga sēn tato aggata vu alam bē denajom Yesu ahon lo, lob gāgek wirek hen saga gwēbeng anon raḵ ggovek ya.

¹⁷ In wirek Yesu ggooin Yudas raḵ menedo ving he beḵo huk sēnē ving he.

¹⁸ Ham raḵ ni bē Yudas sēn agi ḵo dob len ti raḵ monē hel ḵōḵ sēn devo vu yi lo, lob ya mevēs bahē tetap bahē pin keseh to meya.

¹⁹ Lob alam pin sēn denedo Yerusalem lo, dengo gāgek saga mederaḵ ni, lom denenēr dob saga loḵ ayej nebē Akeldama. Sēnē nebē Dob-hel-ḵōḵ.

²⁰ Log tum gāgek neggēp loḵ ḵapiya Saam sēn denvong raro raḵ wirek lo nebē:

‘Yi beggang yō medo menabumeng na,
mehōti su doḵ medo!’

Log gāgek ngwē nēr ving nebē:

‘Mehō ngwē pevis medoḵ nah ben.’

²¹ Om hil pevis maḵooin mehōti vuheng doḵ alam sēn deneya ving hil los Mehōbōp Yesu raḵ buk pin sēn hil nehāḵo loḵ lo.

²² Mehōti sēn neya ving hil wirek geJon neripek alam lo, beyam verup loḵ buk sēn Anutu ḵo Yesu vēr in hil geḵo yi yah vavunē lo. Mehōnon sēn delē sagi pin, og mēm hil aḵooin ti jaḵ begeḵo huk geving he benanēr rangah nabē Yesu kedi raḵ vu bedub yōnon.”

²³ Pita nēr bē saga, lob deggooin mehō luu rak. Ngwē Yosep sēn denenēr yi nebē Barsabas garē ngwē nebē Yustus lo, log ngwē arē nebē Matias.

²⁴ Lom dejom rak vu Mehōbōp bē, “Mehōbōp, gerak alam pin ayoj ni, om mēm ngo getato vu he nabē gehooiin mehō luu sagi ngwē tena rak

²⁵ in doḡ nah Yudas ben menatu sinarē nyēdahis geving he. In Yudas vuu huk sagi ya geya nyēg sēn bē na lo.”

²⁶ Lob derekō veri rak luho lob lōō rak Matias, lom devong yi tu sinarē ving sir nemadluho-bevidek-ti sagi lo.

2

Anon Vabuung Luḡ Yam

¹ Buk-supinsēn-yi sēn denenēr bē Pentekos lo verup ggovek lob desupin sir loḡ beggang ti.

² Lob pevis bededun ti yam ggēp yagek, benesu nebē sang niwēēk, begeyeh nengaj rot.

³ Lob delē ngaa nebē nengwah daggen netum, lob vepul dus dus beya merak ya sir ti ti.

⁴ Lob Anon Vabuung loḡ yam ggērin ayoj pin, lob denēr ayej aggagga yoh vu Anon Vabuung vong verup avij.

⁵ Lob alam Yuda ngahi sēn sir vu nyēg pin meyam denedo Yerusalem in kwaj nevo Anutu lo,

⁶ deno ngaa sēn dedun rak, lob desupin sir ya, lom delēk in deno alam sēnē denevengwēng loḡ ayej ti ti.

⁷ Lob delēk bekwaj ya ngahi medenēr bē, “Alam sēn agi yiḡ sir Galilea pin!

8 Rêk nebë va sën hil pin nehango bë denevengwëng loḵ hil ayed ti ti niröp-ë?

9 Hil Patia geMedia, gehil sën nado Mesopotamia, geYudea, geKapadosia, Pontus, gAsia*.

10 GePrugia los Pampulia, Ejep ga, hil vahi vu Libua sën dus vu Kurene lo ga, hil alam vatëveḵ vu Rom ving.

11 Hil alam Yuda los alam-yu-ngwë sën deggërin sir medenesepa loḵ alam Yuda hir horek lo, gehil Krete los Arabia. Rêk hil pin nehango bë denenër gägek rak Anutu yi huk niwëek loḵ hil ayed ti ti.

12 Lob sir pin delëk gekwaj ya ngahisekë. Geya denër vu sir nebë, “Nгаа sagi degwa nebë va?”

13 Rêk la denenër gägek pelësën nebë, “Denum bël mengëës pangsën beyuj vong paya.”

Pita Nër Gägek Rangah

14 Loḵ Pita losho sir nemadluho-bevidek-ti sënë kedi denare, lob tahi niwëek genër rangah vu alam bë, “Ham Yuda los alam-yu-ngwë pin sën ham yam nedo Yerusalem agi! Ham gwebë nengamin vu sa gägek, beham jaḵ ngaa sagi ni!

15 Ham kuung bë alam sagi denum meyuj vong paya, gaḵ ma! Yiḵ nahën 9 krök monbuk gemehöti su nenum bël mengëës monbuk rë.

16 Rêk mu mehö-nenër-gägek-rangahsën Yoel nër rak ngaa sënë wirek bë:

17 ‘Anutu nër bë, “Buk-tamusën dus jaḵ, og sëḵ keseh sa Anon Vabuung jaḵ alam pin. Geham nalumin maluh los avëh lo rêk denanër gägek rangah nabë alam-denenër-gägek-rangahsën.

Log ham hur magëm rëk degelë ngaa aggagga nabë pesepsën,
geham alam atov rëk degëp medegelë pesepsën.

18 Kë! Vu buk saga rëk sa kësah sa Anon Vabuung jak sa hur maluh los avëh,
lob rëk denanër gagek rangah nabë alamdenenër-gagek-rangahsën.

19 Lob mëm sëk gevong huk aggagga gëp yagek, gesëk gevong ngaa böp böp gëp dob sënë:
Kök los nengwah genengwah aru.

20 Log hes rëk malakenu dok,
gekwev mala kök jak.

Govek log mëm Mehöböp yi buk natök nam.
Yi buk rëk böp los niwëek.

21 Log alam sën detahi ya vu Mehöböp lo pin,
og rëk Anutu geko sir nah vu yi.”’

22 Om ham Israel! Ham gwengö gagek sagi! Sa bë nanër Yesu Nasaret vu ham: Ham ngo rak huk niwëek los ngaa böp sën Anutu vo lok mehö saga nema lo ni. Tato ngaa böp saga vu ham in bë ham jak ni nabë Anutu vong yi yam.

23 Wirek Anutu yö kwa vo meduu ahon govek ya, log mëm tung mehö saga lok yök ham nemamin. Lok ham vong lok ya alam-yu-ngwë sën denekeyëh horek lo nemaj, bedesis yi rak ya kelepeko* mediik.

24 Rëk mu Anutu nër mekedi rak yah vu bedub meko yi vër vu nivanë nipaya pin sën diiksën-yi lo. In diiksën saga su yoh vu bë dahun mehö saga yönon rë.

25 In Davit nër gagek rak yi bë:
‘Sa nehalë Mehöböp nedo sa malag yoh vu buk pin.

Nare ggëp sa nemağ vesa gengaa ti su rëk kepë sa rë.

26 Om sën sa ahëğ nivesa, log mëm sa hevong ayeg in sa kwağ vesa rot.

Gesëk bo kwağ in hong bemedo,

27 in su rëk gwevuu sa kenug bemedo Nyëğ-diiksën-yi rë.

Log su rëk gwevuu hong mehö vabuung bepetar na rë.

28 Getato aggata mala-tumsën-yi vu sa, om rëk gemedo geving sa,

lom rëk sa kwağ vesa rot.'

29 Arig lo, sa bë nanër niröp vu ham nabë hil mehö teta wirek hen Davit diik ggovek ya, be-delev. Geyi bedub nahën neggëp vu hil gwëbeng.

30 Rëk mu Davit yi mehö-nenër-ğagek-rangahsën ti, log yö rağ ni bë Anutu nër yönon venuh nebë, 'Sëk getung hong mewis ti bemedo jağ hong sëa natu mehö-los-bengö dok nah böm.'

31 Wirek Davit lë ngaa sën Anutu rëk gevong lo, log nër rağ Kerisi bë rëk kedi jağ nah. Nër bë Anutu su rëk gevuu yi bemedo Nyëğ-diiksën-yi benavi petar na rë.

32 Yönon, Anutu nër beYesu saga kedi rağ yah, behe pin halë ngaa sën agi ggovek ya om sën he nanër.

33 Gwëbeng rağ yah vavunë ggovek beya nedo Anutu nema vesa, beko Anon Vabuung ggëp ama nema ggovek ya, yoh vu sën wirek Ama nër bë rëk bo vu yi lo. Lob ngaa sën ham lë los ham ngo gwëbeng lo tato bë vong yam ggovek.

34 Davit su rağ ya yagek rë, rëk nër bë: 'Mehöböp nër vu sa Mehöböp nebë,

“Gemedo sa nemağ vesa.

³⁵ Gevu tamusën og sêk getung alam sën denelë hong paya lo dedok na vaham gebinë.” ’

³⁶ Nebë sënë om hil Israel pin ajağ ni yönon nabë Yesu saga sën ham rekö yi rağ ya kelepeko* lo, saga Anutu tung yi netu hil Mehöböp los hil Kerisi.”

Alam Ngahisekë Deggërin Sir Mederipek Bël

³⁷ Alam sënë dengo gägek saga lob gelu ayoj rot, lom denër vu Pita losho sinarë saga nebë, “O arig lo! He rëk gevong nabë va?”

³⁸ Loğ Pita nër yah vu sir bë, “Ham ti ti ngo gwërin ayomin geham jipek bël jağ Yesu Kerisi arë in dahun ham ngaa nipaya pin na, lob mëm Anutu rëk gevong Anon Vabuung vu ham.

³⁹ In wirek Anutu nër bë gevong yi vu ham los nalumin, gevu alam pin sën nahën denedo ading in yi lo geving. Yönon! Rëk gevong vu alam pin sën hil Mehöböp Anutu tahi sir bë dena vu yi lo.”

⁴⁰ Pita nër gägek agga ngahisekë hus ading rot vu sir, log nër niwëek bë, “Ham gwëgin ham! Ham kwehe ham vër in alam nij paya sën denedo dob-ë!”

⁴¹ Nebë saga, lob sir vahi dejom Pita yi gägek ahon medenevong ving, lom deripek bël. Lob vu buk saga sir 3,000 derevuh ya ving Mehöböp yi hur medenedo.

⁴² Nijwëek bë degengo alam sinarë hir gägek, lom detu degwa timu in dedok vu sir, lob denedo revuh ti bedenegga Pasa gedenejom rağ.

Kerisi-yi-alam Mewis Hir Huk Nivesa

⁴³ Lom Anutu vong balam sinarĕ devongŋŋaa böpŋŋahisekĕ balam pin delĕ lob deggöneng.

⁴⁴ Lob alam pin sĕn ayoj neya timu vu Kerisi lo denedo revuh ti, log sir ti su ggulin yiŋŋaa rĕ, gaḵ denevongŋŋaa pin tu sir pin hirŋŋaa.

⁴⁵ Devong hir dob los hir ḵupeḵ in bĕ alam debago, lob deneko monĕ raḵ medenevo ggelek sir pin in bĕ ti su jaḵ vu in nos luŋŋaa.

⁴⁶ Sir pin ayoj timu gedeneya dub-vabuung-böp ḵatum ayo yoh vu buk, log denesupin sir loḵ hir beggang ti ti medenegga Pasa, log kwaj vesa medenevong hir nos ggelek sir.

⁴⁷ Deneko Anutu arĕ raḵ yoh vu buk, galam pin ayoj netĕe yi in sir. GeMehöböp nevong balam deneggĕrin ayoj yah vu yi mederevuh yam ving sir sĕnĕ yoh vu buk.

3

Mehö Vaha Nipaya Nivesa Raḵ

¹ Buk ti lob Pita luho Jon deya dub-vabuung-böp raḵ 3 krök sehuksĕn in bĕ denajom jaḵ. In alam Yuda denevong nebĕ sĕnĕ.

² Lob mehö vaha nipaya ti nedo, lob yi alam denevaḵu yi meyam denetung menedo dus vu veluung avi sĕn denenĕr arĕ nebĕ Malangeri lo. Ata yö ḵo yi to los vaha nipaya, lom denevong nebĕ saga yoh vu buk in bĕ ketag los tahi monĕ luŋŋaa vu alam sĕn deneya dub-vabuung-böp ḵatum ayo lo.

³ Mehö saga lĕ Pita luho Jon geluho bĕ dedoḵ na dub-vabuung-böp, lob ketag vu luho bĕ luho deboŋŋaa vu yi.

⁴ Rĕk Pita luho Jon degĕt yi niwĕĕk ata, log Pita nĕr vu yi bĕ, “Gebarah malam jak megwelĕ aluu rĕ!”

⁵ Lob kwa vo bĕ maĕ luho rĕk debo ngaa vu yi, lom peggirin mala yah vu luho.

⁶ Rĕk Pita nĕr bĕ, “Sehög monĕ ma! Gaĕ mu sa bĕ doĕ vu hong nabĕ sĕnĕ: Sa nanĕr vu hong jak Yesu Kerisi Nasaret arĕ nabĕ, ‘Kwedi jak megena!’ ”

⁷ Lom jom loĕ nema vesa bedadii yi raĕ. Lob pevis bevaha los vaha pedus niwĕĕk loĕ,

⁸ gemĕm kedi pevis mevare neya. Beloĕ ya dub-vabuung-böp katum ayo ving luho, genepisek menepesöng geneĕo Anutu arĕ raĕ.

⁹ Lob alam pin delĕ bĕ ggee meneya geneĕo Anutu arĕ raĕ.

¹⁰ Lob derak ni bĕ yik mehö sĕn nedo yoh vu buk loĕ dub-vabuung-böp veluung avi Malangeri, meneketaĕ los netahi monĕ lu ngaa vu sir lo. Lob delĕ bĕ nivesa raĕ lom delĕk anon bekwaj neketul loĕ.

Pita Nĕr Gagĕk Ggĕp Dub-vabuung-böp Ayo

¹¹ Mehö sĕnĕ nahĕn nekebi Pita lu Jon, lob alam deserög meya detetup lööho loĕ dub nengagelusĕn sĕn denenĕr bĕ Solomon yiyi lo, lob delĕk böpata rot.

¹² Pita lĕ alam sagi lob nĕr gagĕk vu sir bĕ, “Ham alam Israel! Nebĕ va sĕn ham ayomin ya ngahiseĕ in ngaa agi-ĕ? Ham su gwelĕ aluu! Maĕ ham kwamin nevo bĕ raĕ alu ngo he niwĕĕk ma maĕ alu ngo vabuung om sĕn alu hevong mehö aga benivesa raĕ meneya-ĕ? Gaĕ ma!

13 Abraham luho Isaak ving Yakop hir Anutu sĕn, hil ķenud lo hir Anutu lo, sĕn ķo yi hur Yesu arĕ raķ nebĕ sĕnĕ. Sĕn yik mehō saga sĕn ham vo yi loķ ya alam-begō-yi nemaj, geham lah yi vun ggĕp Pilatus mala lo. Pilatus bĕ dĕĕin yi mena, rĕķ ma geham ruu demimin vu yi!

14 Ham ruu demimin vu mehō vabuung los yohvu saga, log ham tahi vu Pilatus bĕ dĕĕin mehōti sĕn sis mehō la bedediik lo vĕr vu ham.

15 Mehō mala-tumsĕn degwa yi rĕķ ham sis yi bediik. Lok Anutu nĕr mekedi raķ yah vu bedub, behe halĕ bĕ nedo mala-tumsĕn, besĕn he nanĕr rangah.

16 Galu ayomin neya timu vu yi, om sĕn alu anĕr arĕ, lob vong niwĕĕk vu mehō sĕnĕ besĕn ham nelĕ yi beham raķ ni lo. Yesu vong mehō sĕnĕ nivesa raķ raķ ham pin malamin in alu ayomin neya timu vu yi.

17 Yōnon, arig lo! Seraķ ni bĕ ham los ham ggev su raķ degwa ni rĕ, om sĕn ham vong paya vu yi nebĕ sĕnĕ.

18 Rĕķ wirek Anutu yō tateķin gagek verup alam-denenĕr-gagek-rangahsĕn lo pin avij nebĕ yō yi Kerisi rĕķ nam begeķo vanĕ. Lob vong gagek saga banon raķ raķ huk sĕn ham vong lo.

19 Om ham gwĕrin ham nom vu Anutu in Anutu dahun ham ngaa nipaya pin na, lob mĕm Mehōbōp rĕķ gevong beham nimin semĕ semĕ jaķ.

20 Lob rĕķ gevong Yesu nom vu ham. Mehō saga sĕn Anutu ggōoin raķ in bĕ geķo hil nah lo.

21 Log gwĕbeng nedo yagek menegin buk sĕn Anutu bĕ gevong ngaa pin natu mewis lo.

Nebë sën nër wirek verup alam-denenër-gägek-rangahsën vabuung lo avij lo.

²² Moses nër nebë, ‘Ham Mehöböp rëk gooin ham arimin ti begetung yi natu ham mehö-nanër-gägek-rangahsën ti nabë sa. Om ham gwebë nengamin vu gägek sën rëk nanër vu ham lo.

²³ Gaḱ nabë mehöti su gengo mehö-nenër-gägek-rangahsën saga aye rë, og Anutu rëk gevong be-mala nama, gesu rëk medo mala-tumsën geving yi alam rë.’

²⁴ Log alam-denenër-gägek-rangahsën pin yik denenër gägek nebë saga. Samuel losho alam sën deneverup ggökin yi medenenër gägek rangah lo, sir pin denenër gägek raḱ buk sënë.

²⁵ Lob gwëbeng ham loḱ yah alam-denenër-gägek-rangahsën bej, begägek sën Anutu losho hil kenud lo dejoo venuh wirek lo anon raḱ vu ham, in nër vu Abraham bë, ‘Hong mewis ti rëk natu mehö semusemu bedoḱ vu alam pin vu dob.’

²⁶ Yönon, Anutu kwa vo hil alam Yuda mugin, lob ggöoin nalu Yesu raḱ bevong yam in bë gevong semusemu vu hil. Log semusemu sënë nebë hil pin ti ti ngo gevuu hil nipaya na bagërin hil nom vu yi.”

4

Detung Pita Luho Jon Ya Karabus

¹ Pita luho Jon nahën denenër gägek vu alam, log alam-deneḱo-seriveng losho mehö sën neḱin alam loḱ dub-vabuung-böp lo, galam Sadukai* lo, bedeverup.

² Ahëj sengën vu luho in luho denenër gägek rangah vu alam bë Yesu kedi raḱ yah vu bedub.

³ Lob dejom luho ahon medetung luho ya denedo karabus in sehuk luq, gemëm bë monbuk lom degevonq gagek vu luho.

⁴ Rëk mu alam ngahisekë sën denqo luho hir gagek lo devonq ving, bederevuh yam ving alam muginsën besir 5,000 raq.

Devonq Gagek Vu Pita Lu Jon Raq Alam Ggev Malaj

⁵ Heng to lob alam Yuda hir ggev losho alam teta, galam-horek-yi, desupin sir vu Yerusalem.

⁶ Alam-deneko-seriveng hir ggev böp Anas, geKayapas luho mehöti arë nebë Jon, gAleksander, gAnas yi alam pin medesupin sir.

⁷ Log devarah Pita luho Jon ya denare malaj gedelok tepëk in luho bë, “Melu vonq ngaa sagi raq re niwëek-a? Ma re vonq meluu yam-a?”

⁸ Lob Anon Vabuung loq yam ggërin Pita ayo lom nër vu sir bë, “Ham ggev los alam teta vu Israel!”

⁹ Gwëbeng ham maq bë dok tepëk in aluu in ngaa nivesa sën alu hevong vu mehö vaha nipaya-ë. Maq ham bë jak mehö sën nivesa raq agi degwa ni?

¹⁰ Nabë nebë saga, og mëm alu hevongin bë ham jak ni balam Israel pin dejak ni geving nabë: Yesu Kerisi Nasaret niwëek vonq mehö sagi benivesa raq los dahis begwëbeng nare ham malamin. Ham sis mehö saga bediik raq kelepeko*, rëk Anutu nër bekedo raq yah ggëp bedub.

¹¹ Yönon!

‘Ham alam sën denelev beggang lo nimin lëlin gelong ti sënë.

Rëk mu netu gelöng niwëek beggang nyëketu yi.'

Og gelöng saga yik Yesu.

¹² Su mehö ngwë yoh vu bë doḱ vu hil rë. In vu dob pin og Anutu su tato arë agga ngwë vu hil bë rëḱ geḱo hil nah vu yi rë."

¹³ Dengo bë Pita luho Jon denër rangah niwëek, lob deranga nemaj in derak ni bë luho su deluḱ dub rë, gaḱ luho alam meris mu. Lob kwaj ya ngahi, rëḱ derak ni bë wirek luho deneya ving Yesu.

¹⁴ Log mehö sënë nare ving luho gedelë bë navi nivesa rak yönon, lob su deyoh vu bë denanër gagek ti doḱ nah vu luho rë.

¹⁵ Lob alam ggev denër vu lööho bë lööho degeto dena dobnë rë.

Lob lööho to deya, log mëm yö yah desap sir rak medenër bë,

¹⁶ "Rëḱ hil gevong va vu mehö luu saga? Luho devong ngaa böp sënë balam vu Yerusalem pin derak ni, om hil su ayoh vu bë rëḱ abun gagek saga rë.

¹⁷ Gaḱ gagek saga rëḱ na menoh vu alam pin, om hil nanërin luho niwëek nabë luho su dena denanër gagek jak Yesu arë saga vu mehö la gökin."

¹⁸ Lob detahi luho yom bemëm denër vu luho bë luho su na denanër gagek jak Yesu arë, beluho su detahu gagek sënë vu alam.

¹⁹ Rëḱ Pita luho Jon denër yah vu sir bë, "Nabë alu gevuu Mehöböp yi gagek sënë na galu sepa doḱ ham gagek, og maḱ Anutu rëḱ gelë aluu nivesa? Ham ngo kwamin bo saga rë.

20 Alu su ayoh vu bë rëk ayemin nama rë. Gaḵ alu rëk nanër gagek rangah jaḵ ngaa pin sën alu halë los hango lo!”

21 Lob ggev lo devong gagek raḵ luho niwëek ggökin, log mëm delëein luho beluho deya. Alam ggev deggöneng in alam, in sir pin deneḵo Anutu arë raḵ in ngaa sën luho devong agi, lob su kwaj ḵo aggata ti in bë debo vanë vu luho rë.

22 Gemehö sën luho devong ngaa böp raḵ yi benivesa raḵ lo, yi ta mehödahis luu gekesuu meya.

Kerisi Yi Alam Dejom Raḵ Bë Anutu Bo Niwëek Vu Sir Medenanër Gagek Rangah

23 Devong luho ya, lob luho deyah medeya vu hir alam bedenër alam-deneḵo-seriveng hir ggev los alam teta hir gagek pin vu sir.

24 Dengo ggovek, log sir pin ayoj timu gedejom raḵ vu Anutu bë, “O Mehöböp, ngo getung dob los yaḵek los loo bengaa pin sën denedo loḵ lo.

25 Wirek hong Anon Vabuung vonḡ gagek ti verup loḵ hong hur Davit avi, sën he ḵenumin lo, nebë:

‘Nebë va sën alam-yu-ngwë ahëj sengën pangsën rot,
gemehönon la medo denevengwëng yah nenga meris mu-e?’

26 Alam-los-bengöj vu dob sënë pin kedi dero sir in degevong begö,
log alam böp pin desupin sir medevengwëng raḵ begö
in bë dedahun Mehöböp luho Mehö sën ggooin raḵ in bë geḵo hil nah lo na.’

27 Yönon rot, Herot* luho Pontius Pilatus ving alam-yu-ngwë, galam Israel, bedevengwëng yah

nenga nebë saga ggëp nyëg böp Yerusalem in bë dedahun hong hur vabuung Yesu na. Mehö sën wirek gehooïn yi rak lo.

²⁸ Dejoo gägek revuh ti nebë saga in bë degevong ngaa sën wirek geduu gägek ahon niwëek bë rëk anon jak lo.

²⁹ Om Mehöböp, ngo kwam bo gägek maggin pin sën bë degevong-ë rë megedok vu hong hur he, log gwevong niwëek vu he in he nanër hong gägek rangah, gehe su agöneng.

³⁰ Gebër nemam niwëek jak begwevong alam ni-raksën nijvesa jak, log gwevong ngaa böp los huk aggagga jak hong hur vabuung Yesu arë.”

³¹ Nahën denejom rak nebë sënë, log beggang sën desupin sir lok lo ggee böpata gAnon Vabuung yam ggërin ayoj, lob mëm denenër Anutu yi gägek niwëek ata gesu deneggöneng rë.

Kerisi-yi-alam Ayoj Timu

³² Alam sën ayoj neya timu vu Yesu lo ahëj los ayoj neya timu vu sir vewen vewen ving. Su mehöti lë yi ngaa ti benër bë, “Sagik sa ngaa!” rë, gak hir ngaa pin saga sën tu sir pin hir ngaa.

³³ Lob sinarë nyëdahis lo denenër gägek rangah bë Mehöböp Yesu kedi rak ggökin, lob hir gägek saga los niwëek balam pin deneko arëj rak.

³⁴ Sir ti su rak vu in nos los ngaa ti rë, in sir sën deyoh vu dob los beggang lo pin denevo vu alam vahi medeneko monë rak. Deneko monë rak,

³⁵ lob devo vu sinarë nyëdahis lo medenegin, lok mëm sinarë denevo ggelek alam sën denerak vu in ngaa lo.

³⁶ Mehöti nedo, arë nebë Yosep, lob sinarë denër ggev ngwë raḵ yi nebë Barnabas. Arë sënë degwa nebë mehö nelev horek in alam. Yi Levi* ti, geyi vu dob Kupros.

³⁷ Lob yi dob len ti neggëp Yerusalem, lob vong bemehöti bago, lob ḵo monë saga beya mevo vu sinarë lo.

5

Ananias Luho Sapira

¹ Log mehö ngwë nedo arë nebë Ananias, gevenë arë nebë Sapira. Lob Ananias vong yi dob len ti bemehö la debago.

² Rëḵ luho venë devengwëng loḵ ti, lom devun monë saga vewen betu luho yö hir ngaa. Log Ananias ḵo vewen beya mevo vu alam sinarë genër bë monë sën lo yik pin sënë.

³ Loḵ Pita nër vu yi bë, “Ananias, Satan nare loḵ ayom begevun dob sagi yi monë vahi gegetetuhin Anon Vabuung.

⁴ Wirek sën su debago dob rë lo, og yik ngo hong ngaa! Log debago om maḵ monë saga netu hong ngaa in bë gwegin megwëvong noh vu kwam. Ma re nër vu hong bë gwevong paya nabë sënë? Su gelah monë sënë vewen vun in mehönon mu rë, gaḵ gelah vun in Anutu!”

⁵ Ananias ngo gagek sagi, lob diik pevis beto neggëp, lob alam sën vare denelë lo deggöneng böpata rot.

⁶ Lob alam magëm kedi debom loḵ tob beya delev.

⁷ Ggovek gehes mala löö ggovek ya, log Ananias venë verup yam beggang ayo, lob su rak ngaa sën tøk vu regga lo ni rë.

⁸ Lom Pita lok tepëk vu yi bë, “Maḵ yik melu ḵo monë yoh vu sën rak dob saga ma ma?”

Lok avëh nër yah bë, “Ëë-ë! Yoh vu! Alu haḵo nebë saga!”

⁹ Rëḵ Pita nër bë, “Melu reggam joo gagek revuh ti gemelu bë seggi Mehöböp yi Anon Vabuung-a? Om gwengo! Alam sën delev reggam lo yom denare lok veluung avi, om rëḵ debaḵu hong geving bona dedev!”

¹⁰ Lob pevis bavëh saga diik beto neggëp lok Pita vaha, lob alam magëm delok yam beggang ayo medelë bë avëh diik meneggëp, lom devaḵu beya delev ving regga.

¹¹ Lom Kerisi-yi-alam pin ving alam pin sën denḡo gagek agi deggöneng böpata rot.

Ngaa Böp Aggagga Verup

¹² Lob sinarë nyëdahis devong ngaa böp aggagga rak alam vahi besir pin denelë, lob mëm alam sën denesepa lok Yesu lo pin ayoj timu gedenesupin sir lok dub-vabuung-böp nenga-gelusën sën denenër bë Solomon yiyi lo.

¹³ Lob alam vu Yerusalem pin deḵo arëj rak, rëḵ deggöneng gesu desupin sir ya ving sir rë.

¹⁴ Rëḵ alam maluh los avëh ngahiseḵë ayoj ya timu vu Mehöböp bederevuh yam ving yi alam, bedetu yu böpata rak.

¹⁵ Lob tum denevaḵu alam nijraḵsën meyam debë neggëp lok ḵanyë los bëḵ lok aggata, lob

denebĕ sir ti ti ya ya in bĕ Pita geto mena, og hes gelu ķenu na mejak sir.

¹⁶ Galam vu nyĕg pin sĕn denedo dus vu Yerusalem lo denesupin sir yam. Deneķo alam nijraksĕn ving alam sĕn memō nipaya gwang ya sir lo, lob alam saga pin nijvesa rak yah ggōkin.

Angĕr Kō Sinarĕ Lo Vĕr In Karabus

¹⁷ Nebĕ saga lob alam-deneķo-seriveng hir ggev bōp losho yi alam Sadukai* pin denelĕ Yesu yi alam paya,

¹⁸ om dejoo gagek lob kedi dejom sinarĕ nyĕdahis lo ahon bedetung sir luk ya karabus.

¹⁹ Rĕķ Mehōbōp yi angĕr yam tahnin reping in sir buk vuheng, log ķo sir to meyah dobnĕ genĕr bĕ,

²⁰ “Ham na bare dub-vabuung-bōp katum ayo beham tatekin gagek vu alam pin nabĕ degevang nabĕ sĕnĕ in denatu mewis medemedo malaj-tumsĕn.”

²¹ Dengo gagek saga, log monbuk anon lob deyah dub-vabuung-bōp bedetatekin gagek vu alam. Getum alam-deneķo-seriveng hir ggev bōp losho yi alam ya medo denesupin kaunsor pin yam. Log denĕr gagek ya beggang karabus bĕ degeķo sinarĕ nam.

²² Lob hir hur deloķ ya beggang karabus, rĕķ sinarĕ su denedo rĕ.

²³ Lob yah denĕr vu sir bĕ, “He halĕ beggang karabus yi reping rĕķ desis loķ beniwĕĕk gahĕvavu denare medenĕgin. Lob he tahnin, rĕķ he su atōķ rak mehōti genedo beggang ayo rĕ.”

²⁴ Lob hir ggev sĕn nĕgin alam loķ dub-vabuung-bōp lo losho alam-deneķo-seriveng hir ggev denĕgō

gagak saga, lob kwaj ya ngahisekë bedenesero degwa.

²⁵ Loḵ mehöti ya verup vu sir benër bē, “Alam sēn ham tung sir ya ḵarabus lo denare dub-vabuung-böp ḵatum ayo medenetateḵin gagak vu alam.”

²⁶ Lob hir ggev sēn neḵin alam loḵ dub-vabuung-böp lo, losho ahēvavu la, ya deḵo sir. Rēḵ su desis sir gederot rē gema. In deneggöneng in alam bē rēḵ detengwa sir jaḵ gelöng.

Sinarë Su Deneggöneng In Kaunsor Rë, Gedenenër Gagək Rangah

²⁷ Deḵo sir yam medevarah sir nare vuheng loḵ kaunsor lo malaj, galam-deneḵo-seriveng hir ggev böp nēr vu sir bē,

²⁸ “He nēr niwëek ata vu ham bē ham su na nanēr bengö saga rangah vu alam, rēḵ ham nevong in va? Ham nenēr gagak saga ya meyoh vu Yerusalem pin beham vongin bē gwēḵo gagak jaḵ nom he nabē he sis mehö saga mediik!”

²⁹ Rēḵ Pita losho sinarë saga denēr yah vu sir bē, “He bē sepa doḵ Anutu yi gagak namugin, gemehönon hir gagak gēp tamusēn!

³⁰ Ham vong paya vu Yesu beham sis yi raḵ ḵelepeḵo*, rēḵ hil ḵenud hir Anutu nēr meḵedi raḵ yah.

³¹ Anutu ḵo yi raḵ yah vavunē betung yi nedo nema vesa. Lob tu ala in geḵo hil nah vu Anutu, gevongin gēr in hil Israel ayod gekevoh hil ngaa nipaya na.

³² He halē ngaa pin saga, om sēn he nanēr rangah gAnon Vabuung sēn Anutu vong vu alam

sĕn nengaj yes vu yi gagek lo tatekin gagek sagi ving.”

Gamaliel Nĕr Bĕ Alam Kaunsor Denahubin Sinarĕ

³³ Kaunsor lo dengo yi gagek saga lob ahĕj sengĕn pangsĕn rot gedevongin bĕ dengis sinarĕ pin saga medenadiik.

³⁴ Rĕk kaunsor ti arĕ nebĕ Gamaliel kedi nare. Yi Parisai* ti, geyi tatovaha horek yi los bengĕ. Alam pin ahĕj neving yi rot los deneko yi rak. Lob kedi menĕr vu sir bĕ degevong sinarĕ geto dena dobnĕ teka rĕ, lob to deya.

³⁵ Log nĕr vu kaunsor pin bĕ, “Ham alam Israel! Bĕ ham gwevong ngaa ti vu alam sĕnĕ, og maḅ ham ngo kwamin bo nivesa rĕ.

³⁶ Ham rak ni bĕ wirek mehĕti arĕ nebĕ Tiudas kedi benĕr bĕ, ‘Sa, sa mehĕ los nig wĕĕk bĕpata!’ Lob alam rak neggĕp alam mehĕdahis ti (400) yah detamuin yi. Rĕk desis yi bediik, log alam sĕn denetamuin yi lo deveya beya depalĕt loḅ geyi huk vĕs bemala maya verĕk yi.

³⁷ Log tum buk sĕn kiap bĕp nekevu mehĕnon arĕj lo lob Yudas vu Galilea kedi rak beḅo alam vahi yah detamuin yi. Rĕk desis yi ving bediik, log alam pin sĕn denetamuin yi lo deketĕkin sir bemaya.

³⁸ Om sĕn sa bĕ nanĕr vu ham nabĕ ham gĕneng in alam saga, geham naḅĕk gedemedo rĕ. Nabĕ yĕ denevong huk yoh vu mehĕnon kwaj, og rĕk noh paya bebĕs.

³⁹ Gaḅ nabĕ degwa neggĕp vu Anutu yĕnon, og ham su yoh vu bĕ rĕk kwepĕ sir rĕ, om ham gwegin ham in ham su ngis begĕ vu Anutu!”

Sinarë Kwaj Vesa In Devong Nimumsën Vu Sir In Yesu Arë

⁴⁰ Lob devong ving Gamaliel yi gagek saga, gedetahi sinarë pin loḵ yah bedeveek sir, log denër niwëëk vu sir bë su denanër Yesu bengö rangah log delëëin sir medeya.

⁴¹ Lob mëm devuu kaunsor ya geto deyah dobnë, lob kwaj vesa rot in Anutu ḵo sir raḵ belë sir bë deyoh vu bë alam degevong benij namum in Yesu arë.

⁴² Lob medo denetateḵin gagek rangah loḵ dubvabuung-böp gelok beggang la yoh vu buk pin. Beyö medo denenër Yesu Kerisi bengö rangah gaḵ su denevuu rë.

6

Deggooin Alam Nemadvahi-bevidek-luu Raḵ In Dedoḵ Vu Sinarë Lo

¹ Nahub geYesu yi hur ngahiseḵë raḵ, lob sir vahi sën denevengwëng Grik ayej lo ahëj sengën vu vahi sën denevengwëng alam Yuda ayej* lo. Ahëj sengën raḵ degwa nebë sënë: Alam sën denevengwëng Grik ayej lo denenër bë, “Ham nevo nos ggelek alam yoh vu buk pin log ham su nevo vu he hömin avëh alov lo rë.”

² Lob hurmaluh nemadluho-bevidek-luu muginsën desupin Yesu yi hur lo pin yam medenër vu sir bë, “Bë he gevuu Anutu yi gagek na gehe bo nos gelek, og su yoh vu rë!

---

* **6:1:** Vu nyë dahis og alam Yuda denevengwëng Hibru ayej lob Anutu yi ḵapiya mugeng neggëp loḵ Hibru ayej. Rëḵ verup loḵ Yesu yi buk og ayej Hibru sënë pekwë yi bedenenër arë nebë Aram. Aram og dus vu Hibru ayej rëḵ yööhu teka.

³ Arig lo! Ham ngo gooin ham alam nemadvahi-bevidek-luu jak rē. Sir sēn alam nijvesa gAnon Vabuung nedo loḵ sir niwēek lo, gesir sēn los kwaj lo. Lob mēm hil gevong medegegin huk sagi.

⁴ Gak hek ngo rēḵ medo in najom jak noh vu buk pin los tatekin Anutu yi gagek mu.”

⁵ Alam pin ahēj ving gagek saga, lob deggoin Stepan, sēn mehō yō nevong ving niwēek ata gAnon Vabuung nedo niwēek ving yi lo. Log deggoin Pilip luho Prokorus ga, Nikanor luho Timon, geParmenas, geNikolas vu Antiok. Wirek yi alamyu-ngwē ti rēḵ ggērin yi beloḵ ya metu alam Yuda ti.

⁶ Devarah alam saga loḵ sinarē malaj, log dejom rak gedebē nemaj rak sir.

⁷ Log Anutu yi gagek ya meyoh vu nyēg pin, balam ngahiseḵē detu Yesu yi hur vu Yerusalem. Galam-deneḵo-seriveng vahi ayoj neya timu vu yi ving.

Alam Yuda Devong Gagek Vu Stepan

⁸ Anutu vong semusemu los niwēek bōpata vu Stepan, lob nevong ngāa bōp aggagga balam denelē.

⁹ Rēḵ alam vahi kedi desis begō rak gagek yah vu Stepan. Alam sagi vu Kurene los Aleksandria, gedenenēr hir dub-supinsēn-yi saga nebē alam sēn devo sir vēr in mehō ngwē nemaj ggovek lo hir hir. Gesir vahi vu Kilisia los Asia* ving.

¹⁰ Rēḵ su deyoh vu bē dekeyēh Stepan yi gagek rē, in Anon Vabuung yō vo kwa nivesa vu yi.

¹¹ Lom devo monē vu mehō la in bē denanēr gagek kuungsēn jak Stepan nabē, “He hango bē nenēr gagek pelēsēn rak Moses lu Anutu!”

¹² Alam saga devong balam teta los alam-horek-yi galam pin ahëj sengën vu raḵ saga, lob mëm sir yö depeşöng medejom Stepan ahon bedeko ya nare kaunsor mala.

¹³ Log devarah mehö la in bë denanër gagek kuungsën jaḵ yi lom denër bë, “Mehö saga nenër gagek nipaya raḵ dub-vabuung-böp sënë, geraḵ Moses yi horek.

¹⁴ He hangö mehö saga nër bë, ‘Yesu Nasaret saga rëḵ kevoh dub-vabuung-böp sënë gepekwë gagek wirek hen sën Moses vong vu hil lo benatu agga ngwë jaḵ.’ ”

¹⁵ Lob kaunsor pin detung malaj raḵ Stepan niwëek ata, lom delë mala niḵapiik raḵ nebë angër ti.

7

Stepan Tateḵin Gagek Vu Kaunsor Lo

¹ Lob alam-deneḵo-seriveng hir ggev böp loḵ tepëḵ bë, “Gagek sagi yönon-a?”

Lob Stepan nër yah bë,

² “O arig lo, amag lo! Ham gwengo rë! Wirek hil dobahë Abraham nahën nedo Mesopotamia gesu ya Haran rë, lob vu buk saga niwëek ala Anutu töḵ vu yi.

³ Lom nër vu yi bë, ‘Gwevuu hong dob los hong alam na gegena nyëḡ len ti sën sëḵ tato vu hong.’

⁴ Lob Abraham vuu Kaldia hir dob geya nedo Haran. Denedo saga bama diḵ ggovek, loḵ mëm Anutu vong yi yam nedo nyëḡ sën gwëbeng hil nado loḵ agi.

⁵ Rëḵ Anutu su vo dob sënë len mahen teka vu Abraham in bë yö gegin menatu yi ngaa niröp rë,

gema. Rêk Anutu nêr bê tamusên og rêk bo dob sagi vu yi benajom ahon, in natu yi mewis lo pin hir dob geving. Rêk mu, loḵ buk sên Anutu nêr gâgek vu yi agi, og Abraham nalu ma.

⁶ Log Anutu nêr ving bê, ‘Hong mewis rêk na demedo alam-yu-ngwê hir dob. Lob rêk denatu alam-yu-ngwê saga hir hur bededeginengin sir jaḵ huk ḵarabus noh vu ta jaḵ gëp alam mehödahis ti (400).

⁷ Rêk mu tamusên, og sêḵ gevong nyêvewen vu alam-yu-ngwê saga sên rêk dedeginengin hong mewis rak maggin böp lo. Loḵ mêm rêk degevu nyêg sagi na, gedenam denajom jaḵ vu sa gëp sagi.’

⁸ Lob Anutu joo gâgek vu Abraham bê gerah* nalu maluh lo navij. Lob nahub rê loḵ Abraham ḵo nalu Isaak, lob neggëp rot beyah verup loḵ buk sên netu nemadvahi-bevidek-löö sên ata ḵo yi lo, lob ama rah* navi. Log Isaak vong nebê sênê vu nalu Yakop ving, geYakop vong vu hil degwa nemadluho-bevidek-luu nebê saga ving.

⁹ Rêk hil degwa lo saga denelê arij Yosep paya, lom devo yi vu alam-yu-ngwê bedebago yi. Bedeḵo medeya Ejep betu Ejep ti yi ngaa meris. Rêk Anutu nedo ving yi,

¹⁰ meloḵ vu yi, beḵo yi vër vu ngaa nipaya pin sên deginengin yi lo. Vong semusemu los kwa böpata vu yi loḵ Ejep hir mehö-los-bengö Parao mala belê. Lob tum Parao tung yi tu ggev yuseḵê vu Ejep benegin Parao yi beggang lu ngaa pin.

¹¹ Lob nahub rêk meyip böpata neggëp dob Ejep los Kanaan pin, lob maggin böpata töḵ vu sir, behil ḵenud lo su deyoh vu bê denatöḵ vu nos rê.

12 Rëk Yakop ngo bë nos nedo Ejep, lob vong hil kenud lo deya nos beron muginsën.

13 Ggovek ya loḵ sireḵ deyah netu beron luu, lob mëm Yosep nër yi rangah vu ari lo bë, 'Ham arimin sa Yosep.' Lob mëm Parao raḵ ni bë Yosep yi alam sir.

14 Lob Yosep vong gagek yah in ama Yakop losho yi alam pin bedeyam vu yi. Sir yoh vu dahis löö benemadluho menemadvahi (75).

15 Lob Yakop luḵ meya nedo Ejep bediik, log hil kenud lo denedo bedediik ving.

16 Lob deḵo navij yom Sekem beyah debë loḵ waak sën wirek Abraham bago vu alam Hamor raḵ monë betu yi waak bedub lo.

17 Lom buk sën bë Anutu gevong ngaa sën wirek nër vu Abraham bë rëḵ gevong lo neggovek in bë natök nam rangah, lob alam Israel deveröng bedeggërin nyëg Ejep.

18 Beggovek, loḵ Ejep hir mehö-los-bengö mewis ti verup, lob su raḵ Yosep yi huk nivesa sën nevong lo ni rë.

19 Om sën nevong rii raḵ hil alam, genevong huk qarabus vu hil kenud lo. Geniwëek rot bë dejuuk naluj maluh niḵök lo na demedo dobnë medenadiik.

20 Loḵ nahub rë, loḵ Moses ata ḵo yi loḵ buk saga. Lob Anutu ro hurmahen saga nivesa bemalangeri rot. Lob ata lu ama degin yi loḵ beggang ayo yoh vu kwev löö.

21 Loḵ mëm ya debë yi loḵ bël nenga, loḵ tum Parao nalu avëh ḵo yi ya menegin nebë sën yö nalu.

²² Lob Moses luḵ dub ving Ejep hurmahen bedenetaḥu yi loḵ alam Ejep hir gageḵ los kwa pin, lom tum netu mehö los kwa-sevërsin-sën-yi genevong huk los niwëëḵ ving.

²³ Ggoveḵ geMoses yi ta tu mehödahis luu raḵ, lob kwa vo bë na gelë yi alam Israel.

²⁴ Lom töḵ raḵ Ejep ti genevasap Israel ti, lob loḵ vu Israel ti saḡi bevong nyëvewen loḵ yah nipaya saga vu besis Ejep ti saga mediḵ.

²⁵ Moses kuong bë rëḵ yi alam kwaj bo yi nabë Anutu vong yi yam in bë doḵ vu sir. Rëḵ ma gesu kwaj nevo nebë saga rë.

²⁶ Loḵ heng to lob Moses yah verup betöḵ vu Israel luu geluho denesis sir. Lob vongin bë gevong beluho ayoj nakul gebegö gëp, om nër bë, 'Alam-a! Melu arimin ham lo! Rëḵ nebë va sën melu nevong paya vu ham-ë?'

²⁷ Rëḵ mehö sën vong paya vu ari lo ruuk Moses yah genër bë, 'Re nër vu hong bë genatu he ggev los mehö sën gebo nyëvewen vu he?'

²⁸ Maḵ bë gengis sa nabë sën gesis Ejep ti bediḵ veseveng lo?'

²⁹ Nër bë saga lob Moses ggöneng beveya meya pevis. Beya nedo alam Median hir nyëḡ. Lob mëm rëḵ ḵo nalu maluh luu vu sagu.

³⁰ Log ta mehödahis luu ggoveḵ ya, loḵ mëm angër ti tato yi vu yi neggëp nyëḡ-yumeris dus vu ḵedu Sinai. Angër los nengwah daggen loḵ nare ḵele teka niggin ggin.

³¹ Lob Moses lë lob kwa ya ngahiseḵë in ngaa sën töḵ vu yi. Lob ya dus in bë gelë nivesa, lob Mehöböḵ aye nër bë,

32 ‘Sa Anutu sën kenum lo hir Anutu sa. Sa Abraham luho Isaak geYakop hir Anutu sa.’ Lob Moses lëk beggöneng bë su gelë.

33 Lob Anutu nër vu yi bë, ‘Genakah suu vër in vaham. In nyëg sën genare loğ aga og nyëg vabuung.

34 Sa halë huk nipaya los maggin pin sën dedeginengin rağ sa alam vu Ejep, lob gwëbeng seluğ yam in bë sà kevelekin sir los gağo sir vër vu ngaa maggin. Om kwedi jağ! Sa bë gevong hong megenah Ejep.’

35 Yiğ Moses saga sën wirek deruu demij vu yi gedenër bë, ‘Re tung hong bë genatu ggev böp los mehö sën gebo nyëvewen vu he?’ lo. Rëğ Anutu vong yi yah in bë natu hir ggev los kevelekin sir vër, om sën vong bangër sënë tøk vu yi loğ kele mahen teka sën lo in bë bo niwëek vu yi.

36 Log yiğ Moses saga sën vong ngaa böp aggagga vu sir vu Ejep, loğ ço sir vër beli sir beya deyoh Loo-kök vuheng meya değo loğ nyëg-yumeris yoh vu ta mehödahis luu.

37 Log yiğ Moses saga sën nër vu alam Israel bë, ‘Anutu rëğ gevong ham ti natu mehö-nanër-gägek-rangahsën nabë sa.’

38 Log desupin sir ggëp nyëg-yumeris, lob yiğ Moses saga sën ya nedo kedu Sinai ving angër bevengwëng ving yi lo. Log Moses nedo ving hil kenud lo, lob ço Anutu yi gägek mala-tumsën-yi bevong vu hil,

39 rëğ hil kenud lo nij lëlin yi gedekeyëh aye bederuuk yi gekwaj vo bë denah Ejep.

40 Lom denĕr vu Aaron bĕ, ‘Gesemu he anutu la in degeli he na. In Moses sĕn ƙo he vu Ejep meyam lo maƙ ya tena? He dugin!’

41 Lom mĕm desemu burmakau nalu maluh ti ƙenu raƙ goor betu anutu-kuungsĕn gedenetungĕ seriveng vu. Log ahĕj nivesa in ngaa sĕn yŏ desemu raƙ nemaj agi.

42 Rĕƙ Anutu ruu demi vu sir in denejom raƙ los ayej loƙ hes los kwev gebetuheng pin sĕn denedo yaƕek babu lo, yoh vu sĕn alam-denenĕr-ƕaƕek-rangahsĕn dekevu meneggĕp loƙ Anutu-yi-ƙapiya lo bĕ:

‘Ham alam Israel, wirek ham nedo ta mehŏdahis luu vu nyĕƕ-yumeris,
lom ham sis burmakau los sipsip beham vesi netu seriveng.
Maƙ saga ham vong vu sa? Ma!

43 Ham vaƙu anutu-kuungsĕn Molok yi dub sĕl ving anutu-kuungsĕn Rompa yi betuheng ƙenu.

Ham semu ngaa ƙenu pin saga in bĕ ham najom jaƙ vu los gweƕo arĕj jaƙ,
om sĕƙ gevong nyĕvewen vu ham,
besĕƙ gevongĕ beham kwesuu nyĕƕ bŏp Babulon*
mena medo ƙarabus vu nyĕƕ adingnĕ.’

44 Wirek hil ƙenud denedo nyĕƕ-yumeris, lob hir dub sĕl nedo. Saga sĕn Anutu yi dub sĕl getato bĕ nedo ving sir, lob desemu yoh vu sĕn Anutu nĕr tato vu Moses bĕ gevong lo.

45 Ggovek loƙ hil ƙenud lo deyam ving Yosua in bĕ degeƕo alam-yu-ngwĕ hir dob, lob Anutu loƙ vu sir bekevoh alam saga in sir. Vu buk saga deƕo dub

sĕl sĕn amaj vo vu sir lo sepa, beyam detung nedo rot beberup loḵ Davit yi buk.

⁴⁶ Loḵ mĕm Anutu nelĕ Davit nivesa, lom Davit jom raḵ vu bĕ rĕḵ dev dub ti vu Yakop yi Anutu.

⁴⁷ Rĕḵ ma geneggĕp rot bemĕm nalu Solomon rĕḵ lev.

⁴⁸ Rĕḵ mu Mehö-ğayeheng Anutu su nedo loḵ dub sĕn mehönön denelev raḵ yö nemaj lo rĕ. In mehö nenĕr-ğagak-rangahsĕn nĕr bĕ:

⁴⁹ ‘Mehöböp nĕr bĕ sĕnĕ:

“Yagek netu sa sĕa sĕn sa nado raḵ,
gedob saga netu ngadoheng sĕn sa nehebĕ
vahaḡ raḵ lo.

Om re yoh vu bĕ dev dub ti vu sa in bĕ sa sewah dok-a?

⁵⁰ Ma ham kuung bĕ sa nemaḡ su tung ngaa pin sĕnĕ rĕ?” ’

⁵¹ Ham alam ayomin niwĕĕk. Geham ayomin los nengamin dahis. Ham neruuk Anon Vabuung yoh vu buk pin nebĕ sĕn ham ḵenumin lo deneruuk wirek lo.

⁵² Mehö-nenĕr-ğagak-rangahsĕn ti tena sĕn ham ḵenumin lo su denevong paya vu yi rĕ? Ma! Desis alam sĕn denenĕr gagek rangah bĕ mehö yohvu Yesu rĕḵ nam lo bedediḵ. Lob yi saga yam, rĕḵ ham tato yi vu alam-begö-yi medesis yi bediḵ.

⁵³ Angĕr denevo Anutu yi horek vu ham rĕḵ ham su nesepa loḵ rĕ.”

Detengwa Stepan Raḵ Gelönḡ Mediḵ

⁵⁴ Dengo gagek sagi, lob gagek sagi gelu ayoj rot. Lom deneköo nyĕj, gahĕj sengĕn böpata rot vu Stepan.

⁵⁵ Rëk Anon Vabuung ggërin Stepan ayo, lob varah mala rak yagek niwëëk ata benelë Anutu niḱapiik, log lë bë Yesu nare Anutu nema vesa.

⁵⁶ Lob tahi bë, “Om ham gwengo rë! Sa halë bë yagek tatekin yi, log Mehönon Nalu nare loḱ Anutu nema vesa!”

⁵⁷ Lob dereseeh rur rak gedemir nengaj, log sir pin kedi deserög meya dejom Stepan ahon,

⁵⁸ gederot yi medeko medeya Yerusalem katum degwa dobnë, log mëm detengwa yi rak gelöng bediik. Lob alam sën denër gagek kuungsën rak yi lo dekah hir tob mugin bedetung menedo loḱ mehö magëm ti arë nebë Saulus vaha bemedo negin,

⁵⁹ log mëm ya detengwa Stepan rak gelöng. Nahën denesis yi rak gelöng, log pevis mejom rak bë, “Mehöböp Yesu! Gweko sanog nök vu hong!”

⁶⁰ Lom tung lus luḱ getahi bë, “Mehöböp, su gebo dok nah hir ngaa nipaya sënë!” Log diik ya.

8

Saulus Nevong Paya Vu Kerisi-yi-alam

¹ Saulus vo gadu loḱ sir in desis Stepan mediik. Lob vu buk saga alam deked1 in bë debo maggin böpata rot vu Kerisi-yi-alam vu Yerusalem medebasap sir. Lob Kerisi-yi-alam pin deveya medeketëkin sir medeya distrik Yudea lu distrik Samaria gesinarë nyëdahis mu yö nahën denedo nyëg böp Yerusalem.

² Galam vahi sën denesepa loḱ Anutu yi gagek medenero lo, sën mëm delev Stepan gedesu böpata rot in yi.

³ Log Saulus mala nesepa bë kevoH Yesu yi alam benama na verök yi, lob nesepa loK beggang pin beneloK ya beneko maluh gavëh ving, benedadii sir ya karabus.

Denër Bengö Nivesa Vu Samaria

⁴ Lob Kerisi-yi-alam sën deveya medeya jeggin jeggin lo deneko loK rot beya denenër Bengö Nivesa yoh vu nyëg.

⁵ Pilip luk meya nyëg böp ti vu distrik Samaria, lob nër Kerisi vu sir.

⁶ Alam ngahisekë dengo yi gagek los delë ngaa böp sën nevong lo, lom debë nengaj vu yi pangsën.

⁷ In denelë gememö nipaya sën negwang ya alam ngahisekë ayoj lo dengeek geto deya in sir. Log alam ngahisekë sekëj neselöngin, gevahaj nipaya, og nijvesa nerak.

⁸ Lom mëm alam ayoj tee yi rot vu nyëg saga.

⁹ Lob mehöti arë nebë Simon nedo saga, beyi mehö nerob alam los nevong yesek lu ngaa aggagga, menevong balam Samaria* kwaj neya ngahi in yi gedenër bë yi mehö böp ti.

¹⁰ Lob alam ggev los alam meris pin nijwëek bë degengo yi gagek, lob denenër bë, "Mehö saga ko Anutu niwëek böpata yönon!"

¹¹ Nijwëek in bë degengo yi gagek in nerob alam buk ngahisekë los nevong yesek medenelë yi ngaa böp nebë sënë, lob kwaj neya ngahisekë.

¹² LoK tum mëm Pilip nër Bengö Nivesa rak Anutu-yi-nyëg los nër Yesu Kerisi bengö rangah, lom maluh los avëh pin devong ving bederipek bël.

13 GeSimon vong ving nebë saga ving beripek bël, lob tum nesepa Pilip beya ving yi. Nelë ngaa böp aggagga ngahisekë sën Pilip nevong lo, lob kwa neya ngahisekë.

14 Log tum alam sinarë sën nahën denedo Yerusalem lo denço bë alam Samaria* deko Anutu yi gagek rak, lom devong Pita lu Jon deya vu sir.

15 Luho deluk meya deto, lom dejom rak vu Anutu in bë gevong Anon Vabuung vu alam sën denevong ving lo.

16 In Anon Vabuung su loğ yam ggërin ayoj rë, geyö nahën. Gağ yik deripek bël rak Yesu arë mu.

17 Om luho debë nemaj rak sir, lom mëm Anon Vabuung loğ yam ggërin ayoj.

18 Lob Simon lë bë sinarë luho debë nemaj rak sir bAnon Vabuung loğ yam ggërin ayoj, lom ko monë ya vu luho

19 genër bë, “Melu bo niwëek saga vu sa geving, in nabë sa gebë nemağ jağ mehöti, og Anon Vabuung doğ nam gërin yi.”

20 Rëk Pita nër vu yi bë, “Höm monë mala nama na verök yi, behong geving! In gekuung bë geyoh vu bë gebago Ngaa sën Anutu vong nyëmasën vu hil lo jağ monë!

21 Su rëk gedok vu he in huk sënë geving rë, in Anutu lë bë ayom nipaya.

22 Om gegwërin ayom begweruu demim vu kwam nipaya saga, gegenajom jağ vu Mehöböp in kevoh hong ngaa nipaya sën neggëp loğ ayom agana.

23 Sa halë bë ayom sis yi pangsën, gengaa nipaya loğ nare ayom bejom hong ahon.”

24 Lom Simon neggöneng genër yah vu luho bë, “Om maam melu ngo najom jak vu Mehöböp in mëm dok vu sa gengaa sën melu nër lo ti su natök vu sa!”

25 Lob sinarë luho saga denër Yesu rangah be-devong Mehöböp yi gägek yoh vu alam, log mëm luho deyah Yerusalem. Lob luho yah denër Bengö Nivesa rangah vu beggang-bu ngahisekë vu distrik Samaria ggëp aggata.

Pilip Nër Bengö Nivesa Rangah Vu Etiopia Ti

26 Log Mehöböp yi angër ti nër vu Pilip bë, “Kwedi gena los ahë sën aggata nevu Yerusalem geya nehöo ayo Gasa. Aggata sën neyoh ya nyëg-yumeris lo.”

27 Lob Pilip kedi rak meya. Loḵ mehö nyëg ngwë ti vu Etiopia neyoh aggata saga meneya. Etiopia hir avëh-los-bengö Kandase yi hur böp yi, benëgin yi monë los yi kupek nivesa vesa pin. Mehö sënë ya mejom rak vu Anutu ggëp Yerusalem geyom to aggata meneyah.

28 Medo netevin mehö-nenër-gägek-rangahsën Yesaya yi kapiya rak yi karis mejom to aggata vuheng in bë nah mena yi nyëg.

29 Lob Anon Vabuung nër vu Pilip bë, “Gena dus vu karis saga megena geving!”

30 Lob Pilip serög meya dus vu, lob ngo bë mehö saga netevin mehö-nenër-gägek-rangahsën Yesaya yi gägek, lob loḵ tepëk in yi bë, “Maḵ gägek sën genër aga, maḵ gerak degwa ni ma ma?”

31 Loḵ mehö saga nër yah vu Pilip bë, “Bë mehöti su tatekin vu sa rë, og sëḵ jak degwa ni nabë va?”

Lob nēr vu Pilip bē, “Gejaḵ nam vavunē balu ajaḵ karis mana!”

³² Gaḡek sēn neggēp loḵ Anutu-yi-ḵapiya be-mehö-ë netevin lo sēnē:

“Deli yi yam nebē sēn deneli sipsip yam in bē dengis menadiiḵ, gesu nevengwēng rē.

Nebē sēn denekeping sipsip nalu niviiis, rēḵ su nesu rē.

³³ Devong nimumsēn rot vu yi, rēḵ mehöti su kedi raḵ meloḵ vu yi menēr yi gaḡek mero rē gema.

Ma rēḵ yi mewis tena in hil nanēr rē?

In desis yi mediik pevis bemala ma gesu nedo dob rē.”

³⁴ Lom avēh-los-bengö yi hur sēnē nēr vu Pilip bē, “Getateḵin vu sa rē! Mehö-nenēr-ḡaḡek-rangahsēn nēr gaḡek sagi raḵ re? Yö nēr raḵ yi, ma nēr raḵ mehö ngwē?”

³⁵ Lob Pilip tateḵin Anutu yi gaḡek dus ti saga genēr Yesu yi Bengö Nivesa degwa tato vu yi.

³⁶ Ggovek geluho medo denetetuu aggata medeneya beya deto bēl ti, lob mehö saga nēr bē, “Gwelē! Bēl neggēp! Yoh vu bē ḡeipek sa ma ma?”

³⁷ [Loḵ Pilip nēr yah vu yi bē, “Bē ḡevong ving anon loḵ ayom, og mēm!” Rēḵ bē, “Sa hevong ving Yesu Kerisi bē Anutu nalu yi!”]

³⁸ Lob mēm nēr bē karis bare, log luhoho medeluḵ ya bēl, bemēm Pilip daḡoo yi luḵ ya bēl.

³⁹ Log luho deraḵ yom roneḵ, lob Mehöböḡp yi Anon Vabuung ḵo Pilip ya, gemehö sēnē su lē yi ggökin rē, rēḵ mu kwa vesa rot mesepa yi aggata beya.

⁴⁰ Gaḵ Pilip, og Anon Vabuung ḵo yi metōḵ ya Asotus pevis, lob ya meyoh vu nyëḡ böp pin menër Bengö Nivesa rangah. Beya rot beya metōḵ ya Sisarea.

9

Saulus Ggërin Yi Tu Kerisi Yi Mehö (Sn 22:4-16; 26:9-18)

¹ Log Saulus nahën nenër gagek los niwëëk bë gevong paya vu Mehöböp yi hur bengis sir mede-nadiik. Lob ya vu alam-deneḵo-seriveng hir ggev böp,

² benër vu yi bë kevu ḵapiya noh vu alam Yuda hir dub-supinsën-yi pin sën denedo Damaskus lo bebo vu yi. Lob ggev böp kevu gagek loḵ ḵapiya saga nebë, “Nabë Saulus sënë natōḵ vu maluh ma avëh la gedenesepa loḵ Yesu yi aggata, og gagek ma genaduu sir megeḵo sir nam Yerusalem.”

³ Log Saulus losho ahëvavu la deya raḵ beya deverup dus vu Damaskus, lob pevis bengaa ti vër vu yagek nebë davës beluḵ yam jëh raḵ sir.

⁴ Lob Saulus vës betetolin beya neggëp dob, log ngo gagek ti yam vu vavunë bë, “Saulus, Saulus! Gëvo vanë vu sa in va?”

⁵ Rëḵ Saulus nër yah bë, “Mehöböp, hong re?” Rëḵ gagek lo yom ggökin bë, “Sa Yesu sën genevong vanë vu sa lo.

⁶ Rëḵ mu kwedi jaḵ megena nyëḡ böp sagu, genahub rëḵ mëm mehöti rëḵ nanër ngaa sën gw-evong lo tato vu hong!”

⁷ Galam sën deneya ving Saulus lo denare rëḵ denelëk besu deyoh vu bë debengwëng rë. Log

dengo gagek saga dedun rëḵ su delë bë mehöti nedo rë.

⁸ Loḵ mëm Saulus kedi nare bemala netum rëḵ nahën mala nepengipin rot, lom maam dejom loḵ nema bedeli yi ya nyëḡ böp Damaskus.

⁹ Benedo buk löö, rëḵ mu yö nahën mala ḵenod rot, log su negga nos los nenum bël rë.

¹⁰ Loḵ Anutu yi hur maluh ti nedo Damaskus arë nebë Ananias. Lob Mehöböḡp tato yi vu belë nebë pesepsën, genër vu yi bë, “Ananias!” Rëḵ bë, “Mehöböḡp, sa nado-ë!”

¹¹ Lob Mehöböḡp nër vu yi bë, “Kwedi gena aggata ti sën denenër arë nebë Aggata Niröp agu. Gena Yudas yi beggang lob mëm gedoḵ tepëḵ in Tarsus ti sën denenër arë nebë Saulus. Mehö sagi medo nejom rak

¹² genelë ngaa nebë pesepsën bë mehöti arë nebë Ananias neloḵ ya beggang ayo mebë nema rak yi in bë gevong bemala natum megelë nyëḡ gökin.”

¹³ Rëḵ Ananias nër yah vu bë, “Mehöböḡp, sa hango alam ngahiseḵë denenër mehö saga bë nevang huk agga nipaya rot vu hong alam vabuning pin vu Yerusalem,

¹⁴ lob ḵo gagek vu alam-deneḵo-seriveng hir ggev in bë naduu alam sën ayej neloḵ hong vu agi, in bë dena karabus.”

¹⁵ Rëḵ Mehöböḡp nër yah vu bë, “Gena! Mehö saga og sa hur ti. Sehooïn yi rak ggovek ya in geḵo sa bengöḡ bena nanër vu alam-yu-ngwë losho hir alam-los-bengöḡ, gevu alam Israel geving.

¹⁶ Log sengo rëḵ tato nivanë aggagga pin sën rëḵ natöḵ vu yi jak sën nanër sarëḡ rangah lo vu yi.”

17 Lob Ananias ya raḵ. Ya verup beloḵ ya Yudas yi beggang ayo log pevis mebe nema raḵ Saulus genēr vu bē, “Arig Saulus! Mehöböp Yesu sēn tōḵ vu hong loḵ aggata lo vong sa beseyam in bē malam natum gökin nah, gemēm Anon Vabuung doḵ nam gērin ayom.”

18 Ngaa sēn ggērin Saulus mala lo ni nebē gël niḵepis mekehe ya pevis, log mala tum ggökin gemēm kedi beripek bël.

19 Log mēm Saulus gga nos bemēm niwëek loḵ yah, benedo buk vahi ving Yesu yi hur vu nyëg böp Damaskus.

Saulus Nēr Bengö Nivesa Vu Alam Damaskus

20 Log pevis meya meyoh vu alam Yuda hir dub-supinsēn-yi ggēp nyëg böp Damaskus benēr Yesu yi gägek rangah nebē, “Mehö saga yi Mehöböp Nalu!”

21 Alam pin denḡo yi gägek lob delëk pangsen beḵenuj ya gedeloḵ tepëḵ vu sir bē, “Mehö saga maḵ sēn yik nevonḡ paya vu alam sēn ayej neloḵ Yesu arē vu Yerusalem lo! Maḵ yik yi saga sēn gwëbeng verup agi in naduu sir sēnē megeḵo nah vu alam-deneḵo-seriveng hir ggev-ë?”

22 Rëḵ Saulus kedi menēr gägek los niwëek ata, lob alam Yuda sēn denedo vu Damaskus lo denḡo yi gägek, lom kwaj ya ngahi in tato vu sir yōnon bē Yesu yi mehö sēn Anutu ggooin yi raḵ netu Kerisi.

Alam Yuda Desis Begö Vu Saulus Lom Veya Meya

23 Buk ngahiseḵē ya ggovek ya lob alam Yuda vu nyëg böp Damaskus dejoo gägek in bē dengis Saulus menadiik.

24 Rêk ngo hir gagek saga bê vare denegin yi loḵ aggata avi pin yoh vu buk los rangah in bê dengis yi benadiik.

25 Rêk alam sên dengo yi gagek medenesepa loḵ lo deḵo yi buk medetung loḵ kaḵaḵaad medevong ggök ya kaḵum gelong yu vavunë vu nyëg böp saga nenga, medesejun aggis in yi geluḵ ya dobnë beya.

Saulus Yah Nedo Yerusalem

26 Saulus yah meya betoḵ yah Yerusalem, lom vongin bê losho Yesu yi hur demedo jevuh ti, rêk deneggöneng in yi, in kwaj nevo bê su Yesu yi hur maluh yi yonon rë.

27 Rêk Barnabas ḵo Saulus beya vu sinarë nyëdahis lo, getatekin bê Saulus lë Mehöböp ggëp aggata benër gagek vu yi om sên ggërin yi menenër Yesu arë rangah los niwëëk vu nyëg böp Damaskus rot.

28 Ggovek lom mëm Saulus nedo ving sir medenesepa sir ggëp Yerusalem. Vong huk niwëëk benër Mehöböp arë rangah gesu ggöneng rë.

29 Nër gagek raḵ Yesu vu alam Yuda sên denevengwëng Grik ayej lo ving, lob losho denemehoo sir in gagek saga, lom desero aggata in bê dengis yi benadiik.

30 Rêk Kerisi-yi-alam vahi dengo, lob deḵo yi bedeluḵ medeya Sisarea, bedevong ya Tarsus.

31 Nebë saga lom mëm Kerisi-yi-alam pin vu distrik Yudea los Galilea geSamaria denedo nivesa gemaggin su netoḵ vu sir ggökin rë. Yesu yi huk saga niwëëk raḵ, lob yi alam pin deneggöneng in Mehöböp gedeneḵo arë raḵ, log Anon Vabuung vo niwëëk vu sir lob alam medo deneyam vu sir bengahijsekë loḵ.

Pita Vong Ainas Benivesa Raḵ

³² Lob Pita ya meyoh vu nyëḡ pin beya meto Luda benedo ving Anutu-yi-alam ggëp sagu.

³³ Lob töḵ vu Luda ti arë nebë Ainas. Sekë pin selöngin beneggëp loḵ beggang ayo yoh vu ta nemadvahi-bevidek-löö.

³⁴ Lob Pita nër vu yi bë, “Ainas! Yesu Kerisi vong benim vesa raḵ. Om kwedi gebahinin hong ḵanyë!” Lob Ainas kedi raḵ pevis.

³⁵ Lob alam Luda los Saron pin delë yi, lob mëm deggërin sir yom vu Mehöböḡ.

Pita Ggee Vu Tabita Bevesa Loḵ Yah

³⁶ Yesu yi hur avëh ti nedo Yopa arë nebë Tabita. Sën Grik ayej nenër nebë Dorkas lo. Lob nevong nivesa beneloḵ vu alam sën deneraḵ vu in ngaa lo yoh vu buk pin.

³⁷ Lob loḵ buk saga niraḵ lob diiḵ. Lob deripek yi gedebë raḵ ya neggëp beggang ayo vavunë ti.

³⁸ Lob Yopa neggëp dus vu Luda, gehur maluh dengo bë Pita nedo Luda, lob pevis medevong mehö luu deḵo dik ya vu yi bë, “Genam vu he pevis, gesu genaköpek!”

³⁹ Lob Pita ngo gagek meya ving luho medeyah deverup lob deḵo yi ya beggang ayo vavunë. Lob avëh alov pin ya detetup loḵ yi gevare denesu medenetato tob los röpröp pin sën Dorkas semu vu sir loḵ buk sën yö nahën nedo mala vesa lo.

⁴⁰ Rëḵ Pita ruuk alam pin saga to deyah doḡnë, log yun lus log jom raḵ. Log mëm peggirin mala ya vu heljëḡ genër bë, “Tabita, kwedi jaḵ!” Lob avëh mala tum belë Pita gekedi nedo.

⁴¹ Pita jom loḵ Tabita nema beloḵ vu bekedu raḵ, log tahi Anutu-yi-alam los avëh alov saga deyam betato Dorkas vu sir bë vesa loḵ yah.

⁴² Gagek saga yoh vu alam Yopa pin medengo, lob sir ngahiseḵë ayoj neya timu vu Mehöböp.

⁴³ Lob Pita nedo buk ngahiseḵë ggëp Yopa. Nedo ving Simon sën mehö nesemu ḵabi lu ngaa raḵ reggu navi lo.

10

Angër Töḵ Vu Kornelius Menër Gagek Vu Yi

¹ Rom ti nedo Sisarea arë nebë Kornelius. Alam-begö-yi vu Itali hir kapten ti menegin alam mehödahis nemadvahi (100).

² Log losho yi alam pin sën denedo loḵ ti lo deneggöneng in Anutu medeneḵo arë raḵ. Nevo monë ngahiseḵë in bë doḵ vu alam Yuda sën deneraḵ vu in ngaa lo, geyö nejom raḵ vu Anutu yoh vu buk pin.

³ Lob buk ti loḵ 3 krök sehuksën, lob lë ngaa ti nebë pesepsën meneggëp rangah rot. Lë bë Mehöböp yi angër ti loḵ ya beggang ayo vu yi benër bë, “Kornelius!”

⁴ Lob Kornelius ḵenu verup begët yi, loḵ nër bë, “Mehöböp! Bë va?” Rëḵ angër nër yah vu Kornelius bë, “Anutu lë hong jomraḵsën gelë bë genelöḵ vu alam sën deneraḵ vu in ngaa lo, log lë bë yoh vu, lob kwa nevo menedo.

⁵ Om gwevong mehö la dena Yopa bena denatöḵ jaḵ Simon sën denenër arë ngwë nebë Pita lo bedegeḵo nom.

⁶ Mehö saga nedo loḵ Simon ngwë sën yi mehö nesemu reggu navi lo yi beggang, dus vu loo nenga.”

⁷ Angër nër gägek nebë saga vu Kornelius ggovek log ya raḵ, log Kornelius tahi yi hur luu ving mehö-beḡö-yi ti. Mehö-beḡö-yi saga yi mehö-jomraksën-yi ving.

⁸ Lob Kornelius nër gägek saga pin mero vu lööho, log mëm vong lööho ya Yopa.

Pita Lë Ngaa Nebë Pesepsën

⁹ Lööho deya beya deneggëp aggata. Genyëḡ heng gelööho deya medeya dus raḵ vu nyëḡ böp Yopa log hes vuheng raḵ. Log Pita raḵ ya Simon yi beggang yu-tamangsën vavunë in bë najom jak.

¹⁰ Lob diiḵahë, lob kwa vo bë ga nos rëḵ nahën deneyeh, lob lë ngaa ti nebë pesepsën yam vu yi.

¹¹ Lë yagek tatekin log ngaa ti luḵ meyam dob nebë sën denejom loḵ tob nyëḵetu lubeluu lo, geböpata rot.

¹² Lob reggu aggagga pin loḵ nedo. Ngaa pin sën denevëëng, gengaa pin sën vare deneya los deneggevek dob lo.

¹³ Lob gägek ti yam vu Pita ving bë, “Pita, kwedi gengis reggu begegwa!”

¹⁴ Lob Pita nër bë, “Ma rot, Mehöböp! Sa su rëḵ ga rë! Saḵ su naha ngaa nebë sënë rë. In he horek nenërin bë nipaya besu yohvu rë.”

¹⁵ Rëḵ gägek saga yom vu yi netu beron luu nebë, “Ngaa sën Anutu nër bë yohvu, saga su genanër nabë su yohvu rë!”

¹⁶ Ngaa pin sën agi töḵ vu Pita beron löö, log pevis betob sën yah meya vavunë.

17 Pita nahën kwa neya ngahi bë, “Ngaa sën sa halë agi degwa nebë va?” log alam Rom sën Kornelius vong sir yam lo deverup. Lööho deloḵ tepëḵ in Simon sën mehö nesemu reggu navi lo yi beggang, lob mëm verup denare loḵ veluung avi.

18 Log detahi medeloḵ tepëḵ bë, “Simon sën arë ngwë nebë Pita lo nedo sënë ma ma?”

19 Rëḵ Pita nahën kwa nevo ngaa sën lë nebë pesepsën lo, loḵ Anon Vabuung nër vu yi bë, “Gwengo? Mehö löö denesero hong!”

20 Om kwedi geduḵ megena vu sir beham na. Su kwam na ngahi. Sengo hevong sir medeyam.”

21 Lob Pita luḵ ya vu alam saga benër bë, “Mehö sën ham nesero lo, yiḵ sa sënë. Ma ham yam in-a?”

22 Loḵ denër bë, “Kornelius, sën alam-begö-yi hir kaptan lo vong he yam. Mehö yohvu sën neggöneng in Anutu geneḵo arë raḵ, galam Yuda pin denër bë yi mehö nivesa. Lob Anutu yi angër ti to menër vu yi bë gevong he nam in hong behil anah yi beggang in bë gengo hong gageḵ.”

23 Lom Pita nër bedeloḵ ya beggang ayo, bevo nos vu sir medegga gedeggëp. Log monbuk lob kedi meya ving sir, lob Kerisi-yi-alam la vu Yopa desepa sir medeya ving.

Pita Ya Kornelius Yi Beggang

24 Ya deggëp buk ti vu aggata, loḵ mëm detoḵ ya Sisarea geKornelius medo negin sir. Tahi yi alam losho yi mehö la ggovek bedesupin sir benedo denegin sir.

25 Pita to meloḵ ya beggang ayo, lob Kornelius to meya vu bepetev meneggëp loḵ Pita vaha in bë geḵo arë jaḵ.

26 Rëk Pita jom loḵ nema mekedi nare genër vu bē, “Kwedi jaḵ! Sa, og sa mehönon meris mu!”

27 Lob luho devengwëng gedeyah beggang ayo vu alam ngahiseḵë sën desupin sir medenedo lo.

28 Lob Pita nër vu sir bē, “Ham ngo raḵ ni bē horek niwëëk ata nërin he alam Yuda bē he su ayoh vu bē ana medo geving alam-yu-ngwë, ma ana vatëvek vu sir rë. Rëk Anutu tato vu sa nebë sa su nanër mehöti nabë nipaya ma su mehö yohvu rë.

29 Om sën sa su keyëh gagek rë. Gaḵ ham kwetag sa lom seyam pevis. Rëk sa bē gango niröp nabë ham tahi sa in va?”

30 Lob Kornelius nër bē, “Ngaa sënë töḵ vu sa bebuk löö ruu ya ggovek ya. Sa medo najom raḵ loḵ sa beggang ayo raḵ 3 krök sehuksën lob pevis besa halë mehöti nare geyi tob veroo benikäpiik.

31 Lob nër vu sa bē, ‘Kornelius, Anutu ngo hong jomraḵsën ggovek gemedo mekwa nevo monë lu ngaa pin sën genevong in bē doḵ vu alam sën deneraḵ vu in ngaa lo.

32 Om gwevong mehö la dena Yopa bena denanër Simon sën denenër arë ngwë nebë Pita lo. Mehö saga nedo loḵ Simon ngwë sën mehö nesemu reggu navi lo yi beggang dus vu loo nenga.’

33 Om sën sa hevong mehö la deyök in hong. Lob gevong nivesa begeyam, om sën gwëbeng he pin ayam nado loḵ Anutu mala agi in bē he gango gagek sën Mehöböp vong vu hong in bē genanër vu he lo.”

Pita Nër Gagek Ggëp Kornelius Yi Beggang

34 Lom mëm Pita nër bë, “Yönon rot, gwëbeng serak ni bë Anutu su kwa ya vu mehö los arë ma alam vahi mu rë.

35 Gaḱ kwa nevo alam vu nyëḡ pin bë: Nabë sir ti göneng in yi begevong ngaa nohvu, og nelë yi nivesa.

36 Yönon, Anutu vong yi gagek vu he Israel, bevong Yesu Kerisi yi Bengö Nivesa vu he. Bengö Nivesa sën nër gagek mamer vu he bë Yesu Kerisi tu alam pin hir Mehöböp.

37 In ham ngo rak ngaa sën Yesu Nasaret nevong lo ni vorot. Wirek Jon nër gagek bël-ripeksën-yi rangah, lob vu buk sagi Yesu verup ggëp Galilea, lob bengö ya meyoh vu nyëḡ pin vu distrik Yudea.

38 Gemaḱ ham rak ni bë Anutu ggooin yi rak bevong Anon Vabuung los niwëëk vu yi, lob ya meyoh vu nyëḡ pin belok vu mehönon. Anutu nevo niwëëk vu yi, lob vong alam sën Satan nevong paya vu sir lo benijvesa nerak.

39 Gehe sënë halë yi wirek, lob sën he nanër gagek rangah rak ngaa pin sën nevong vu Yerusalem los nyëḡ pin vu distrik Yudea lo. Gesën derekö yi rak kelepeko* gedesis mediik lo.

40 Rëḱ buk netu löö lob Anutu nër bekedu rak yah, log tato yi rangah.

41 Su tato yi balam Yuda pin delë rë. Gaḱ yik yö tato yi vu he sën wirek Anutu ggooin he rak in bë he nanër yi gagek rangah lo. Kedi rak yah vu bedub, lob he ha los anum ving yi.

42 Log nër vu he bë he nanër yi gagek pin rangah vu mehönon nabë Anutu ggooin yi rak in bë gengo alam-malaj-vesa los alam-diiḱsën pin hir gagek.

43 Alam-denenër-gagek-rangahsën pin denër yi

gagak rangah nebë: Anutu nekevoh alam pin sën ayoj neya timu vu Yesu lo hir ngaa nipaya ya rak Yesu arë los niwëëk.”

Alam-yu-ngwë Deķo Anon Vabuung

⁴⁴ Pita nahën nenër gagak saga, log Anon Vabuung yam rak ya alam pin sën denģo yi gagak agi lo.

⁴⁵ Alam Yuda sën ayoj neya timu vu Yesu wirek gedeyam ving Pita lo, delëk anon rot in denelë bë Anutu keseh Anon Vabuung rak alam-yu-ngwë ving.

⁴⁶ Denģo sir gedenenër ayej aggagga bedeneķo Mehöböp arë rak, lob Pita nër bë,

⁴⁷ “Alam sënë deķo Anon Vabuung nebë hil, om re rëķ nanërin bël-ripeksën-yi in sir-a?”

⁴⁸ Lob nër vu alam sën deyam ving yi lo bë dejipek sir jak Yesu Kerisi arë. Lob tum deketag vu Pita bë medo buk la geving sir rë.

11

Pita Tateķin Kornelius Yi Gagak Vu Kerisi-yi-alam Gģep Yerusalem

¹ Sinarë nyëdahis losho arij lo sën denedo yoh vu distrik Yudea pin lo denģo gagak bë alam-yu-ngwë deķo Anutu yi gagak ggovek ya ving.

² Log Pita rak meyah Yerusalem, lob alam Yuda sën denesepa loķ Yesu lo denër yi, in nijwëëk bë degerah* alam sën deneggërin sir yah vu Yesu lo navij pin nabë sën sir Yuda lo.

³ Gedenër yi bë, “Gerak ya alam sën su derah* navij rë lo hir beggang gegewa nos ving sir!”

⁴ Rêk Pita tatekin ngaa pin sên tøk vu yi lo vu sir bë,

⁵ “Sa nado nyëg böp Yopa, besa medo najom rak loḵ hes vuheng, lob sa halë ngaa ti nebë pesepsën. Sa halë ngaa böpata nebë sên denejom loḵ tob nyëketu lubeluu, beluḵ vu yaḡek meyam to nedo dob dus vu sa.

⁶ Lob sa hetung malag rak tob saga ayo peggo rot, lob sa halë bë reggu aggagga pin sên denedo dob lo denedo loḵ. Reggu pin sên vare neya los neggevek dob lo, gesën nevëëng vavunë lo.

⁷ Lob sa hango gagek ti yam vu sa bë, ‘Pita, kwedi gengis reggu beḡegwa!’

⁸ Rêk senër bë, ‘Mehöböp, ma rot! Saḵ su naha ngaa nebë sënë rë! In he horek nenërin bë nipaya gesu yohvu rë.’

⁹ Lob gagek sên yam vu yaḡek lo nër vu sa netu beron luu nebë, ‘Nгаа sên Anutu nër bë yohvu lo, og su genanër saga nabë su yohvu rë!’

¹⁰ Lob ngaa pin saga yam netu beron löö, log yah beya yaḡek ggökin.

¹¹ Log mehöti nedo Sisarea bevong mehö löö deyam in sa lob pevis belööho verup denare loḵ beggang sên sa nado loḵ lo veluung avi.

¹² Lob Anon Vabuung nër vu sa bë, ‘Gena geving sir. Su kwam na ngahi!’ Lob arig lo nemadvahi-bevidek-ti sënë deya ving sa behe ya malok ya Kornelius yi beggang.

¹³ Lob Kornelius nër vu he bë lë angër ti genare loḵ yi beggang ayo benër vu yi bë, ‘Gwevong mehö la dena Yopa bena denanër Simon sên arë ngwë nebë Pita lo nam.

14 Og rëk nanër gagek la vu hong, lob Anutu rëk geko hong los hong alam pin nom vu yi jak gagek saga.'

15 Lob sa nahën nanër gagek vu sir, lob Anon Vabuung loḵ yam ggërin ayoj nebë sën loḵ yam ggërin hil muginsën lo.

16 Lob sa kwag vo Mehöböp yi gagek ggökin, sën nër bë, 'Jon neripek alam raḵ bël mu, gaḵ Anon Vabuung rëk doḵ nam gërin ham.'

17 Wirek hil ayod ya vu Mehöböp Yesu Kerisi, lob Anutu vong Anon Vabuung vu hil, lob yik vong Anon Vabuung vu sir nebë saga. Nebë saga lob sa su nebë re in bë segërin Anutu rë?"

18 Dengo Pita yi gagek saga, lob devuu hir gagek sagi ya gedeko Anutu arë raḵ bedenër bë, "Oo maḵ Anutu yoh vu bë gërin alam-yu-ngwë ayoj nah vu yi geving in demedo malaj-tumsën."

Kerisi-yi-alam Vu Antiok Deḵo Huk Raḵ Muginsën

19 Desis Stepan ggovek loḵ mëm maggin böpata töḵ vu Kerisi-yi-alam, lob deveya medeya beya depalët loḵ bedeya Ponisia los Kupros gAntiok. Rëk su denër Bengö Nivesa vu alam-yu-ngwë rë. Gaḵ yö ya denenër vu alam Yuda mu.

20 Loḵ sir la vu dob Kupros, gevahi vu Kurene, deya nyëg böp Antiok bedenër gagek vu alam Grik ving. Denenër Mehöböp Yesu yi Bengö Nivesa rangah vu sir,

21 lob Mehöböp loḵ vu sir balam Grik ngahiseḵë devong ving medeggërin sir yah vu yi.

22 Lob Kerisi-yi-alam vu Yerusalem dengo gagek sagi, lob devong Barnabas ya Antiok.

²³ Ya metök ya vu sir lob lë bë Anutu vong semusemu benedo ving sir, lob ahë nivesa. Lom mëm lev horek loḵ sir pin bë degurek Mehöböp babu bekwaj bo yi timu noh vu buk pin.

²⁴ Barnabas yi mehö nivesa gAnon Vabuung pup ayo, bevong ving niwëek ata.

Lob alam yu böpata deggërin sir medelok yam ving Mehöböp yi alam.

²⁵ Lob mëm Barnabas ya Tarsus in bë sero Saulus.

²⁶ Lob töḵ raḵ yi beḵo beyah Antiok, beluho denedo ving alam vu Antiok yoh vu ta ti, beluho detahu alam ngahiseḵe loḵ Anutu yi gagek. Lob mëm yiḵ alam Antiok saga detahi ggev raḵ Mehöböp yi hur muginsën nebë Kerisi-yi-alam.

²⁷ Luho nahën denedo saga lob alam-denenër-gagek-rangahsën vahi vu Yerusalem deluḵ medeya Antiok,

²⁸ lob sir ti arë nebë Agabus kedi nare, log Anon Vabuung nër gagek rangah verup avi bë meyip böpata rëḵ natök vu dob pin. Lob yi gagek saga anon raḵ loḵ mehö-los-bengö Klaudius yi buk.

²⁹ Lob Yesu yi alam vu Antiok dejoo gagek venuh bë degevong monë noh vu nemaj na vu arij lo vu distrik Yudea in doḵ vu sir. Denevong yoh vu sir ti ti, gesu deneggulin rë.

³⁰ Lob devo monë saga vu Barnabas lu Saulus beluho deḵo yah vu alam ggev vu Yerusalem.

12

Herot* Sis Yakobus Mediik Geduu Pita Ya Karabus

¹ Loḵ buk saga mehö-los-bengö Herot* jom Kerisi-yi-alam vahi ahon in bë ngis sir.

² Lom nër vu yi alam-begö-yi bedeketöv Jon ari Yakobus kwa raḵ paëp bediik.

³ Lob læ bë alam Yuda ahěj ving huk nipaya saga, lob nër vu yi ahëvavu bedetung Pita luḵ ya ḵarabus ving. Jom yi ahon loḵ Buk-ggöksën-yi* yi buk ti,

⁴ betung yi loḵ ya nedo ḵarabus, in kwa nevo bë Buk-ggöksën-yi* yi buk pin govek na log mëm geḵo menam bare alam Yuda malaj. Nebë saga log tato alam-begö-yi lubeluu lubeluu yoh vu yu lubeluu in degegin Pita medepekwë sir in.

⁵ Lob medo denegin Pita loḵ ḵarabus, rëḵ Anutu-yi-alam medo denejom raḵ in yi los ayoj dahis vu Anutu buk gerangah.

Angër Ti Ḷo Pita Vër In Ḷarabus

⁶ Deduu Pita raḵ sëng böp luu benedo ḵarabus gemëm Herot* vongin bë geḵo yi nam gagek monbuk. Alam-begö-yi luu denare veluung avi bedenegin, log deduu luu nemaj vetii Pita nema vahi vahi geneggëp loḵ luho vuheng atov bebuk vuheng raḵ.

⁷ Loḵ Mehöböp yi angër ti verup benikapiik jëh raḵ beggang ḵarabus saga ayo. Lob angër sis Pita kweben genër vu yi bë, “Kwedi jaḵ pevis!” Lob sëng luho vepul in Pita nema beto nedo.

⁸ Log angër nër vu yi bë, “Gwevëh hong ḵabi los gwetung hong suu nah!”

Pita vong nebë saga, lob angër nër ggökin bë, “Gejöp hong röpröp-ayööng-yi nah gegetamuin sa!”

⁹ Lob Pita vuu beggang ḵarabus ayo getamuin yi beya, rëḵ mu su raḵ ngaa sën angër vong vu yi

agi ni bë yönon rë, gaḅ kuung bë maḅ neggëp melë pesepsën mu.

¹⁰ Luho deya, beya dekesuu alam-begö-yi la ggovek ya, geluho ya deverup dekesuu la ving gedetöḅ ya reping aën sën deduk nah dobnë lo, lob reping saga yö tahinin yi in luho geluho to deya dobnë beya deyoh ya aggata ti. Log pevis bangër mehor bevuu Pita geya.

¹¹ Loḅ mëm Pita ḅenu loḅ yah lob nër bë, “O gwëbeng mëm serak ni rot bë Mehöböp vong yi angër yam ḅo sa vër loḅ Herot* nema, gelok ngaa pin sën alam Yuda kwaj nevo bë degevang vu sa lo.”

¹² Pita kwa vo nebë saga ggovek, log mëm ya meya Jon sën denenër arë ngwë nebë Markus lo ata Maria yi beggang. Alam ngahiseḅë desupin sir rak beggang saga bemedo denejom rak.

¹³ Log Pita ya verup nare dobnë gepepa rak reping, lob hur avëh ti arë nebë Roda ya in bë tahinin.

¹⁴ Lob ngo Pita aye berak ni lob kwa vesa rot beḅenu pesöng ya, lom kwa virek gesu tahinin reping rë, gaḅ serög meyah beggang ayo benër vu sir bë, “Pita verup nare loḅ veluung avi!”

¹⁵ Rëḅ denër vu bë, “O! Maḅ genepesep!” Rëḅ pasang nër niwëëḅ bë, “Ma! Verup nare yönon rot!” Loḅ denër bë, “Om maḅ sagaḅ ḅenu!”

¹⁶ Rëḅ Pita vare nepepa rak reping benare rot, loḅ mëm detahinin gedelë yi, lob delëḅ meḅenuj ya.

¹⁷ Loḅ Pita vong nema bë ayej nama, log mëm turin gageḅ pin sën Mehöböp ḅo yi vër in beggang ḅarabus beto meyom dob lo vu sir. Log nër ving

bë, “Ham na nanër gagek sënë vu Mehöböp ari Yakobus losho hil arid sën Kerisi-yi-alam lo.” Log Pita to meyah dobnë, beya nyëg ngwë.

¹⁸ Log mëm rangah rak behes mala tök lob alam-begö-yi delëk anon beyö deneloğ tepëğ vu sir medenenër bë, “Pita ya tena?”

¹⁹ Lob Herot* vong yi alam-begö-yi ya denesero Pita, rëğ ma gesu detök vu yi rë. Lom mëm Herot* loğ tepëğ in alam-begö-yi lubeluu sën denegin Pita buk lo rot. Rëğ ma lob nër bedesis sir medediik, log tum Herot* vuu distrik Yudea geluğ meya nedo nyëg böp Sisarea.

Herot Diik Ya*

²⁰ Log Herot* ahë sengën böpata vu alam Ture los Sidon, lob desupin sir in bë dena vu yi. Lob desemu gagek vu Blastus sën negin yi beggang los kupeğ lo ggovek rë bë rëğ dok vu sir, loğ mëm desu vu mehö-los-bengö Herot* bë semu gagek saga gedemedo. Nij wëek bë gevong nabë saga in denebago nos loğ yi dob, gağ nabë nama, og rëğ degeko nos vu tena?

²¹ Lob Herot* ggooin buk ti rak, lob vunëğ rak alam-los-bengöj hir tob vunëksën, gerak nedo alam-los-bengöj hir sëa benër gagek vu sir.

²² Lob alam saga detahi bedeko yi rak bë, “Aye nebë anutu ti nevengwëng! Gağ mehönon og su denenër gagek nebë sagu rë!”

²³ Rëğ Herot* su dahun arë vu sir genër bë degeko Anutu soğek arë jağ rë, om Mehöböp yi angër vong bebebën gga ahë pevis mediik.

²⁴ Log Mehöböp yi gagek niwëek rak meyoh vu nyëg pin.

²⁵ Lob Barnabas luho Saulus devong hir huk vu Yerusalem beggovek ya, log mēm luho deyah medeya Antiok. Luho deko Jon sēn arē ngwē nebē Markus lo sepa, meya ving luho.

13

Devong Barnabas Luho Saulus Deya Huk Sinarē Nyēmuginsēn

¹ Kerisi-yi-alam vu Antiok hir alam-denenēr-gāgek-rangahsēn la, getatovaha la, medenedo. Sir sēn arēj agi: Barnabas, geSimeon sēn denenēr arē ngwē nebē Veriik lo, geLusius vu Kurene ga, Manain sēn luho mehō-los-bengō Herot* derig loḵ ti lo ga, Saulus.

² Denedo loḵ buk ti lob sir sēn Kerisi-yi-alam agi ayej ggērin nos medenedo, gemedo denejom raḵ vu Mehōbōp. Lob Anon Vabuung nēr vu sir bē, “Ham gooin Barnabas luho Saulus jaḵ in huk sēn sa tato luho in bē luho degevong lo.”

³ Lob ayej ggērin nos gedenejom raḵ ggōkin, gemēm debē nemaj raḵ luho gedevong luho ya.

Luhu Denēr Bengō Nivesa Ggēp Kupros

⁴ Anon Vabuung vong luho ya, lob luho deluḵ medeya Selusia mederaḵ yaḡ vu saga bedeggōk loo medeya Kupros.

⁵ Luhu detōḵ ya Salamis, lob luho denēr Anutu yi gāgek loḵ alam Yuda hir dub-supinsēn-yi la. Jon sēn arē ngwē nebē Markus lo neya ving luho benelok vu luho.

⁶ Lob lööho detetuu aggata medeya deyoh vu dob Kupros vahi sagu, belööho detōḵ ya Papos. Lob lööho detōḵ raḵ Yuda ti arē nebē Bar-Yesu.

Yi mehö nerob alam los nevong yesək lu ngaa aggagga, rək nenër yi bë yi mehö-nenër-gägek-rangahsën ti.

⁷ Mehö-nenër-gägek-kuungsën sënë nevong huk vu kiap böp arë nebë Sergius Paulus, mehö kwa böp. Lob Sergius sënë tahi Barnabas luho Saulus deya vu yi in bë luho denanër Anutu yi gägek begengo.

⁸ Rək mehö nerob alam Bar-Yesu sën denenër arë loḵ Grik ayej nebë Elumas lo, nevong in bë gërin luho gekiap su gërin yi besepa doḵ Yesu.

⁹ Rək Anon Vabuung loḵ ya meggërin Saulus sën denenër arë ngwë nebë Paulus lo ayo, lob tung mala raḵ Elumas niwëek genër bë,

¹⁰ “Satan nalu hong! Genevong ayem vu gägek anon pin! Gägek kuungsën pin los gägek nipaya saga pup ayom ya! Genevong paya vu Mehöböp yi aggata nivesa pin! Maḵ su kwam nevo bë gwevuu na rë?”

¹¹ Om gwengö! Gwëbeng Mehöböp nema vongin ngis hong bemalam gemir. Su rək gwelë nyëg rë gerëḵ gemedo nabë saga noh vu buk ngahi rot!” Paulus nër bë sagi, log pevis bElumas mala raru loḵ, log ketul loḵ beya nesero mehönon sën denajom doḵ nema bedetato aggata vu yi lo.

¹² Kiap böp lë ngaa saga, lob vong ving. In lëk anon meranga nema in Mehöböp yi gägek.

Luho Devong Huk Ggëp Antiok Ngwë Vu Distrik Pisidia

¹³ Paulus losho alam sën desepa yi lo devuu Papos, log yaḵ ḵo sir ya Perga ggëp distrik Pampulia, rək Jon sën arë ngwë nebë Markus lo vuu sir geyah meya Yerusalem.

¹⁴ Gesir vu Perga beya detök ya Antiok vu distrik Pisidia. Log Buk-sewahsën-yi* lob delok ya dub-supinsën-yi beto denedo ving alam Yuda.

¹⁵ Alam ggev detevin Moses yi horek los alam-denenër-gägek-rangahsën hir gägek vu alam ggovek ya, log mëm denër vu Paulus losho alam sën desepa yi lo bë, “Arig lo, nabë ham gägek la neggëp in bë bo niwëek dok alam ayoj, og ham nanër nam.”

¹⁶ Lob Paulus kedi nare mevong nema rak bë ayej nama, log mëm nër bë, “Ham alam Israel sagi, geham alam-yu-ngwë sën ham nehöneng in Anutu meneko yi rak lo, ham gwengo rë!

¹⁷ Hil Israel hil kenud lo denedo nebë alam-yu-ngwë lok dob Ejep wirek, lok mëm Anutu ggooin sir rak bevong bengahijsekë lok, lok tum ko sir vër in nyëg saga rak niwëek.

¹⁸ Lob jom yi ahon lok nyëg-yumeris genegin sir yoh vu ta mehödahis luu.

¹⁹ Tum vu Kanaan lob Anutu kevoh alam yu nemadvahi-bevidek-luu ya, log vo hir dob vu alam Israel.

²⁰ Lob dejom dob sënë ahon medenedo lok yoh vu ta 450. Log ggooin alam ggev rak in bë degegin sir. Rot beberup lok mehö-nenër-gägek-rangahsën Samuel yi buk.

²¹ Lob vu buk saga denesu vu Anutu bë gevong mehö-los-bengö ti in gegin sir, lob Anutu vong Saulus sën Kis nalu lo vu sir. Yi degwa vu Benyamin, lob tu mehö-los-bengö menedo yoh vu ta mehödahis luu.

²² Rëk mëm Anutu ruuk yi ya getung Davit netu hir mehö-los-bengö lok yah ben. Tatekin Davit vu

sir bë, ‘Sehooïn Yese nalu Davit raḵ ggovek. Sahëg ving yi vorot, in rëḵ tamuïn sa gägek.’

²³ Anutu vong yoh vu sën nër wirek bë rëḵ gevong lo, lob anon raḵ. Vong Davit* yi mewis ti sën Yesu verup vu Israel in bë geḵo hil vër in hil ngaa nipaya nyëvewen.

²⁴ Yesu yö nahën, log Jon mugin benër gägek rangah vu alam Israel pin bë degërin sir vu hir ngaa nipaya gedejipek bël.

²⁵ Lob dus raḵ in bë Jon yi huk govek na, lob nër bë, ‘Ham kuung bë sa re? Sa su mehö sën ham negin lo rë. Om ham gwengo rë! Mehöti sën rëḵ tamuïn sa menam, og sa su mehö nig vesa yohvu in bë sa natu yi hur ti meḵevelekin vaha suu rë.’

²⁶ Arig lo, ham sën Abraham yi mewis ham, geham alam-yu-ngwë vahi sën ham nehöneng in Anutu lo, og Anutu vong gägek sënë yam vu hil pin in bë geḵo hil vër in hil ngaa nipaya nyëvewen.

²⁷ Alam sën denedo Yerusalem losho hir alam ggev lo su derak Yesu sagi ni nivesa rë, gesu detöḵ raḵ alam-denenër-gägek-rangahsën hir gägek sën denenër loḵ Buk-sewahsën-yi* pin lo degwa rë. Om dejoo yi gägek bë nadiik, lom gägek sën alam-denenër-gägek-rangahsën denenër wirek lo anon rak.

²⁸ Su delë bë vong ngaa ti paya in bë dengis yi rë, rëḵ detahi niwëëḵ vu Pilatus bë ngis yi menadiik.

²⁹ Devong yoh vu ngaa pin sën alam-denenër-gägek-rangahsën dekevu wirek meneggëp loḵ Anutu-yi-ḵapiya lo, banon raḵ ggovek ya. Log deḵo yi vër vu ḵelepeḵo* beya debë yi ya bedub.

³⁰ Rëḵ Anutu vong beḵedi raḵ yah vu bedub ggökin.

31 Kedi raḡ vu bedub, lob tato yi vu alam sën denesepa yi vu Galilea wirek gederak medeya Yerusalem ving yi lo. Lob gwëbeng alam saga sën medo denenër yi gagek rangah vu mehõnon.

32 Lob he yam in bë nanër yi Bengö Nivesa vu ham nabë ngaa sagi sën wirek Anutu nër vu hil kenud lo bë rëḡ gevong lo,

33 saga gwëbeng Anutu vong banon raḡ vu hir mewis lo sën hil agi ggovek ya. Saga nebë vong meYesu kedi raḡ yoh vu gagek sën neggëp loḡ Saam netu luu lo bë:

‘Sa nalug hong. Sa haḡo hong gwëbeng!’

34 Log nër wirek bë rëḡ gevong bekedi jaḡ nah vu bedub, gesu yoh vu bë rëḡ gëp mepetar na rë, in Anutu nër bë:

‘Sëḡ gevong ngaa nivesa vesa pin sën wirek senër bë sëḡ gevong vu Davit lo vu ham yõnon.’

35 Log tateḡin gagek sënë raḡ gagek ngwë sën nebë: ‘Su rëḡ gwevuu hong mehõ vabuong mepetar na rë.’

36 Hil arak ni bë Davit nedo dob, lob nevong huk yoh vu Anutu kwa beberup loḡ buk sën diiḡ lo. Lob delev yi beya neggëp ving ama lo bu lo bemëm petar ya yõnon.

37 Gaḡ mehõ sën Anutu vong mekedi raḡ lo, og saga su petar ya rë.

38 Om arig lo, sa bë ham jaḡ ni, om sën he nanër gagek rangah vu ham bë: Mehõ saga sën yoh vu bë kevoh ham ngaa nipaya na.

39 Moses yi horek og su yoh vu bë rëḡ kevoh ham ngaa nipaya na genanër nabë ham alam yohvu rë. Rëḡ mehõ saga sën mëm yoh vu bë kevoh alam pin

sën ayoj na timu vu yi lo hir ngaa nipaya pin na, genanër sir nabë sir alam yohvu.

40 Nebë saga, om ham gwegin ham! In ngaa sën alam-denenër-gägek-rangahsën denenër wirek lo su natök vu ham. Sën nebë:

41 ‘Ham sën nenër gägek pelësën, ham gwelë!

Ham kwamin na ngahi, beham malamin nama!

In sa hevong huk ti loḵ ham buk sën ham nedo-ë, rëḵ mu nabë mehöti nanër sagi vu ham, og ham su rëḵ gwevong geving yi gägek rë!’ ”

42 Ggovek log Paulus luho Barnabas bë geto denah dobnë, lob alam saga denër vu luho bë luho nom denanër gägek sagi doḵ Buk-sewahsën-yi* ngwë tamusën gök nahin.

43 Log deketëkin sir, loḵ alam Yuda ngahiseḵë losho alam-yu-ngwë sën deggërin ayoj medenejom raḵ ving alam Yuda lo deya vu Paulus luho Barnabas, lob luho delev horek loḵ sir bë nij wëek be-degevong geving Anutu yi semusemu sën nevong vu sir lo.

44 Log Buk-sewahsën-yi* ngwëgu, lob alam vu nyëg saga pin yam desupin sir in bë degengo Anutu yi gägek.

45 Rëḵ alam Yuda delë alam ngahiseḵë yam denedo, lob ayoj sis yi vu luho gedemehoo Paulus yi gägek pin bedenër gägek nipaya raḵ.

46 Nebë saga lom Paulus lu Barnabas denër yah niwëek ata bë, “Yönon! Huk neggëp vu aluu bë alu gaḵo Anutu yi gägek sënë nam vu ham namugin. Rëḵ ma geham ruu demimin vu, lob saga tato bë ham su yoh vu bë rëḵ medo malamin-tumsën

degwata rë. Om ham gwengo rë! Alu rëḵ peggirin he nah benanër vu alam-yu-ngwë sënë.

⁴⁷ In Mehöböp nër vu he bë:

‘Sa hevong hong in genatu alam-yu-ngwë hir rangah,
megedoḵ vu sir noh vu dob pin megweḵo sir nom vu sa.’ ”

⁴⁸ Alam-yu-ngwë saga denḵo yi gageḵ, lob ahëj nivesa rot in Mehöböp yi gageḵ, galam pin sën Anutu yö ggooin sir raḵ bë demedo malaj-tumsën degwata los degwata lo devong ving.

⁴⁹ Lob Mehöböp yi gageḵ saga ya meyoh vu nyëḡ saga pin.

⁵⁰ Rëḵ alam Yuda deloḵ avëh los arëj sën denejom raḵ ving sir lo la ahëj, gedeloḵ ggev maluh vu nyëḡ sagu la ahëj ving bë nij tebö in Paulus lu Barnabas gedegetii luho na in hir nyëḡ.

⁵¹ Lob luho detetëhin kebus in vahaj in bë tato hir huk nipaya sën rëḵ gëp degwata vu sir lo vu sir, log luho deya Ikonium.

⁵² Lob sir sën denḵo Yesu yi gageḵ ggëp Antiok medevong ving lo, ahëj nivesa rot gemëm Anon Vabuung luḵ yam ggërin ayoj.

14

Paulus Luho Barnabas Devong Huk Vu Ikonium

¹ Vu Ikonium og luho devong nebë sën Antiok lo. Luho deloḵ ya alam Yuda hir dub-supinsën-yi bedenër Bengö Nivesa rangah. Luho denër nivesa, lob alam Yuda los alam Grik yu böpata devong ving.

² Rêk alam Yuda vahi su devong ving rë, lob delok alam dahis ahëj bedenër gagek nipaya rak Kerisi-yi-alam.

³ Paulus luho Barnabas denedo buk ngahi vu Ikonium gesu deneggöneng rë. Gaç luho nijwëek medenër Mehöböp yi gagek rangah, lob Mehöböp vong niwëek loç luho nemaj, beluho devong ngaa böp böp los huk aggagga in bë tato vu alam nabë gagek semusemu sën denenër lo yönon.

⁴ Rêk alam nyëg saga devasuh sir ya yu luu. Vahi degadu alam Yuda gevahi degadu sinarë luho.

⁵ Lob alam dahis ving alam Yuda medekedi ving hir alam ggev in bë degevang paya vu Barnabas luho Paulus. Devong in bë dengis luho jak gelöng beluho denadiik.

⁶ Rêk luho dengo, lob deveya medeya distrik ngwë arë nebë Lukaonia medeya Lustra los Derbe los beggang-bu sën denedo dus vu nyëg böp luu saga.

⁷ Bemëm luho denër Bengö Nivesa rangah vu alam beggang-bu pin saga.

Paulus Luho Barnabas Devong Huk Vu Lustra

⁸ Lob mehöti nedo Lustra, su neggee meneya rë, in ata ço yi to los vaha nipaya.

⁹ Mehö sënë nengo Paulus nenër gagek, lob Paulus gët yi niwëek geraç ni bë ayo neya timu beyoh vu bë nivesa jak.

¹⁰ Lob nër ya niwëek bë, “Kwedi jak begebare!” Lob mehö sënë kedi rak pevis beggee meneya.

¹¹ Lob alam ngahisekë delë ngaa sën Paulus vong agi, lob detahi loç ayej Lukaonia nebë,

“Anutu luu depöö mehõnon raḵ bedeluḵ yam vu hil!”

¹² Bedenēr Barnabas bë hir anutu-kuungsën Seyus, log Paulus nenēr gägek, om denēr yi bë hir anutu-kuungsën Hermes.

¹³ Anutu-kuungsën Seyus yi dub ti nedo ya los nyëg böp sagu nenga, lob Seyus yi mehõ-neḵo-seriveng vunek vu burmakau nalu maluh la raḵ sesik beḵo meyam aggata avi in bë losho alam saga dengis bedebesi seriveng vu luho.

¹⁴ Loḵ sinarë Barnabas lu Paulus dengo gägek sënë, lob luho ayoj maggin rot bedekweek hir röpröp, geluho deserög bedeya deloḵ ya alam vuheng atov bedetahi bë,

¹⁵ “Alam-e! Ham nevongin bë gwevong va? Aluu mehõnon meris mu nebë ham! Alu bë nanēr Bengö Nivesa vu ham in ham gwevuu ham ngaa kuungsën saga na geham peggin ham nom vu Anutu sën mala-tumsën degwa. Sën tung dob los yagek geloo los ngaa pin sën nedo loḵ lo.

¹⁶ Yõnon, wirek Anutu lë mehõnon mu, gedevong ngaa pin yoh vu yõ kwaj.

¹⁷ Rëḵ su vun yi rot in bë ham dugin yi rë. Gaḵ nevong ngaa nivesa vesa vu ham mehõnon. Nevong hob neto vu ham, los nevong beham nos anon neloḵ loḵ yi buk niröp. Nevong nos vu ham nebë saga, lob vong beham kwamin vesa.”

¹⁸ Luho devong gägek sagi bedenare saheng saheng rot in bë degërin alam saga besu debesi seriveng vu luho.

Detengwa Paulus Raḵ Gelöng

19 Loḵ alam Yuda vu Antiok los Ikonium deyam, lom deloḵ alam saga ahěj, lob ahěj sengĕn bedetengwa Paulus raḵ gelöng. Dekuung bê diiḵ ya, lom dedadii to meya dobnĕ.

20 Lom alam sĕn denevong ving lo yam detetup yi, rĕḵ kedi raḵ beyah meya beggang. Log monbuk lom luho Barnabas kedi deya Derbe.

21 Luho denĕr Bengö Nivesa rangah vu nyĕg sagu, lob alam ngahisekĕ detu Yesu yi hur. Saga ggovek loḵ luho deyah Lustra los Ikonium, medetöḵ yah Antiok vu distrik Pisidia ggökin,

22 bedevo niwĕĕk loḵ Kerisi-yi-alam ayoj medegadu sir, log luho delev horek vu sir bê, “Ham ngo ayomin na timu vu Kerisi niwĕĕk bemedo. Hil bê adoḵ na Anutu-yi-nyĕg, rĕḵ mu hil gaḵo maggin namugin rĕ.”

23 Lob luho deggooin alam la raḵ yoh vu beggang-bu pin saga in denatu ggev medegegin Kerisi-yi-alam, log ayej ggĕrin nos gedejom raḵ in sir medetung sir loḵ ya Mehöböp sĕn ayoj neya timu vu yi ggovek lo nema in bê gegin sir.

Paulus Luho Barnabas Deyah Antiok Ngwĕ Sĕn Neggĕp Suria Lo

24 Ggovek ya saga log luho deyoh ya distrik Pisidia medetöḵ yah distrik Pampulia,

25 lob luho denĕr Anutu yi gagek rangah ggĕp Perga. Ggovek, log luho deluḵ medeya Atalia.

26 Loḵ tum luho deraḵ yaḡ vu Atalia, bedeyah medeya Antiok. Yiḵ Antiok saga sĕn wirek alam detung luho loḵ Anutu nema in bê gegin luho geluho na degevong yi huk sĕn luho denevong rot begwĕbeng agi.

²⁷ Log luho detök yah Antiok lom mëm desupin Kerisi-yi-alam pin, log luho deturin ngaa pin sën Anutu nevonğ vu luho lo rangah, gedenër bē Anutu tatekin aggata vu alam-yu-ngwē bedeyoh vu bē ayoj na timu vu Yesu geving.

²⁸ Lob luho denedo buk ngahisekë ving Kerisi-yi-alam sagu.

15

Kerisi-yi-alam Hir Supinsën Ggëp Yerusalem

¹ Lob Kerisi-yi-alam la vu Yuda deluk medeya Antiok bedenër gägek vu arij lo bē, “Nabē ham su sepa doğ Moses yi horek begwerah* navimin rē, og Anutu su rēk geğo ham nah rē!”

² Denër nebē sënē, lob Paulus lu Barnabas ahēj sengën rot vu sir bedevo gägek rağ sir rot. Lob Kerisi-yi-alam deggoin Paulus lu Barnabas rağ, galam la ving, in bē dejak medena Yerusalem bedebengwëng jak gägek rahsën* navij geving sinarë nyëdahis losho alam ggev.

³ Devonğ sir ya, lob ya deyoh aggata sën neyoh ya dob Ponisia lu Samaria lo, bedenër bengö vu Kerisi-yi-alam vu beggang-bu mahen mahen pin loğ distrik luu saga bē alam dahis deggërin ayoj yah vu Anutu. Lob arij lo ahēj nivesa in.

⁴ Lob ya detök ya Yerusalem, lob Kerisi-yi-alam losho sinarë, galam ggev, değo sir rağ. Lob Paulus lu Barnabas denër ngaa pin sën Anutu vonğ vu luho lo vu sir.

⁵ Rēk alam Parisai* la sën ayoj neya timu vu Yesu lo dekedi medenër yah bē, “Ham gwerah* navij, geham nanër vu sir nabē desepa doğ Moses yi Horek geving, og mëm!”

⁶ Nebë saga lob sinarë nyëdahis losho alam ggev desupin sir in bë debengwëng jak medegero.

⁷ Medo denesap sir rak gagek hus adingsekë, loḵ mëm Pita kedi menër bë, “Arig lo! Ham rak ni bë wirek Anutu vo huk ggelek hil, log ggooin sa rak in bë sa nanër Bengö Nivesa vu alam dahis in degengo bedegevong geving.

⁸ Anutu rak mehönon pin ayoj ni, lob vo Anon Vabuung vu sir, nebë sën vo vu hil lo, in bë tato nabë nelë sir nivesa.

⁹ Su vong huk ti vu hil gevong huk agga ngwë vu sir rë. Gaḵ ayoj ya timu vu yi lob yik saga vong bayoj niveseek rak.

¹⁰ Ma ham bë seggi Anutu in va? Sën ham bë gwebë ngaa maggin saga jak Kerisi-yi-alam kwaj-ë! Gaḵ yik hil los hil kenud lo su ayoh vu bë kerë horek sagi geving rë.

¹¹ Gak hil nehevong ving bë Anutu neḵo hil yah vu yi rak Mehöböp Yesu yi semusemu, lob yik neḵo alam saga yah nebë saga ving.”

¹² Pita nër bë sënë, lob alam supinsën pin ayej ma, gedebë nengaj in Barnabas luho Paulus hir gagek sën luho deneturin ngaa böp aggagga pin bë Anutu vo niwëek vu luho beluho devong vu alam-yu-ngwë lo.

¹³ Luho denër ggovek log Yakobus kedi menër bë, “Arig lo, ham gwengo sa gagek rë!

¹⁴ Simon nër vu ham bë Anutu yam vu alam-yu-ngwë muginsën nebë sënë in gooin sir vahi jak bedenatu yi alam.

¹⁵ Lob alam-denenër-gagek-rangahsën yik denër gagek timu nebë sënë. Sën neggëp loḵ Anutu-yi-ḵapiya nebë:

16 ‘Nahub rēk sēk nam,
lob Davit yi dub sēn tamang meto nedo lo,
saga sēk dev jaḵ nah gökin.

Yi ngaa pin sēn petar ya lo, saga sēk bo mewis dok
nah,
berēk medo nabē sēn muḡinsēn.

17-18 In mehōnon vahi rēk desero Mehōbōp.
Alam-yu-ngwē sēn sengo hooḡin sir raḵ in bē
denatu sa ngaa lo pin.

Mehōbōp sēn vonḡ begagek agi tōḵ yam rangah
wirek lo,
lob nēr nebē sēnē vu hil.’ ”

19 Log nēr ving bē, “Om sa kwaḡ nevo bē hil
su abo horek ngahiseḵē medeginengin alam-yu-
ngwē sēn deneggērin sir medeyam vu Anutu lo.

20 Gaḵ mēm hil ḵevu ḵapiya ti na vu sir nabē su
dega reggu sēn alam denetung netu seriveng vu
anutu-kuungsēn lo, gesu degevong baggēb, log su
dega reggu sēn alam deneseyu kwaj medenediḵ
lo, besu dega reggu nij ḵōḵ.

21 Gaḵ hil ngo arak ni bē mehōnon denedo
yoh vu nyēḡ pin medenēr Moses yi horek loḵ
dub-supinsēn-yi yoh vu Buk-sewahsēn-yi* pin rot
beverup gwēbeng.

*Dekevu Ḵapiya Ya Vu Alam-yu-ngwē Sēn
Denevong Ving Lo*

22 Lob sinarē losho alam ggev geKerisi-yi-alam
pin dejoo gagek, log deggōoin hir mehō luu raḵ in
bē luho dena Antiok geving Paulus lu Barnabas.
Deggōoin Yudas sēn arē ngwē nebē Barsabas geSi-
las, sēn luho detu Kerisi-yi-alam hir ggev lo.

23 Lom dekevu ḵapiya bedevo loḵ luho nemaj.
Dekevu nebē:

He sinarè los alam ggev sèn ham arimin lo he.
 He kevü kapiya dus ti sagi yök vu he arimin lo
 ham sèn ham alam-yu-ngwè vu Antiok los Suria,
 geKilisia.

²⁴ He hango bë he alam la deyök bedenër
 horek ngahisekë vu ham bedevong ham ayomin
 maggin rak geham kwamin neketul lok. Rëk he
 su anër vu sir bë degevong nabë saga rë.

²⁵ He hango gagek sagi, lob mëm he ayomin
 timu, gehe joo gagek ggovek gemëm he hooïn
 arimin luu sënë rak behevong luho deneyök vu
 ham ving he arimin luu sèn he ahëmin ving luho
 pangsën lo, Barnabas lu Paulus.

²⁶ Luho su deneggöneng in navij bë rëk malaj
 nama jak sèn deneko hil Mehöböp Yesu Kerisi arë
 rak agi rë.

²⁷ Nebë sënë, lob he hevong Yudas lu Silas
 deyök ving luho in bë mëm luho denanër gagek
 sagi jak avij geving vu ham.

²⁸ Anon Vabuung nër vu he, behe joo gagek bë
 he su getung horek ngahisekë bedeginengin ham.
 Gaq yik horek sagi sèn mëm ham sepa dok.

²⁹ Ham su gwa reggu sèn alam denesis in bë
 degetung seriveng vu anutu-kuungsën lo, geham
 su gwa reggu nij kök, geham su gwa reggu sèn
 deneseyu kwaj medenediik lo, geham su gwevong
 baggëb. Nabë ham gwegin ham besu gwevong
 ngaa pin sagi rë, og rëk nivesa rot.

Gagek ggovek saga.

Anutu geving ham begevong he.

³⁰ Ggovek, log mëm Kerisi-yi-alam devong sir
 medeluk medeya Antiok, bedesupin Kerisi-yi-
 alam pin ggëp sagu, log devo kapiya vu sir.

³¹ Detevin kapiya, lob kwaj vesa in gagek nivesa sën neggëp loḵ kapiya lo vo niwëëk vu sir.

³² Lob alam-denenër-gagek-rangahsën luu sën Yudas lu Silas lo, denër gagek ngahiseḵë vu sir, bedevo niwëëk vu sir bedegadu sir ving.

³³ Luho denedo hus ading teka ggëp Antiok ggovek, loḵ tum arij lo pin devong luho yah los gagek nahub, beluho deyah medeya vu alam sën devong luho ya lo.

³⁴ [Rëḵ Silas yö vong yoh vu kwa menedo Antiok.]

³⁵ Log Paulus lu Barnabas denedo Antiok, belosho alam vahi denetahu mehönon medenenër Mehöböp yi Bengö Nivesa rangah vu sir.

Paulus Luho Barnabas Devasuh Sir

³⁶ Buk la ya ggovek loḵ Paulus nër vu Barnabas bë, “Alu anah mana galë arid lo vu nyëḡ pin rë, sën wirek alu anër Mehöböp yi gagek vu sir lo. In alu ajaḵ ni nabë denedo nivesa ma ma!”

³⁷ Lob Barnabas bë geḵo Jon na geving luho. Jon sën arë ngwë nebë Markus lo.

³⁸ Rëḵ Paulus nër bë, “Mehö sagi sën wirek vuu aluu ggëp Pampulia gesu yam huk ving aluu rë lo, om alu su gaḵo yi na geving!”

³⁹ Lob luho denër sir rot, lom devasuh sir be-Barnabas ḵo Markus beluho deraq yaḡ bedeya Kupros.

⁴⁰ Log Silas ya ving Paulus geKerisi-yi-alam deketag vu Mehöböp bë yi semusemu medo geving luho, log devong luho ya.

⁴¹ Luho ya deḵo loḵ distrik Suria los Kilisia, beluho devo niwëëk loḵ Kerisi-yi-alam vu sagu ayoj.

16

Timoti Ya Ving Paulus Luho Silas

¹ Ggovek log Paulus luho Silas ya deverup Derbe medeya Lustra ving. Lob Yesu yi hur ti nedo sagu arë nebë Timoti. Yuda avëh ti sën ayo neya timu vu Yesu lo nalu yi, gamaḵ Grik ti.

² Lob Kerisi-yi-alam vu Lustra los Ikonium denenër Timoti bë mehö nivesa.

³ Paulus ahë ving Timoti bë na geving yi, lob ḵo yi merah* navi. In kwa vo bë alam Yuda sën denedo agu, lob vong nebë sën in deraḵ ni bë Timoti ama Grik, om rëḵ dejuuk yi.

⁴ Lob detetuu aggata medeya deyoh vu beggangu ngahiseḵë, lob denvong gagek sën sinarè los ggev dejoo vu Yerusalem lo vu Kerisi-yi-alam pin gedenër vu sir bë desepa dok.

⁵ Lob mëm Kerisi-yi-alam devong ving niwëëk ata, log alam deneloḵ yam ving sir yoh vu buk, besir ngahiseḵë neraḵ.

Paulus Lë Alam Masedonia Ti Loḵ Pesepsën

⁶ Devongin bë dena distrik Asia* rëḵ Anon Vabung nërin sir bë su dena denanër Anutu yi gagek vu alam Asia*. Lom verup detetuu aggata meya deḵo loḵ distrik Prugia los Galata.

⁷ Lob ya deverup loḵ distrik Musia hir den atov, lom kwaj nevo bë dedoḵ na distrik Bitunia, rëḵ Yesu yi Anon Vabung nërin sir.

⁸ Lob deyoh ya Musia hir den atov meya deto Troas.

⁹ Lob Paulus lë ngaa nebë pesepsën loḵ buk, geMasedonia ti nare getahi ya vu yi bë, “Gegök loo megenam distrik Masedonia megedoḵ vu he!”

10 Paulus lë ngaa saga ggovok, log he pevis benesero yağ in bë ajak mana loo vahi distrik Masedonia, in he rağ ni bë Anutu tahi he in bë he na nanër Bengö Nivesa vu alam sagu.

Ludia Gğërin Yi Tu Kerisi Yi Hur Avëh Ti

11 Lob he rağ yağ vu Troas besesor maya Samotrakia. Log monbuk lob he ya verup Neapolis,

12 baya verup Pilipi sën alam Rom yam denedo loğ benyëğ böpata kesuu beggàng-bu pin vu distrik Masedonia lo. Lob he nado buk la vu nyëğ saga.

13 Log Buk-sewahsën-yi* lob he heto mayoh bël nenga sën neggëp dus vu beggàng agi aggata avi, behe ya matök vu nyëğ len teka sën alam Yuda denesupin sir medenejom rağ loğ lo. Lob he tög rağ avëh la gedesupin sir medenedo bël saga nenga, lob he heto nado ving sir manër gägek rangah vu sir.

14 Lob Tuatira avëh ti arë nebë Ludia ngo he gägek sagi. Avëh sënë nevong huk monë yi rağ tob mala sagap, geyö nejom rağ vu Anutu yoh vu buk. Nengö Paulus yi gägek lob Mehöböp ggërin ayo gebë nenga in.

15 Lob losho yi alam deripek bël ggovok loğ nër bë, “Bë ham gwelë nabë sayog neya timu vu Mehöböp yönon, og ham doğ nam medo sa beggàng.” Jij he niwëek ata nebë sënë, lob he su ayoh vu bë keyëh aye rë.

Paulus Luho Silas Deya Karabus Pilipi

16 Buk ngwë lob tum he tetuu aggata maya nyëğ jomraksën-yi, loğ hur avëh ti tög vu he loğ aggata. Mehöti bago avëh sënë tu yi ngaa meris, lob yi avëh sënë yutöksën benenër gägek vunsën rangah.

Lom avèh sagi ala neḵo monè böpata raḵ yi huk yutöksën sënè.

17 Lob avèh sagi sepa he los Paulus metahi bë, “Anutu vavunè yi alam sënè yönon rot! Denenër aggata sën Anutu geḵo mehönon nah lo tato vu hil!”

18 Avèh sënè nevong nebè sënè raḵ buk, lob Paulus ni tebö raḵ, lom ggërin menër vu memö nipaya bë, “Senër raḵ Yesu Kerisi arè niwëëk vu hong bë gedëëin avèh sënè gegena!” Lob pevis bememö lëëin avèh geto meya.

19 Lom avèh sagi ala lo pin delè bë hir bagosën degwa to meya, lob dejom Paulus luho Silas ahon mededadii luho ya telig vu alam ggev.

20 Deḵo luho ya vu kiap log denër bë, “Alam Yuda luu sënè deyam in bë degevong bebegö berup doḵ hil nyëg.

21 In denenër bë hil sepa doḵ horek agga ti sën hil alam Rom hil su ayoh vu bë gevong ma sepa doḵ rë lo.”

22 Lob alam pin delok vu sir medenër gägek raḵ luho ving. Lob kiap kah luho hir tob ya in luho, log nër bedeveek luho raḵ beggi.

23 Deveek luho rot ggovek, log detung luho loḵ ya ḵarabus gedenër niwëëk vu mehö negin beggàng ḵarabus bë gegin luho nivesa.

24 Mehö saga ngo gägek niwëëk sënè, lob tung luho loḵ ya beggàng ḵarabus ayo peggo, gedevin-gin luho vahaj ahon raḵ ngadoheng.

25 Log buk vuheng raḵ lob Paulus lu Silas medo denejom raḵ los denevong raro vu Anutu, galam ḵarabus pin medo denengo luho.

²⁶ Lob pevis bejemapi ggee böpata beggee rak beggang karabus los mudeng pin, lob reping pin tahinin avuti, geseng puh in alam karabus pin.

²⁷ Lob mehö negin karabus kedi melë bë reping pin tahinin, lom kuung bë alam karabus to deya pin, lom tur yi paëp-yu-anil in bë yö tetev yi benadiik.

²⁸ Rëk Paulus tahi niwëëk ya vu bë, “Su gebasap hong! In he pin nado!”

²⁹ Log mehö negin karabus tahi bedeko ram yam. Log serög meluk ya karabus ayo, rëk neggöneng rot genelëk, lob petev meneggëp lox Paulus lu Silas vahaj.

³⁰ Log li luho to meyah dobnë genër bë, “Mehö böp luho! Sa gevonng nabë va in Anutu geço sa nah vu yi?”

³¹ Lob luho denër vu yi bë, “Ayom na timu vu Mehöböp Yesu, og rëk Anutu geço hong los hong alam geving nah vu yi.”

³² Lob mëm luho detatekin Mehöböp yi gagek rangah vu losho yi alam sën deneggëp lox yi beggang lo.

³³ Lob buk vuheng rak rëk ko luho beya meripek beggi niben. Lom pevis belosho yi alam pin deripek bël lox yik buk saga.

³⁴ Log ko luho lox yah yi beggang ayo bevo nos vu luho, log losho yi alam ayoj tee yi in ayoj ya timu vu Anutu.

³⁵ Log heng to, lob kiap devong ahëvavu la ya medenër bë, “Ham gweko mehö luu saga vër in karabus bedenah bej!”

³⁶ Lob mehö negin karabus yah menër gagek sënë vu Paulus bë, “Kiap devong gagek yam bë

melu nah. Om melu dëein beggang qarabus na gemelu na los gagek nahub.”

³⁷ Rëk Paulus nër vu sir bë, “Aluu alam Rom, rëk alu su hevong ngaa nipaya ti in bë degetung aluu duk na qarabus rë. Gaq yö desis aluu meris mu rak alam pin malaj gedetung aluu yam qarabus. Log gwëbeng mak bë degetii aluu vunsën geto mena? Ma rot! Yö denam medegeli aluu geto menah dobnë.”

³⁸ Lob ahëvavu deko gagek sënë meyah denër vu kiap lo, lob kiap dengo bë luho alam Rom yönon, lom deggöneng rot.

³⁹ Lob ya denër gagek nahub los kwaj paya vu luho gedeli luho to deyah dobnë. Log denër vu luho bë luho degevuü nyëg sënë gedena.

⁴⁰ Lob luho to deya in beggang qarabus, geto deyah Ludia yi beggang, bedelë Kerisi-yi-alam be-denër gagek vahi vu sir in bë bo niwëek doq ayoj. Log luho deya.

17

Alam Tesalonika Devongin Bë Dengis Paulus Luho Silas

¹ Luho deya rak meya deverup Ampipolis, lob luho dekesuu nyëg sagi geya deverup Apolonia, bedekesuu geya deverup Tesalonika. Sën alam Yuda hir dub-supinsën-yi ti nedo lo.

² Lob Paulus vong ggökin yah nebë sën nevong yoh vu nyëg lo. Loq ya dub-supinsën-yi ving alam Yuda loq Buk-sewahsën-yi* metatekin Anutu-yi-kapiya yoh vu soda löö vu sir.

³ Nër Anutu yi gagek degwa tato getatekin vu sir bë Anutu yö joo gagek ggovek ya bë Kerisi duk

nam dob begeko kerus menadiik, gekedi jak nah gökin. Log nër bē, “Yesu sën senër bengö vu ham lo, saga Mehö sën Anutu ggooin rak in bē gecko hil nah lo.”

⁴ Lob sir sën dengo yi gagek lo la deggërin sir medesepa luho Silas. Galam Grik la sën denejom rak vu Anutu lo yu böpata detamuin luho. Lob avëh los bengöj-ggoreksën ngahisekë devong nebë sënë ving.

⁵ Rëk alam Yuda ayoj sis yi rot in alam de-nesepa Paulus luho Silas, lob debago alam sën nijpaya beyuj-lul-kök lo la ggëp telig, gedesupin mehönon ngahisekë rot beya delok alam beggang saga ahëj, bahëj sengën rak bededun böpata verup. Ya deggërin Yason yi beggang medesero Paulus luho Silas in bē degecko luho geto dena dobnë vu alam.

⁶ Rëk su detök vu luho rë, lob dedadii Yason losho Kerisi-yi-alam vahi to deya dobnë bedeko sir ya denare lok kaunsor malaj, log detahi böpata bē, “Alam sën denelok alam ahëj yoh vu nyëg pin bē degevang paya lo, sën gwëbeng deverup vu hil-ë.

⁷ Lob Yason sënë ko sir lok ya yi beggang. Alam saga sën denekeyëh alam Rom hir mehö-los-bengö Sisar* yi horek, gedenenër bē mehö-los-bengö ngwë nedo arë nebë Yesu.”

⁸ Kaunsor losho alam pin dengo gagek sënë lob newaj rak.

⁹ Lob denër beYason losho yi alam debago sir, gedener vu sir bē degegin Paulus luho Silas nivesa in su degevang bebegö berup. Log delëein sir medeya.

Paulus Luho Silas Devong Huk Vu Beroya

10 Loḵ pevis beKerisi-yi-alam devong Paulus lu Silas deya Beroya loḵ buk. Luho ya deverup Beroya, lob luho deloḵ ya alam Yuda hir dub-supinsën-yi ayo.

11 Lob alam Yuda sën denedo Beroya agu sir alam nijvesa rot kesuu alam Yuda vu Tesalonika. In deḵo Anutu yi gägek raḵ mahëj ving. Detevin Anutu-yi-ḵapiya yoh vu buk in bë deḵaḵ ni nabë luho denenër gägek anon ma ma.

12 Lob alam Yuda ngahiseḵë losho alam Grik los bengöj-ggoreksën vahi ayoj ya timu vu Yesu. Sir maluh gavëh.

13 Ggovek loḵ alam Yuda vu Tesalonika dengo Paulus bengö bë nenër Anutu yi gägek ggëp Beroya. Lob deya nyëg sagu, medetetuhin alam sagu in bë ahëj sengën jaḵ vu Paulus losho alam sën denesepa yi lo.

14 Lob Kerisi-yi-alam depevis medevong Paulus ya loonë, geSilas lu Timoti denedo Beroya.

15 Lob alam sën deḵo Paulus ya aggata lo deli ya meto Atens gedeneyah, lom deḵo gägek meyah denër vu Silas lu Timoti bë luho dena vu Paulus pevis.

Paulus Nër Gägek Ggëp Atens

16 Paulus medo neḵin luho ggëp Atens, loḵ lë alam nyëg sagu bë denesepa loḵ hir anutukuungsën ngahiseḵë rot, lob ayo maggin rot.

17 Lob loḵ ya dub-supinsën-yi belosho alam Yuda denesap sir raḵ gägek. Log nevengwëng ving alam-yu-ngwë sën denejom raḵ ving alam Yuda lo ving. Log neya telig yoh vu buk menenër gägek vu alam pin sën yam denedo lo.

18 Lob losho alam los kwaj böp la vu Epikurius hir dub, gela vu Stoik hir dub bedemehoo sir, lob denër bë, “Mehö gägek jeggin jeggin saga bë nanër gägek re?” Lob sir la denër bë, “Maḵ bë nanër alam nyëḡ la hir anutu!” Nër bë sënë in Pàulus nër gägek rak Yesu los kediraksën.

19 Lom deḵo Paulus ya hir beggang kaunsor ggëp Kedu Ares medeloḵ tepëḵ in yi bë, “Yoh vu bë he gango gägek mewis sën genenër agi lo degwa?”

20 He hango hong gägek rëḵ yö agga ti, om he hevongin bë gango gägek sagi los degwa!”

21 In yik alam Atens soḡek ving alam nyëḡ ngwë sën yam denedo Atens lo pin su kwaj nevo ngaa ngwë rë. Gaḵ denedo in bë degengo gägek mewis medebengwëḡ jaḵ mu.

22 Lob Paulus nare lok kaunsor vu Kedu Ares vuheng atov genër bë, “Ham alam Atens! Serak ham nimin bë ham kwamin vo anutu pin menegin sir nivesa.

23 Lob sa haḵo loḵ nyëḡ mehalë ham jepö sën ham netung in bë ham najom jaḵ vu sir lo. Lom sa halë jepö ti geham kwevu gägek rak neggëp nebë ‘Anutu sën hil dugin lo yiyi’. Om anutu sën ham dugin rëḵ ham nejom rak meris mu vu yi lo, sën gwëbeng sa bë nanër yi gägek vu ham.

24 Anutu sën tung dob los ngaa aggagga pin sën denedo loḵ lo, og Anutu saga sën yi Mehöböḵ sën tu yaḡek los dob ala. Rëḵ su nedo loḵ dub sën mehönon denelev rak nemaj lo rë.

25 Mehönon su deyoh vu bë dedoḵ vu yi rë, in su nerak vu in ngaa ti rë. Gaḵ yö vong bemehönon denedo vesaj bemedo malaj netum, gevo ngaa nivesa vesa pin vu sir.

26 Lob vong bemehönon pin depum rak degwa timu bedeyoh vu nyëg pin vu dob, geyö tung hir buk los den atov pin vorot.

27 Nevong ngaa nebë saga in bë mehönon pin kwaj bo Anutu gëp ayoj. Genabë desero yi, og rëk denatök jak yi, in su nedo ading in hil rë.

28 Gak hil nado vesad gemedo nahee los nehevong hil ngaa pin degwa rak yi timu. Nebë sën ham alam kwaj böp la denenër bë, 'Hil degwa yi yönon!' lo.

29 Om nabë hil degwa Anutu, og hil su kwad bo nabë Anutu ni nebë ngaa sën mehönon denesemu rak goor ma seriva ma gelöng lo rë.

30 Wirek sën mehönon dugin Anutu lo, og Anutu yö lë ggovek ya rëk su kevoh sir ya rë. Rëk gwëbeng og nër niwëek vu mehönon pin vu dob bë degërin sir.

31 Log yö ggooin buk ti rak vorot in bë gengo mehönon pin hir gagek mebo nyëvewen vu sir niröp. Lob yö ggooin mehöti rak in huk sagi, gevong yi mekedi rak yah vu bedub in bë tato vu hil nabë yik mehö lo sagi."

32 Alam lo dengo gagek bë alam-diiksën dekedi jak nah vu bedub, lob vahi denöp rak yi, rëk vahi denër bë, "Nahub rëk genanër gagek sënë gökin nah vu he behe gango!"

33 Denër ggovek log Paulus vuu sir geto meya.

34 Rëk mu alam ti ti deggërin sir bayoj ya timu vu Yesu medetamuin Paulus medeya. Ti arë nebë Dionusius sën kaunsor Këdu Ares ti, log avëh ti arë nebë Damaris, galam la ving.

18

Paulus Vong Huk Ggëp Korint

¹ Paulus nedo Atens ggovek log ya Korint.

² Lob tök vu Yuda ti arë nebë Akwila geyi nyëg Pontus. Luho venë Priskila yö söb devuu Itali gedeyam Korint, in alam Rom hir mehö-los-bengö Klaudius yö tii alam Yuda pin bë degevuu Rom gedena. Lob Paulus ya vu luho

³ in yik lööho hir huk timu, om nedo ving luho bemedo denesemu sël beggang-yi.

⁴ Lob Paulus neya Yuda hir dub-supinsën-yi pin menenër vu alam Yuda los alam Grik bë ayoy na timu vu Yesu.

⁵ Lok Silas luho Timoti vu Masedonia medeto, lom mëm Paulus nenër gagek yoh vu buk pin vu alam. Nër gagek niwëek vu alam Yuda bë Yesu yik yi Mehö sën Anutu ggooin raḵ in bë geḵo hil nah lo.

⁶ Rëḵ dekeyëh yi gagek gedenër pelë raḵ yi, lob Paulus tetëhin kebus to in yi tob log nër vu sir bë, “Bë ham malamin nama, og yö degwa vu ham, su sa ngaa rë. Gesa naya in sena vu alam-yu-ngwë.”

⁷ Lob lëëin dub-supinsën-yi geto meya merak ya alam-yu-ngwë ti arë nebë Titius Yustus yi beggang benedo ving yi. Mehö sënë yi mehö nejom raḵ vu Anutu, lob yi beggang nedo dus vu Yuda hir dub-supinsën-yi.

⁸ Yuda hir dub-supinsën-yi ala arë nebë Krispus, lob losho yi alam deggërin sir bayoj ya timu vu Mehöböp. Galam Korint ngahiseḵë dengo Paulus aye medevong ving bederipek bël.

⁹ Log buk ti lob Paulus lë ngaa ti nebë pesepsën geMehöböp nër vu yi bë, “Su gegöneng! Gaḵ

hongek genanër gagek rangah! Su genajom hong ahon!

¹⁰ Sa nado ving hong, om mehöti su rëk ngis hong rë, in alam ngahisekë vu nyëg böp sënë rëk denatu salam.”

¹¹ Lom mëm Paulus nedo Korint metatekin Anutu yi gagek vu sir yoh vu ta ti, gekwev nemadvahi-mevidek-ti.

¹² Rëk nahub geGalio tu alam Akaya hir kiap böp, lob loḵ buk saga alam Yuda denër gagek revuh ti gedeko Paulus ya gagek ggëp beggang-gagek-yi,

¹³ gedenër gagek tetuhinsën raḵ yi bë, “Mehö sagi netahu alam bë denajom jaḵ vu Anutu og desepa doḵ aggata ngwë medekeyëh he horek.”

¹⁴ Lob Paulus bë nanër gagek nah, rëk Galio nër vu alam Yuda mugin bë, “Ham alam Yuda, nabë gagek nipaya sogek ma, ngaa nipaya ti neggëp vu mehö sënë yönon, og yoh vu bë mëm sa gango ham los ham gagek.

¹⁵ Gaḵ nabë ham yam loḵ tepëḵ in sa in gagek meris meris ma, raḵ ham ngo ham degwa la, ma raḵ ham alam Yuda ngo ham horek, og maam nöḵ gëp! Ham ngo semu! Sa nig lël bë sa su gango gagek in ngaa nabë sënë!”

¹⁶ Log tii sir to deyah dobnë.

¹⁷ Nebë saga, lob tum alam Yuda deggërin yah beyö dejom hir dub-supinsën-yi ala ti arë nebë Sostenes ahon, bedeveek yi loḵ beggang-gagek-yi mala. Rëk Galio su nër gagek ti raḵ sir rë.

Paulus Yah Antiok Vu Suria

¹⁸ Paulus nedo Korint hus ading teka ving rë, loḵ jom Kerisi-yi-alam nemaj geraḵ ya yag in na

distrik Suria. Lob Priskila luho regga Akwila deya ving yi. Lööho detök ya Senkria, lob mëm Paulus keping yu viis in buk yah verup loḵ buk sën aye ggërin yi neggëp Anutu mala wirek lo bë su rëḵ keping yu rë lo.

¹⁹ Log ya deverup Epesus lob vuu luho medenedo nyëḡ sënë, geyö ti luḵ ya dub-supinsën-yi ayo menër gägek vu alam Yuda.

²⁰ Lob alam saga denër vu yi bë medo buk la geving sir rë, rëḵ su sepa loḵ ayej rë.

²¹ Gaḵ jom nemaj gesemu gägek vu sir bë, “Nabë Anutu su nanërin sa rë, og sëḵ nom berup vu ham buk ngwë gökin.” Log raḵ ya yaḡ ti ggëp Epesus meya.

²² Yaḡ ya meya nedo Sisarea, lob Paulus raḵ ya Yerusalem bejom Kerisi-yi-alam nemaj, log mëm luḵ meyah Antiok.

Paulus Neḵo Loḵ Nyëḡ Netu Beron Löö

²³ Paulus ya nedo buk la ggovek, log kedi raḵ vu Antiok meyah beya meyoh vu distrik Galata los Prugia hir nyëḡ mahen mahen pin meya nevo gadu loḵ Kerisi-yi-alam pin ayoj.

Apolos Nër Yesu Bengö Rangah

²⁴ Lob Yuda ti vu Aleksandria yam nedo Epesus, arë nebë Apolos. Sën yi mehö-vengwëngsën-yi, geyö raḵ Anutu-yi-ḵapiya ni nivesa rot.

²⁵ Detahu yi loḵ Mehöböḡp yi aggata yö wirek vorot, gaḵ Yesu og su raḵ ni rë. Rëḵ ayo niwëëḵ in bë nanër bengö rangah, lob nër niröp rot vu sir. Gaḵ mëm Jon og mëm lë yi buk sën neripek alam raḵ bël lo raḵ mala,

²⁶ om mēm mehō saga nēr los ayo niwëëk ata loḵ alam Yuda hir dub-supinsën-yi. Loḵ mēm Priskila luho Akwila dengo yi lob mēm deḵo yi ya vu luho beluho denēr Kerisi yi aggata tato niröp rot vu yi.

²⁷ Lob nahub gApolos kwa vo bē na Akaya, lob Kerisi-yi-alam vu Epesus deyogek in aye bē gevong nabē sënē, lom dekevu ḵapiya vu Yesu yi hur vu Akaya bē degeḵo yi jaḵ. Apolos tōḵ ya Akaya lob Anutu vong semusemu vu yi beloḵ vu alam sën ayoj neya timu vu Yesu lo niwëëk rot.

²⁸ In niwëëk rot benēr yah bedahun alam Yuda hir gagek raḵ alam pin malaj, getato vu sir bē Anutu-yi-ḵapiya nēr meneggöp rangah nebē Yesu yik yi Mehō sën Anutu ggooin raḵ in bē geḵo hil nah lo.

19

Paulus Vong Huk Vu Epesus

¹ Apolos nahën nedo Korint, gePaulus yoh ya distrik Asia* vuheng atov metōḵ ya Epesus, lob tōḵ raḵ Kerisi-yi-alam la ggöp sagu.

² Lob loḵ tepëḵ in sir bē, “Sën ham ayomin ya timu vu Yesu lo, lob maḵ Anon Vabuung loḵ yam ggërin ham ayomin ving-a?” Loḵ denēr yah vu bē, “Ma! Mehōti su nēr Anon Vabuung ti bengō mehe hango rē.”

³ Lob Paulus loḵ tepëḵ yah ggökin bē, “Log deripek ham raḵ bël nebē tena?” Lom denēr yah vu bē, “Deripek he nebē sën Jon neripek alam lo.”

⁴ Lom Paulus nēr yah bē, “Wirek Jon nēr vu alam bē degërin ayoj bedejipek bël, log nēr vu sir ving bē nahub rëḵ ayoj na timu vu mehō sën rëḵ tamuın yi menam lo. Mehō sagi arë nebē Yesu.”

⁵ Dengo Paulus yi gagek saga lob denër meripek sir raḵ Mehöböp Yesu arë.

⁶ Lob Paulus bë nema raḵ sir, lob pevis bAnon Vabuung loḵ yam ggërin ayoj medenër alam nyëg ngwë ayej aggagga, bedenënër gagek nebë alamdenenën-ğagek-rangahsën.

⁷ Sir yoh vu nemadluho bemaḵ videk luu.

⁸ Log Paulus loḵ ya alam Yuda hir dub-supinsën-yi betatekin Anutu-yi-nyëg degwa rangah vu sir bejij sir yoh vu kwev löö.

⁹ Rëk alam la ayoj niwëek rot gesu denevong ving rë. Gedenenën gagek nipaya raḵ Mehöböp yi aggata raḵ alam malaj. Lob tum Paulus kehe yi in sir geya, lob ḵo alam sën denesepa loḵ yi gagek lo raḵ menenën gagek vu sir yoh vu buk pin ggëp Turanus yi dub-tatekinsën-ğagek-yi.

¹⁰ Bevong nebë sënë yoh vu ta luu, lob alam Yuda los Grik pin sën denedo Asia* lo dengo Mehöböp yi gagek.

Gagek Raḵ Siva Nalu Maluh Lo

¹¹ Anutu vong ngaa böp böp loḵ Paulus nema,

¹² lob tum alam denëḵo agesip los tob la sën Paulus navi neraḵ lo beya denetung raḵ alam nijraksën, lob hir niraksën nemaya. Gememö to deneya in sir la ving.

¹³ Log alam Yuda sën denevengev raḵ tupaak medenëḵo loḵ nyëg pin in bë degetii memö na in alam gedegeḵo monë jaḵ lo la denër Mehöböp Yesu arë gedeneseggi in bë degetii memö na in alam. Bedenenën bë, “Ham gwevong noh vu sayeg in sa nanër vu hong raḵ Yesu arë sën Paulus nër gagek raḵ yi lo!”

14 Lob alam Yuda hir alam-deneko-seriveng hir ggev ti arë nebë Siva, lob nalu lo nemadvahi-bevidek-luu denevong huk nebë sënë.

15 Rëk memö nër yah vu sir bë, “Yesu saga serak ni. Geserak Paulus ni ving. Gak mu ham re lo?”

16 Lob mehö sën memö negwang ya yi lo, pesöng ggök sir gesis sir pin bekweek hej tob bedeko nipaya rot, bedepiv kök medeveya meto deyah dobnë los ahëj töksën.

17 Ggovek rëk alam Yuda los Grik pin sën denedo Epesus derak ngaa sënë ni, lob sir pin deggöneng böpata gedeko Mehöböp Yesu arë rak.

18 Log alam sën ayoj neya timu vu Yesu lo vahi deyam ving medenër sën denetung bu rak ngaa pin lo rangah gedevuu ya.

19 Galam ngahi sën denevong parahek los naböö lu ngaa lo desupin hir kapiya parahek los naböö yi gedevesi rak ya nengwah rak alam pin malaj. Lob detevin kapiya sënë yi monë sën denebago rak lo, lob yoh vu monë gahis 50,000.

20 Lob Mehöböp yi huk niwëek rak nebë sënë genetato yi niwëek bë yi böpata bekesuu.

Alam Dahis Depemëgin Kerisi-yi-alam

21 Paulus lë ngaa pin saga ggovek, log kwa vo bë na distrik Masedonia los Akaya lok mëm nah mena Yerusalem. Nër bë, “Sena sagu govek rë, lok sena galë Rom geving.”

22 Lob vong yi mehö luu sën denelok vu yi lo demuğin medeya distrik Masedonia, Timoti lu Erastus. GePaulus yö ti nahën nedo ggëp distrik Asia*.

23 Lob lok buk saga, alam demehoo sir in Yesu yi aggata gebë dengis sir raḵ degwa nebë sënë:

24 Mehöti arë nebë Demetrius nedo belosho yi hur ngahiseḵë denesemu ngaa raḵ seriva. Dene-semu anutu-avëh-kuungsën Artemis yi dub ḵenu mahen mahen raḵ seriva in alam debago.

25 Lob Demetrius sënë supin yi hur pin ving alam sën yik denevong huk nebë agi genër vu sir bë, “Alam-e! Ham ngo raḵ ni bë hil nehaḵo monë nivesa raḵ hil huk seriva sënë.

26 Lob ham raḵ ni ving nebë mehö sën Paulus lo lok alam ngahiseḵë rot ahëj, beggërin ayoj raḵ yi gageḵ sën nenër nebë anutu pin sën hil nesemu raḵ nemad lo, saga og su anutu anon rë. Lob su vong nebë sënë vu hil Epesus mu rë, gaḵ vong yoh vu distrik Asia* pin ving.

27 Lob Paulus yi gageḵ sagi su rëḵ gevong balam degeruu demij vu hil huk-monë-yi sënë mu rë. Gaḵ rëḵ dahun anutu-avëh böp Artemis yi dub vabuung sënë na geving. Gwëbeng alam distrik Asia* los alam vu dob pin deneko arë raḵ, rëḵ mu nabë Paulus medo nanër gageḵ nabë saga, og rëḵ hil anutu-avëh böpata los niwëëḵ sënë rëḵ natu ngaa meris barë nama na.”

28 Dengo gageḵ sënë lob ahëj sengën böpata rot gedetahi rot bë, “Hil Artemis vu Epesus yi böpata rot!”

29 Detahi böpata rot nebë saga galam pin vu nyëḡ saga dereseeh rur böpata mekedi deya. Dekedi lok ti medeserög medeya beggang-supinsën-yi, lob de-jom Gayus luho Aristarkus ahon mededadii luho ya ving sir. Luho vu distrik Masedonia rëḵ luho deyam ving Paulus.

30 Paulus vongin bë begi na sir vuheng benanër gägek vu sir, rëk Yesu yi hur deggërin yi.

31 Log alam distrik Asia* hir ggev böp la, og losho Paulus yö denerak nij, om devong gägek ya vu yi ving bedenër niwëek vu yi bë su dok na beggang-supinsën-yi.

32 Lob alam ngahisekë saga deneketul loḵ rot, in sir vahi denetahi gägek agga ti gevahi denetahi agga ngwë, lob alam vahi su derak gägek sën desup sir in lo degwa ni rë.

33 Lob alam Yuda derot Aleksander ya nare malaj galam vahi denër bë mëm yö nerak gägek degwa ni. Lom Aleksander varah nema rak gebë nanër gägek tato vu sir.

34 Rëk ma gederak ni bë yi Yuda ti, lob sir pin ayej loḵ ti gedenetahi rot bë, “Hil Artemis vu Epesus yi böpata rot!” Detahi nebë saga yoh vu nyëg mala luu.

35 Medo denevong medenevong, loḵ mëm mehö sën tu nyëg böp Epesus hir ggev benekevu hir gägek lu ngaa lo vong bededuj ma, log nër vu sir bë, “Ham alam Epesus! Mehö re rëk dugin nyëg böp Epesus nabë negin avëh böp Artemis yi dub los kenu gelong sën luk yam vu yaḡek lo?”

36 Mehöti su yoh vu bë keyëh gägek sagi rë. Om ham ayemin nama, geham su pevis megwevong ngaa ti.

37 Ham ngo ḵo mehö luu sënë yam, rëk mu luho su deggodeḵ dub yi ngaa ti rë. Geluho su denër pelësën rak hil anutu-avëh rë, gema!

38 Om nabë Demetrius losho yi hur hir gägek ti neggëp vu mehöti, og buk-gägek-yi neggëp. Gekiap böp nedo. Om yö rëk gengo hir gägek.

³⁹ Genabë ham gagek la nahën neggëp, og ham semu doḵ supinsën yi buk niröp.

⁴⁰ Rëḵ mu alam Rom rëḵ denanër hil nabë hil hevong begö verup gwëbeng gedegwa ma! Genabë dedoḵ tepëḵ in hil in supinsën nipaya sënë degwa, og gagek ti su neggëp in bë hil rëḵ nanër doḵ nah vu sir rë!”

⁴¹ Mehö sën nekevu gagek lu ngaa lo nër nebë sënë, log kevoḵ supinsën ya bedeketëḵin sir.

20

Paulus Ya Meḵo Loḵ Distrik Masedonia Los Grik

¹ Gagek sënë ahë yes raḵ ggovek, log Paulus supin Yesu yi hur lo deyam vu yi, menër gagek vahi vu sir in bë bo niwëëḵ doḵ ayoj. Log jom nemaj geya raḵ beya distrik Masedonia.

² Ya meyoh vu nyëḡ pin menër gagek ngahiseḵë in gadu Kerisi-yi-alam beya verup dob Grik,

³ lom nedo sagu yoh vu kwev löö ggovek, log bë jaḵ yaḡ mena Suria. Rëḵ ngo bë alam Yuda dejoo gagek bë dengis yi menadiiḵ, lom sepa vaha meyoh distrik Masedonia beyah.

⁴ Yah log Purus nalu Sopater vu Beroya, gAristarkus lu MonSekudus vu Tesalonika, geGayus vu Derbe, geTimoti, geTukikus luho Tropimus vu distrik Asia*, bedeneya ving yi.

⁵ Alam sënë demuḡin meya denëḡin alu Paulus vu Troas.

⁶ Log alu halë Buk-ggöksën-yi* ggovek log alu hevu Pilipi galu arak yaḡ maya. Alu aya buk nemadvahi loḵ mëm atöḵ ya vu sir ggëp Troas behe nado soda ti.

Etikus Vës Vu Troas Loḵ Vesa Loḵ

⁷ Lob Buk-sewahsën-yi* sehuksën, lob he supin he in bë aga nos los Pasa. Lob Paulus nër gägek vu alam, in monbuk og bë na jaḵ. Lob nër gägek hus ading rot vu sir bebuk vuheng raḵ.

⁸ Lob detaggi loḵ ram ngahiseḵë benare loḵ beggang ayo vavunë sën he nasupin he loḵ lo.

⁹ Lob maluh magëm ti arë nebë Etikus nedo raḵ veluung avi ayööng yi, gePaulus nenër gägek hus ading rot vu sir. Lob Etikus mala neggëp rot, lob ggëp yiing lom vës vu beggang ayo ti sën tëb netu löö vu vavunë lo, beyam dob. Lob deluḵ meya devër yi raḵ rëḵ diik.

¹⁰ Loḵ Paulus luḵ meya tabuu mehö magëm saga genër bë, “Ham su newamin jaḵ, in anon nahën nedo loḵ yi.”

¹¹ Lob Paulus raḵ yah vavunë belosho alam saga debu brët medegga. Ggovek loḵ nër gägek hus adingseḵë vu sir rot benyëḡ heng, log ya raḵ.

¹² Gedëḵo maluh magëm sënë medeya. Rëḵ su diik rë genedo vesa, lob kwaj vesa raḵ yah.

Paulus Vu Troas Meya Miletus

¹³ Paulus nër muḡin bë noh dob mena geto Asos, lob mëm he gaḵo yi jaḵ nom yaḡ vu sagu. Lob he raḵ yaḡ bamuḡin baya neheḡin yi ggëp Asos.

¹⁴ Loḵ Paulus yök to metök vu he, lob he haḵo yi raḵ yom yaḡ mehe los aya Mitulene.

¹⁵ He kesuu Mitulene gaya, lob he hëp benyëḡ heng, gehe ya verup dus vu Kios. Log he ya bebuk loḵ yah geheng, lob mëm he ya matök ya Samos. Loḵ he hëp yah beheng to, log mëm he ya matök ya Miletus.

16 Paulus kwa vo vorot bë kesuu Epesus gena in nilël bë su medo distrik Asia* pangsën. Gaḳ bë pevis in kwa vo bë gelë Buk-supinsën-yi sën denenër bë Pentikos lo, gëp Yerusalem.

Paulus Jom Alam Epesus Nemaj

17 He tøk ya Miletus, log Paulus vong gägek ya Epesus in Kerisi-yi-alam hir ggev lo bë denam vu yi.

18 Deverup vu yi lob nër vu sir bë, “Ham ngo raḳ ngaa pin sën sa nehevong wirek loḳ sën sa nahën neverup mewis ggëp distrik Asia* lo ni.

19 Ham raḳ ni bë alam Yuda dejoo gägek vunsën beron ngahisekë in bë dengis sa, lob saga vo maggin vu sa pangsën. Rëḳ sa su haḳo sa raḳ rë, gaḳ sa malaḡ ruḳ keseh in Mehöböp yi huk gesa medo nehevong.

20 Sa su vun gägek nivesa ti rë, gaḳ senër rangah behevong ngaa pin in bë doḳ vu ham. Gesenër rangah vu ham loḳ ham supinsën, geloḳ ham beggàng ayo ving. Besagak ham raḳ ni.

21 Senër gägek niwëek raḳ buk vu alam Yuda, gevu alam Grik in degërin ayoj nah vu Anutu, gayoj na timu vu hil Mehöböp Yesu.

22 Om ham gwengo rë! Anon Vabuung negejiin sa bë sena Yerusalem. Lob maḳ va rëḳ natøk vu sa vu sagu? Sa duḡin.

23 Rëḳ Anon Vabuung tatekin vu sa yoh vu nyëg pin sën seya lo meseraḳ ni bë sëḳ natøk vu ḳarabus gengaa maggin ngahisekë rëḳ deginengin sa.

24 Rëḳ sa su kwag nevo navig sënë bë ngaa anon rë. Sa su niḡ wëek ata bë najom ahon rë, gaḳ sa bë sepa doḳ aggata sën sa nesepa loḳ lo, benama na

rè. Sa bë semu huk sèn sa haço vu Mehöböp Yesu lo na. Huk sèn sa nanër Bengö Nivesa jaç Mehöböp yi semusemu lo.

²⁵ Om ham gwengö rë! Wirek seyök vu ham besa hako loç menanër gägek raç Anutu-yi-nyëg. Rëç gwëbeng seraç ni bë ham su rëç gwelë sa malag gökin nah rë.

²⁶ Nebë saga, om gwëbeng sa bë nanër vu ham nabë: Nabë ham ti nadiik bemala nama, og su degwa vu sa rë,

²⁷ in sa su höneng rë, gaç sa tatekin Anutu kwa pin los dahis vu ham.

²⁸ Om ham gwegin ham nivesa, gegwegin Kerisi-yi-alam vahi geving, in Anon Vabuung ggooin ham raç tu alaj. Ham gwegin ham nivesa beham gwegin Mehöböp yi alam sèn yö bago sir raç nikök lo geving.

²⁹ In seraç ni bë sëk gevuu ham gesena, log rëç alam gägek kuungsën la nabë anöö bemën nij paya rëç desarömin sir geving ham, lob degevang paya vu Kerisi-yi-alam.

³⁰ Geham ggev la rëç dekededi medenanër gägek kuungsën la in dedadii Kerisi-yi-alam nah deta-muin sir.

³¹ Om ham gwegin ham noh vu buk. Ham kwamin bo nabë sa tato aggata niröp vu ham buk los rangah yoh vu ta löö. Gesa nasu in ham pin ti ti.

³² Lob gwëbeng sa hetung ham loç ya Anutu nema, geloç yi gägek semusemu ayo, lob saga yoh vu bë bo niwëek vu ham gemëm ham rëç gwëko ngaa nivesa vesa pin sèn Anutu rëç gevong vu alam pin sèn yö ggooin sir raç tu yi alam lo.

³³ Sa su malag anon in mehöti yi seriva ma goor ma tob lu ngaa ti rë.

³⁴ Gaḵ ham ngo raḵ ni bē sa nemaḡ sēnē yō jom huk belok vu sa in ngaa sēn sa naraḵ vu in lo. Genelok vu alam sēn denesepa sa lo ving.

³⁵ Sa nehevong huk nebē sēnē in tato vu ham nabē hil gevong huk niwēek in hil adok vu alam sekēj masēn. Gehil kwad bo gāgek sēn Mehöböp Yesu yō nēr lo nebē, ‘Mehöti sēn nabē bo ngaa vu mehö ngwē, gesu kwa bo nabē rēḵ geḵo nyēvewen dok nah rē lo, og kwa vesa rot kesuu kwa-vesasēn sēn kwa vesa in ngaa sēn mehö ngwē denevo vu yi lo.’”

³⁶ Paulus nēr gāgek saga ggovek, log yun lus gejom raḵ ving alam ggev pin.

³⁷ Lob sir pin desu rot gedekebi Paulus ahon gedemul* yi in bē rēḵ gevuu sir gena.

³⁸ Ayoj maggin rot in Paulus nēr bē su rēḵ degelē yi gök nahin rē. Log mēm deḵo yi meya detung raḵ ya yaḡ.

21

Paulus Raḵ Ya Yaḡ In Na Yerusalem

¹ He hevuu sir gehe raḵ ya yaḡ maya, baya heto sesor niröp maya Kos. Geheng to lob he ya rot batök ya Rodos. Lob he kesuu Rodos gehe ya verup Patara.

² Lob he töḵ raḵ yaḡ ti vu saga geneya los Ponisia. Lob he raḵ ya baya.

³ He ya heto halē Kupros neggēp ya los he nemamin kēj, lob he kesuu gaya rot baya neto nyēḡ böp Suria malok ya Ture. In yaḡ bē getung ḵupeḵ duk gēp nyēḡ sagu.

⁴ Lob he ya matök rak Kerisi-yi-alam la vu sagu, lob he nado soda ti ving sir. Loḵ Anon Vabuung vër kwaj lob denër vu Paulus bē su na Yerusalem.

⁵ Rëḵ ma gehe buk ggovek ya, lob he hevuuy nyëg sagu gaya, lob Kerisi-yi-alam pin ving hir avëh los hur mahen deli he vu beggang ya loo nenga. Lob he yun lupin ggëp loo nenga genajom rak.

⁶ Log mëm he jom nemamin, log he rak ya yaḡ baya gedeyah bej.

Agabus Nër Gagek Rangah Rak Paulus

⁷ He rak yaḡ bekesuu Ture gaya rot batök ya Petolemais. Lob he jom Kerisi-yi-alam lo nemaj gehe nado buk ti ving sir.

⁸ Lob monbuk lob he vu Petolemais batök ya Sisarea, behe loḵ ya sinarë Pilip yi beggang benado ving yi. Alam nemadvahi-bevidek-luu sën deloḵ vu sinarë nyëdahis in nos vu Yerusalem wirek lo ti yi.

⁹ Lob nalu avëh avö lubeluu sën maluh su dehov sir rë lo, lob sir avëh-denenër-gagek-rangahsën.

¹⁰ He nado Sisarea buk la ving rot, lob mehönenër-gagek-rangahsën ti arë nebë Agabus vu distrik Yudea meluḵ meyam Sisarea.

¹¹ Yam in bē gelë he, lom ḵo Paulus yi ḵabi beduu yö vaha los nema rak, log nër bē, “Anon Vabuung nër bē, ‘Alam Yuda vu Yerusalem rëḵ denaduu ḵabi sënë ala nabë sënë, log rëḵ debo yi doḵ na alam-yu-ngwë nemaj.’ ”

¹² He hangö nebë sënë, lob he los alam pin sën he nado loḵ beggang ti saga lo anër niwëëk vu Paulus bē su jaḵ mena Yerusalem.

13 Loḵ Paulus nër gagek yom vu he bë, “Nebë va sën ham nesu benevong mesayog maggin nerak-ë? Seyoh vu bë sena ḵarabus. Gaḵ nabë sa nadiik in Mehöböp arë geving gëp Yerusalem, og yik yoh vu ving!”

14 Lom he su ayoh vu bë rëḵ agërin kwa rë, om sën he ayemin ma, gehe nër bë, “Om maam anon jaḵ noh vu Anutu kwa!”

15 Ggovek log he semu ngaa ngaa loḵ, garaḵ maya Yerusalem.

16 Lob Kerisi-yi-alam la vu Sisarea desepa he bedeli he ya vu mehö sën he bë ana medo geving yi lo. Yi Kupros ti barë nebë Menason, sën yö vong ving wirek nyëmuḡinsën lo.

17 He tok ya Yerusalem, lob Kerisi-yi-alam deḵo he raḵ los kwaj vesa.

18 Gemonbuk lob Paulus ya ving he, behe ya halë Yakobus. Lob alam ggev pin denedo ving yi.

19 Paulus jom nemaj ggovek, log turin huk pin sën Anutu gadu yi bevong vu alam-yu-ngwë lo los dahis vu sir.

Paulus Ngo Alam Ggev Hir Gagek Beya Dub Ayo

20 Dengo lob deḵo Anutu arë raḵ, loḵ tum denër vu yi bë, “Ari! Geraḵ ni bë alam Yuda raḵ neggëp mehömehö detu Kerisi-yi-alam ggovek ya, lom de-nesepa loḵ horek sën Moses ḵo agi niwëëk ata.

21 Rëḵ denengo bë genenër vu alam Yuda sën denedo ving alam-yu-ngwë lo bë degevu Moses yi horek na, gegenenër bë su degerah* naluj navij, gesu desepa doḵ ngaa wirek hen gökin.

22 Om hil rëḵ gevong nabë va? Yönon rot, rëḵ degengo gagek nabë geyam ggovek ya.

²³ Om gepevis begwevong ngaa noh vu sën he bë nanër vu hong agi. He alam lubeluu denër gagek ti venuh neggëp Anutu mala.

²⁴ Om gweko alam saga, begesepa dok horek pin sën gevong beham nimin veseek jak gëp Anutu mala lo, gegwetung monë natu seriveng in sir gedekeping yuj viis na. Gwevong nabë sënë, og alam pin rëk dejak ni nabë gagek sën denenër rak hong lo, og anon ma. Gemëm yö rëk dejak ni nabë genesepa lo Moses yi horek ving.

²⁵ Gak alam-yu-ngwë sën detu Kerisi-yi-alam lo, og hil kevu kapiya ya vu sir ggovek ya banër gagek sën hil ajoo wirek lo vu sir bë: Degegin sir nivesa, gesu dega reggu sën alam denesis in bë degetung seriveng vu anutu-kuungsën lo, gesu dega kök, gesu dega reggu sën alam deneseyu kwaj medenediik lo, gesu degevong baggëb.”

²⁶ Nebë saga, lob Paulus ko alam saga monbuk belosho desepa lo horek pin sën gevong benij veseek jak gëp Anutu mala lo. Log lo ya dub-vabuung-böp ving benër buk sën buk-niveseeksën-yi govek na lo tato vu alam-deneko-seriveng lo. Buk sën degetung seriveng balam-deneko-seriveng debesi jak jepö vu sir lo.

Alam Yuda Dejom Paulus Ahon Lok Dub Ayo

²⁷ Buk-niveseeksën-yi nemadvahi-bevidek-luu saga dus rak bë nama na, lo alam Yuda la vu distrik Asia* delë Paulus genedo lo dub-vabuung-böp ayo, lob delok alam pin ahëj bahëj sengën rak. Lob dekedo dejom Paulus ahon

²⁸ gedetahi bë, “Ham alam Israel, ham dok vu he! In mehö sagi nenër vu alam yoh vu nyëg

pin bë dedahun hil hed alam los hil horek gedub-vabuung-böp sagi geving. Beḵo alam Grik la loḵ yam dub-vabuung-böp sënë ving bevong paya vu nyëg vabuung sënë!”

²⁹ Denër nebë sënë in delë Tropimas vu nyëg böp Epesus genedo Yerusalem ving Paulus, lob dekuung bë Paulus ḵo yi loḵ ya dub ayo ving.

³⁰ Nebë saga, lob alam Yerusalem pin ahëj sengën rak, lob deserög beya dejom Paulus ahon, gededadii to meyah in dub-vabuung-böp. Gedepervis bedevhii dub yi reping pin.

Alam-begö-yi Vu Rom Deḵo Paulus Medeya Hir Ḷatum Ayo

³¹ Devongin bë dengis Paulus menadiik, rëḵ bengö ya verup vu Rom hir alam-begö-yi losho alaj bë begö verup beyoh vu Yerusalem pin.

³² Lob pevis beḵo alam-begö-yi la, geyi kapten, bedeserög medeluk medeya vu sir. Yuda delë alam-begö-yi losho alaj, lob devuu Paulus gesu desis rë.

³³ Lob alam-begö-yi alaj ya dus bejom Paulus ahon genër vu yi alam-begö-yi bededuu ahon rak sëng luu.

Log loḵ tepëḵ in sir bë, “Mehö re sënë? Vong va paya?”

³⁴ Rëḵ alam yu böpata, om detahi gägek ya niḵelap bededun böp rot. Lob alam-begö-yi alaj su yoh vu bë gengo gägek degwa nivesa rë, lom nër vu alam-begö-yi bë degeḵo Paulus doḵ na hir ḵatum ayo.

³⁵ Lob Paulus ya verup dus vu ḵatum sënë yi lël lob alam nij wëëḵ rot bë dengis yi menadiik, lob

alam-begö-yi su deyoh vu bë degërin yi nivesa rë, lom devaķu yi ya vavunë.

³⁶ Galam pin denesepa sir bedetahi bë, “Gengis menadiik!”

Paulus Nër Yi Degwa Vu Alam Yuda

³⁷ Alam-begö-yi bë degeķo Paulus dok na hir katum ayo, rëķ Paulus loķ tepëķ vu alaj bë, “Yoh vu bë sa nanër gageķ ti vu hong rë?” Loķ alam-begö-yi alaj lëķ beloķ tepëķ yah bë, “Gerak Grik ayej ni?”

³⁸ Sa hekuung bë hong Ejep ti sën gesis begö vu gavman vu buk agu gegeķo alam nij paya los begö hodeķ 4,000 megeya nyëģ-yumeris lo!”

³⁹ Rëķ Paulus nër yah vu bë, “O saķ Yuda, gataģ ko sa ggëp Tarsus vu distrik Kilisia. Sa nyëģ los bengö. Om gengogek gesa nanër gageķ dus ti vu alam sënë rë.”

⁴⁰ Lob alam-begö-yi alaj yoģekin. Lob Paulus rak ya nare lël gevarah nema rak. Lob alam pin ayej ma, gemëm nër gageķ ya vu sir loķ Hibru ayej.

22

¹ Nër bë, “Arig lo amaģ lo, ham gwengo rë! Sa bë tateķin sa gageķ degwa rangah vu ham.”

² Dengo bë Paulus nër vu sir loķ Hibru ayej, lob ayej ma rot gesu deggee rë. Log mëm Paulus nër bë,

³ “Sa Yuda ti. Sataģ ko sa ggëp Tarsus vu distrik Kilisia, rëķ serig ggëp nyëģ böp Yerusalem sënë geGamaliel ko sa luķ yi dub betahu sa niröp loķ hil ķenud lo hir horeķ pin. Gesa niģ wëëķ mesayog ya vu Anutu timu nebë sën gwëbeng ham nimin wëëķ menetamuin yi aģi.

⁴ Wirek sevo maggin vu alam sèn denesepa lok Yesu yi aggata lo, lob sa bë ngis sir medenadiik. Lob seduu maluh los avèh ving raḵ sèng beya denedo beggang ḵarabus.

⁵ Alam-deneḵo-seriveng hir ggev böp losho kaunsor hir alam teta pin deyoh vu bë rëḵ denanër gagek saga rangah vu ham, in dekevu ḵapiya vu arij lo vu nyëḡ böp Damaskus besa haḵo beya in bë sa naduu alam vu sagu begaḵo nam Yerusalem bedegeḵo vanë.

*Paulus Tateḵin Sèn Ggërin Yi Tu Yesu Yi Hur
(Sn 9:3-19; 26:12-18)*

⁶ Lob sa nahën nayök aggata beseya verup dus raḵ nyëḡ böp Damaskus, lob hes vuheng raḵ. Lok pevis berangah ti vër böpata nebë davës vu yaḡek beyam jëh raḵ sa.

⁷ Lob sevës beya nahëp dob, log sa hango gagek ti yam vu sa bë, ‘Saulus, gëvong vanë vu sa in va?’

⁸ Rëḵ seloḵ tepëḵ yah bë, ‘Mehöböp-a? Hong re?’ Lok nër yom bë, ‘Sa Yesu Nasaret sèn genevong vanë vu sa lo!’

⁹ Galam sèn deneya ving sa lo delë rangah sënë ving, rëḵ su denḡo mehö sënë aye rë.

¹⁰ Lob senër bë, ‘Om Mehöböp, sëḵ gëvong nabë va?’ Lok Mehöböp nër yom vu sa bë, ‘Kwedi jaḵ megena Damaskus. Lob vu nyëḡ sagu rëḵ mehöti nanër huk pin sèn sehooïn raḵ vu hong lo tato vu hong.’

¹¹ Rangah sagi gelu sa malaḡ, lob sa su yoh vu bë galë nyëḡ lu ngaa rë, om alam sèn deya ving sa lo dejom lok sa nemaḡ bedeli sa ya Damaskus.

¹² Lob mehöti nedo barë nebë Ananias. Yi mehö nesepa lok Moses yi horek anon rot, lom alam

Yuda pin sën denedo Damaskus lo deneko yi rak bë yi mehö nivesa.

¹³ Mehö saga yam vu sa benër bë, ‘Arig Saulus! Malam natum nah!’ Lob pevis besa malag tum ggökin yah besa halë yi.

¹⁴ Log nër ving bë, ‘Hil kenud hir Mehöböp yö ggooin hong rak in bë gejak kwa ni. Gelë Mehö yohvu sënë ggovek ya, gegengo gagek sën rak verup avi lo.

¹⁵ In rëk genanër yi gagek rangah. Genanër ngaa sën gelë los gengo lo vu mehönon pin.

¹⁶ Ma genegin va rot-a? Kwedi jak bezejipek bël. Genanër Yesu arë gerëk jipek hong ngaa nipaya na.’ ”

Anutu Vong Paulus Ya Vu Alam-yu-ngwë

¹⁷ “Seyom heto Yerusalem, gebuk ti lob sa medo najom rak lok dub-vabuung-böp, lob sa kenug ya nebë pesepsën

¹⁸ besa halë Mehöböp. Lob nër vu sa bë, ‘Gepevis! Gwevuu Yerusalem gegena! Nabë genanër sa gagek vu alam sënë og su rëk degengo bedegevong geving rë!’

¹⁹ Lob senër bë, ‘Mehöböp, yö derak ni bë wirek seyoh vu dub-supinsën-yi pin beseduu alam sën ayoj neya timu vu hong lo, gesa neheveek sir.

²⁰ Gewirek desis Stepan sën nenër hong gagek rangah lo mediik, lob sayog nivesa in saga gesa vare nemalagin alam sën denetengwa yi lo hir röpröp.’

²¹ Rëk nër vu sa bë, ‘Gena! Rëk sa gevong hong na aggata ading begena vu alam-yu-ngwë.’ ”

Alam-begö-yi Alaj Gin Paulus

22 Alam Yuda vare denengo Paulus yi gagek rot beya verup loḵ gagek vewen sagi loḵ detahi niwëek bë, “Ham jaḵ na genadiik! Mehö nebë saga su medo vesa!”

23 Lom denetahi ya niḵelap gedekah hir röpröp medenetetëhin, gedeneraa kebus raḵ medenetë ya vavunë.

24 Nebë saga lob alam-begö-yi alaj nër bedeko Paulus loḵ ya hir ḵatum ayo. Genër vu sir ving bë debeek yi in denatök jaḵ degwa sën alam Yuda denetahi gagek ya niḵelap raḵ yi lo.

25 Lom deduu Paulus ya vetii ḵele ggovek in bë debeek, rëḵ alam-begö-yi hir kapten nare dus vu Paulus, lob Paulus nër vu yi bë, “Ham horek nër bë yoh vu bë ham beek Rom ti geham su gwengo yi gagek namugin rë?”

26 Lob kapten ngo gagek sënë, lob ya menër vu alam-begö-yi alaj bë, “Gevongin bë gwevong nabë va? Mehö saga lo yi Rom ti!”

27 Lob ala yom vu Paulus meloḵ tepëḵ vu yi bë, “Genanër vu sa nabë hong alam Rom ti ma ma?” Rëḵ Paulus yogek bë, “Ëë-ë, sa Rom ti!”

28 Loḵ alam-begö-yi alaj nër bë, “Sa hetë monë ngahiseḵë in sa vu gavman Rom gesetu Rom ti!” Rëḵ Paulus nër yah bë, “Gaḵ sa og amag Rom, om atag ḵo sa besa Rom.”

29 Lob alam sën bë debeek yi lo pevis bedelëëin yi, galaj newa raḵ rot in kwa vo bë duu Rom ti raḵ sêng.

30 Rëḵ vongin bë jaḵ ngaa sën alam Yuda denër bë Paulus vong paya lo ni niröp, om ḵo yi vër monbuk gevong gagek ya vu alam-deneḵo-seriveng hir

ggev los kaunsor pin bedesupin sir yam, log ƙo Paulus luƙ ya nare malaj.

23

Paulus Nër Gagek Vu Yuda Hir Kaunsor

¹ Lob Paulus gèt kaunsor genër bē, “Arig lo, setu Anutu yi hur ti besa medo mekwaƙ nevo bē sa nehevong yoh vu yi gagek rot beberup gwëbeng!”

² Nër nebë sënë, lob alam-deneƙo-seriveng hir ggev böp Ananias nër vu yi alam sën denare dus vu yi lo bedepetap avi.

³ Rëƙ Paulus nër yah vu yi bē, “Hong gang nipaya rëƙ heveƙ nivesa raƙ nedo navi vavunë mu! Anutu rëƙ petap hong! Genedo sagi in bē gwengo sa gagek megeseggi jaƙ hil horek, rëƙ mu ngo kweyëh horek sagi in genër bedesis sa!”

⁴ Lob alam sën denare dus vu Paulus lo denër bē, “Su genanër gagek nipaya jaƙ Anutu yi ggev böp sënë!”

⁵ Rëƙ Paulus nër yah bē, “Arig lo, sa su raƙ ni bē yi alam-deneƙo-seriveng hir ggev böp rë. Gaƙ Anutu nër meneggëp loƙ yi ƙapiya bē: Su genanër gagek nipaya jaƙ ala sën neƙin hong alam lo!”

⁶ Lob Paulus raƙ ni bē alam teta Sadukai* la geParisai* la medenedo, lom tahi ya vu kaunsor bē, “Arig lo! Sa og sa Parisai* soƙek rot! Sa nehevong ving bē alam-diiksën rëƙ deƙedi jaƙ gökin, lob yik raƙ degwa saga sën gwëbeng devong gagek vu sa.”

⁷ Nër gagek saga lob gagek ahë sengën yi verup pevis loƙ Parisai* losho Sadukai* vuheng atov, lob devasuh sir.

8 In alam Sadukai* denenër bë mehönön su deyoh vu bë rëk dekedî jak nah gëp bedub rë, gangër ma, gengaahur ma. Gaq alam Parisai* devong ving lööhoho.

9 Lom alam lo devong dedun böpata, loq alam Parisai* hir alam-horek-yi la kedi denare bedenër niwëek bë, “He halë mehö saga bë ngaa nipaya ti su neggëp vu yi rë! Maq ngaahur ti ma angër ti yö vengwëng vu yi!”

10 Lob gagek ahë-sengën-yi ya meböp rak rot, lob Rom hir alam-begö-yi alaj ggöneng. In sir yu luu, lob bë rëk dedadii Paulus vewen vewen lob denabij teka teka benadiik. Lom nër balam-begö-yi deluk beya devo Paulus vër in sir gedeko yi loq yah hir katum ayo.

11 Ggovek gebuk lob Mehöböp yam nare rangah vu Paulus genër vu bë, “Gemedo los nim wëek! Genër sa gagek rangah ggëp Yerusalem ggovek, gerëk genanër sa gagek gëp Rom nabë saga geving.”

Yuda Dejoo Gagek Bë Dengis Paulus Menadiik

12 Nyëg heng lob alam Yuda desupin sir medenër gagek venuh gedetato nemaj ya vavunë bë su dega los denanum rot bemëm nabë dengis Paulus benadiik loq mëm. Gaq nabë dega ma denanum namugin og Anutu ngis sir.

13 Sir sën denër gagek venuh lo sir mehödahis luu gela sevök.

14 Lob deya vu alam-deneko-seriveng hir ggev los alam teta bedenër bë, “He nër gagek niwëek betato nemamin ya vavunë ganër venuh bë he su

rëk aga nos los nanum bël rë rot, bena berup dok buk sën he ngis Paulus menadiik lo lok mëm.

15 Om ham los kaunsor gwevong gagek na vu Rom hir alam-begö-yi alaj pehi nabë degeko Paulus duk menam vu ham. Ham nanër vu yi nabë ham bë gwengo Paulus yi gagek degwa gök nahin in ham jak ni niröp. Gehe semu he ggovek ya. Su rëk nam natök nam vu ham rë, gak he rëk angis yi menadiik dok aggata!”

16 Rëk Paulus mewa ngo gagek bë rëk degetung dum gëp aggata bedengis Paulus menadiik, lob ya melok ya Rom hir alam-begö-yi hir katum belok ya menër rangah vu Paulus.

17 Lob Paulus tahi alam-begö-yi hir kapten ti yam, benër vu bë, “Gweko hur magëm sagi na vu ham ggev, in ko gagek ti in bë nanër vu yi.”

18 Lob kapten ko yi beli ya vu ala benër vu bë, “Karabus Paulus tahi sa benër vu sa bë sa gako hur magëm sënë nam vu hong, in ko gagek ti beyam vu hong.”

19 Lom ala jom lok nema, beko meya nenga, beluhu yö luu ya denedo, log mëm lok tepëk in yi bë, “Gevongin bë genanër gagek re vu sa?”

20 Lok hur magëm nër bë, “Alam Yuda dejoo gagek ggovek bë rëk dedok tepëk in hong begweko Paulus duk mena vu kaunsor neheng in dedok tepëk in yi gagek degwa pangsen vu yi.

21 Rëk mu su gwebë nengam vu hir gagek, in hir alam mehödahis luu gela sevök bedenër gagek venuh bë su rëk dega los denanum rë, rot bemëm yö dengis Paulus menadiik rë. Gwëbeng desemu sir gemedo denebuu aggata medenegin hong bë rëk gengogekin hir gagek ma nama.”

²² Lob alam-begö-yi alaj vong mehö magëm sënë yah, genër niwëëk vu yi bë, “Su gena genanër vu mehöti nabë genër gagek sënë rangah vu sa!”

Alam-begö-yi Vu Rom Alaj Vong Paulus Ya Vu Kiap Böp Peliks

²³ Lob alam-begö-yi vu Rom alaj tahi kapten luu yam, benër vu luho bë, “Melu barah alam-begö-yi. Alam sën denerak hoos lo mehödahis löö benemadluho (70), galam sën denejom rug lo jak gëp alam nemadluho (200). Bedegero sir in ham na Sisarea jak 9 krök buk.

²⁴ Log ham barah hoos la geving in Paulus jak, geham gwegin yi nivesa bena berup vu kiap böp Peliks.”

²⁵ Lob alam-begö-yi alaj kevu kapiya ti ving nebë:

²⁶ Sehuksën! Kiap böp Peliks, mehö-los-bengö!
Sa Klaudius Lusias, sa kevu kapiya sënë yök vu hong.

²⁷ Alam Yuda dejom mehö sagi ahon gebë dengis yi menadiik, rëk sa hango bë yi Rom ti lob seya ving alam-begö-yi behe tök ya vu sir, lob he haço yi vër lok nemaj.

²⁸ Lom sa bë gango gagek degwa sën denër rak yi lo, om sën sa haço yi luk meyah vu hir kaunsor.

²⁹ Rëk sa hango denër gagek rak yi in yö hir horek la. Gaq su devong gagek vu yi in ngaa nipaya ti in bë mëm hil angis yi menadiik ma, hil getung yi na karabus rë.

³⁰ Log gwëbeng gagek ti tök vu sa bë dekeyëhin yi vunsën in bë dengis yi menadiik. Om sën sa pevis behevong yi yök vu hong, gesenër vu alam

sën denenër gagek rak yi lo bë yö nök denanër hir gagek rangah jak malam niröp.

³¹ Lob alam-begö-yi vu Rom devong yoh vu yi gagek, bedeko Paulus medeli ya Antipatris lok buk.

³² Log nyëg heng lob alam-begö-yi sën deneyoh dob lo deyah medeya Yerusalem, galam sën den-erak hoos lo deko Paulus ya Sisarea.

³³ Detok ya Sisarea, lob devo kapiya ya vu kiap böp gedevong Paulus lok ya nema ving.

³⁴ Kiap böp tevin kapiya lob lok tepëk in Paulus bë, “Hong distrik tena?” Rëk Paulus nër bë, “Sa vu Kilisia.”

³⁵ Lob nër bë, “Alam sën denenër gagek rak hong lo deberup, log mëm sa gango hong gagek.” Lom nër bedeko Paulus beya neggëp mehö-los-bengö Herot* yi beggang böp sën denenër arë nebë Prëtoryam lo.

24

Alam Ggev Vu Yuda Devo Gagek Rak Paulus

¹ Buk nemadvahi ya ggovek ya, log alam-deneko-seriveng hir ggev böp Ananias luk meya, lob ko alam teta la ving, beko mehö sën nenër alam avij vu kiap lo ti ving, arë nebë Tertulus. Lob ya denër gagek sën denanër jak Paulus lo rangah vu kiap böp.

² Kiap böp tahi Paulus beberup, log Tertulus kedi mugin menër gagek rak yi bë, “Mehö los bengö Peliks! Ngo gelok vu he behe nado nivesa rot gebegö lu ngaa mä. Gengo kwam böp begenelok vu he in huk begenevong ngaa aggagga pin sën he nehevong paya paya wirek lo benivesa nerak.

³ Om sën he ayomin nivesa rot in ngaa pin saga gehe kwamin vesa in hong rot.

⁴ Om sa su rëk agërin hong pangsën rot rë. Gaḵ sa bë ḵetaḡ hong mu nabë gwengo sa gagek dus ti sën sa bë nanër agi.

⁵ He halë mehö sënaga bë mehö nipaya rot. Nevong balam Yuda yoh vu nyëḡ pin ahëj sengën neraḵ medenesis begö vu sir. Lob tu alam yu ti sën yö deggoin sir raḵ medenenër sir nebë Nasaret lo hir ggev ti.

⁶ Genevong in bë gevong paya vu he dubvabuung-böp geving, rëk he jom yi ahon. [Lob he bë seggi yi jaḵ he horek,

⁷ rëk ham alam-begö-yi alaj Lusias yam, lob niwëëk rot beḵo yi vër loḵ he nemamin

⁸ genër bë alam sën bë denanër gagek jaḵ yi lo denatök nam malam.] Om nabë gedoḵ tepëḵ in Lusias og maḵ yö rëk nanër ngaa pin sën he nër raḵ Paulus lo rangah vu hong nabë yönon!”

⁹ Lob alam Yuda degadu mehö sënë yi gagek sën nër raḵ Paulus lo ving bë, “Gagek pin saga yönon rot!”

Paulus Vong Gagek Vu Peliks

¹⁰ Lob kiap böp të kwa in Paulus, lob Paulus nër ya bë, “Serak ni bë ngo genegin he sënë yoh vu ta ngahiseḵë, om sën sa kwag vesa besa bë nanër gagek nyëvewen doḵ nah vu hong.

¹¹ Hong kiap böp, om geyoh vu bë gedoḵ tepëḵ vu hong alam, lob mëm rëk detateḵin vu hong nabë serak yaḡ menahën neverup Sisarea sagi. Log seyoh dob beseraḵ meya Yerusalem in bë

najom jaḵ beyiḵ buk su hus ading rē, gaḵ yiḵ buk nemadluho-bevidek-luu mu ggovek ya.

¹² Lob alam Yuda su delē sa bē alu mehōti anēr he rē. Gesu delē bē seloḵ alam ahēj loḵ dubvabuung-böp ma, loḵ dub-supinsēn-yi ma, ggēp telig rē, gaḵ ma.

¹³ Gaḵ gāgek sēn gwēbeng denēr raḵ sa agi lo, og saga su deyoh vu bē rēḵ denatōḵ vu degwa ti begejaḵ ni nabē yönon rē.

¹⁴ Gaḵ mēm sa bē nanēr rangah vu hong nabē sa nesepa loḵ aggata sēn denenēr pelē raḵ agi bē aggata kuungsēn lo. Sa nesepa loḵ aggata saga in bē sa gaḵo he ḵenumin lo hir Anutu jaḵ. Log sa nehevong ving gāgek pin sēn neggēp loḵ horek lo los gāgek pin sēn alam-denenēr-gāgek-rangahsēn dekevu lo.

¹⁵ Lob sa nehevong ving bē Anutu rēḵ gevong balam-diiḵsēn dekedu jaḵ nah gökin, alam yohvu galam nij paya geving. Lob yiḵ sir sēn yam denare-ē, denevong ving nebē saga.

¹⁶ Lob sa kwag nevo sa pangsēn bē sa gevong ngaa nivesa vu Anutu gevu mehōnon noh vu buk.

¹⁷ Sa hevu sa nyēg geseya nado nyēg ngwē bengebek la ggovek ya loḵ seyom vu sa alam. Sa haḵo monē lu ngaa yom in bē doḵ vu alam sēn deneraḵ vu in lo, gesa bē getung seriveng la vu Anutu geving.

¹⁸ Sa nehevong nebē sēnē, lob sa sepa loḵ he horek in sa niḡ veseek jaḵ gēp Anutu mala. Lob sa nado loḵ dub ayo balam delē sa bē mehōnon ngahi su denare ving sa rē, gemehō la su devong dedun rē.

¹⁹ Gaḵ mēm Yuda la vu distrik Asia* denedo,

om nabë alam saga mëm maḵ yö detök raḵ gagek nipaya ti geneggëp vu sa, og mëm nam debare malam gedenanër rangah vu hong.

²⁰ Gaḵ nama, om alam sagi mëm yö denanër ngaa sën delë gesa hevong paya loḵ buk sën sa nare kaunsor malaj vu Yerusalem lo vu hong.

²¹ Maḵ yik gagek timu sënë, sën sa nare loḵ sir vuheng gesa tahi bë, ‘Sa hevong ving bë alam-diiksën rëḵ dekedo jak nah gökin.’ Yik raḵ degwa saga sën gwëbeng devong gagek vu sa.”

²² Rëḵ mu Peliks raḵ Yesu yi aggata sën Paulus nër lo ni vorot, lom nër vu alam Yuda bë degegin galam-begö-yi alaj Lusias duk menam rë, log mëm rëḵ gengo hir gagek sagi gök nahin.

²³ Lob nër vu kapten bë geḵo Paulus nah karabus, rëḵ mu su geḵo duk na karabus niwëek rot. Gesu gërin Paulus yi alam sën nabë dedok vu yi in ngaa vahi lo.

Peliks Jom Paulus Ahon Menedo Karabus Ngebek Luu

²⁴ Buk la ya ggovek log Peliks ḵo venë Drusila yam. Drusila yi Yuda avëh ti. Lob Peliks tahi Paulus in bë tateḵin degwa sën alam degevang geving Yesu Kerisi lo vu yi.

²⁵ Rëḵ Paulus tateḵin gagek raḵ sën hil gevong ngaa niröp lo, gerak sën hil gëgin hil nivesa lo, gerak sën Anutu rëḵ gevong nyëvewen dok nah hil ngaa nipaya lo. Lob tum Peliks ggöneng benër bë, “Genah megena rë! Genabë buk len ti gëp og sëḵ tahi hong megenom gökin.”

²⁶ Log Peliks kwa nevo ngaa ngwë loḵ ayo ving. Kuung bë maḵ Paulus rëḵ bo monë la vu yi in bo

yi vër, om sën tahi yi beron ngahi yam beluhu denevengwëng.

²⁷ Lob Paulus nedo karabus beta luu ggovek ya getum kiap mewis Porkius Pestos loḵ yah Peliks ben. Rëḵ Peliks vong in bë alam Yuda ahëj geving yi om su ḵo Paulus vër rë geyö nahën nedo loḵ karabus.

25

Paulus Ketag Bë Alam Rom Hir Mehö-los-bengö Sisar Gengo Yi Gagek*

¹ Pestos verup betu kiap loḵ yah Peliks ben benedo Sisarea buk löö loḵ mëm raḵ meya Yerusalem.

² Lob alam-deneḵo-seriveng hir ggev losho alam böp vu Yuda deya vu yi bedenër gagek raḵ Paulus. Denër niwëek vu Pestos bë,

³ “Gedok vu he, begwewong Paulus nam Yerusalem.” In kwaj nevo bë degetung dum dok aggata bedengis Paulus menadiiḵ.

⁴ Rëḵ Pestos nër yah bë, “Dus raḵ in senah mena Sisarea, om Paulus medo karabus sagu.

⁵ Om ham alam ggev deduk medenam geving sa, in nabë mehö sagi vong ngaa ti paya, og denanër gagek jak yi.”

⁶ Lob Pestos nedo ving sir maḵ yoh vu buk nemadvahi-bevidek-löö ma nemadluho ggovek, log luḵ meyah Sisarea. Log monbuk lob raḵ ya nedo beggang-gagek-yi, log nër vu sir bë degeḵo Paulus nam.

⁷ Paulus verup lob alam Yuda sën deluḵ medeyam vu Yerusalem lo yam detetup yi gedenër

gagak maggin ngahisekë rak yi. Rëk su deyoh vu bē detato hir gagak vu Pestos nabē yōnon rē.

⁸ Lob Paulus nēr yah bē, “Sa su hevongŋŋaa nipaya ti vu alam Yuda hir horek ma, vu dubvabuung-böp ma, vu mehō-los-bengö Sisar* rē.”

⁹ Rëk Pestos vongin bē alam Yuda ahēj geving yi om loḵ tepëḵ vu Paulus bē, “Yoh vu bē hil anah Yerusalem besa gango hongŋŋ gagak gëp sagu ma ma?”

¹⁰ Rëk Paulus nēr yah bē, “Gwëbeng sa nare loḵ mehō-los-bengö Sisar* yi beggang-gagak-yi, lom beggangŋŋ sagi og beggang-gagak-yi om ham gwengö sa gagak doḵ! Gerakŋŋ ni ggovek ya bē sa su hevongŋŋaa nipaya ti vu alam Yuda rē.

¹¹ Nabē nipaya böp ti neggëp vu sa beyoh vu bē dengis sa doḵ nah mesa nadiik, og ggovek, gemëm dengis sa. Gaḵ nabē gagak sën denenër rak sa agi su anon rē, og mehöti su yoh vu bē bo sa doḵ na nemaj rē. Om sën sa ketag vu mehō-los-bengö Sisar* bē gengo sa gagak.”

¹² Lob Pestos vengwëngŋŋ ving yi alam sën denevo kwa vu yi lo mugin, loḵ mëm nēr bē, “Gekwetag bē Sisar* gengo hongŋŋ gagak, om gena vu Sisar*!”

Pestos Loḵ Tepëḵ In Paulus Vu Agripa

¹³ Buk la ya ggovek loḵ mehō-los-bengö Agripa luho venë Bernisi deyam Sisarea in bē degelë Pestos medenajom nema.

¹⁴ Luho denedo Sisarea buk ngahi lob Pestos nēr Paulus yi gagak bengö ya vu mehō-los-bengö bē, “Peliks ḵo mehöti ya ḵarabus wirek meya nedo.

¹⁵ Lob serakŋŋ meya Yerusalem lom alam-deneḵo-seriveng hir ggev los alam teta vu Yuda denër

gàgek raq yi, gedenër vu sa bë sebo nyëvewen vu yi.

16 Rëk senër yah vu sir bë he Rom, og he su navo maggin meris meris vu mehöti rë. Gàk mehö sën gàgek neggëp vu yi lo, og mëm ya nare alam sën denenër gàgek raq yi lo malaj mugin, gehe navo nyëg vu yi in bë bare menanër gàgek nom jak gàgek sën denenër raq yi lo.

17 Lob he sepa he mayam, lob sa su köpek rë. Gàk heng to log sa nado raq beggang-gàgek-yi gesenër bedeko mehö saga yam.

18 Lob alam sën denër gàgek raq yi lo denare. Lob sa hekuung bë rëk denanër gàgek nipaya jak yi, rëk ma.

19 Gàk losho deneggök sir in aggata sën degeko hir kerüing lu ngaa jak lo. Gedeneggök sir in mehö diiksën ti arë nebë Yesu, in Paulus nër bë mehö saga nedo mala vesa.

20 Lom seraq ni bë sa su yoh vu bë gango gàgek degwa la nabë saga rë, om selok tepëk in Paulus bë, 'Maq hil anah Yerusalem loq mëm sëk gango hong gàgek sënë gëp sagu.'

21 Rëk Paulus nër bë yö medo dok qarabus, gemehö-los-bengö Sisar* gengo yi gàgek rë. Lom senër bë nah medo qarabus besa natök vu aggata rë, loq mëm sa gevong yi na vu Sisar*."

22 Lob Agripa nër vu Pestos bë, "Sa bë gango mehö sagi yi gàgek!" Lob yogek bë, "Neheng rëk gwengo!"

23 Lob monbuk lob Agripa luho Bernisi devunek log alam deko luho raq kapah medeyam. Luho delok ya beggang-supinsën-yi ving alam-begö-yi

alaj pin, los alam böp böp vu nyëg sagu, lob Pestos nër bedekö Paulus yam.

²⁴ Log nër bë, “Mehö-los-bengö Agripa, geham alam pin sën ham yam nedo ving he-ë, ham gwelë mehö sënë! Alam Yuda pin vu Yerusalem gevu sënë ving bedejij sa rot bedetahi niwëek bë su medo mala vesa, gaḵ nadiik.

²⁵ Rëḵ sa halë bë su vong ngaa nipaya ti in bë mëm hil angis yi menadiik rë. Log yö ketag rak avi bë Sisar* genḵo yi gageḵ, om sën sa hevongin bë gevong yi na.

²⁶ Rëḵ sa su töḵ vu yi gageḵ anon degwa ti meneggëp rangah in bë mëm sa kevu ḵapiya be-tateḵin vu hil mehöböḵ Sisar* rë. Om mëm sën sa haḵo mehö sagi yam vu hong mehö-los-bengö Agripa, gevu ham pin saga ving in hil pin ganḵo yi gageḵ nivesa, loḵ mëm sa natöḵ vu yi gageḵ la in sa kevu doḵ ḵapiya.

²⁷ Nabë sa gevongḵ ḵarabus ti na, gesa su gevongḵ yi gageḵ degwa na geving rë, og saga su yoh vu rë.”

26

Paulus Tateḵin Yi Gageḵ Vu Agripa

¹ Lob Agripa nër vu Paulus bë, “Bë genanër hong gageḵ la, og genanër!” Lom Paulus kedi nare betelë nema genër yi gageḵ bë,

² “Mehö-los-bengö Agripa! Alam Yuda denenër gageḵ rak sa yoh vu buk, lob gwëbeng sa kwag vesa rot in sa nare malam megenër bë gwengö sa gageḵ.

³ Sa kwag vesa in ngo geraḵ ngaa pin sën hil Yuda ngo nesepa loḵ lo ni, gengaa pin sën hil

nemehoo hil in lo. Om sa bë gwengo sa gagek, og su nim tebö jak pevis.

⁴ Ngaa pin sën sengo nahën magëm gesa hevong wirek rot beberup gwëbeng agi, og saga alam Yuda pin denerak ni, in sa nado ving sir ggëp Yerusalem.

⁵ Yö denerak sa nig rot, om nabë kwaj nevo, og deyoh vu bë denanër rangah vu hong nabë sa Parisai* ti, besetu sir vahi sën denesepa loḵ horek pin los dahis lo ti.

⁶ Om sën gwëbeng sa nare agi, gedenevong gagek vu sa in sa nehevong ving gagek nivesa sën wirek Anutu vo vu hil kenud lo lo, gesa navo kwag in buk sën bë gagek agi anon jak lo.

⁷ Gehil degwa nemadluho-bevidek-luu lo yik denevo kwaj in buk sën bë gagek agi anon jak lo ving, lom denejom rak vu Anutu buk gerangah. O Mehö Gayeheng, yik rak degwa sënë sën Yuda denër gagek kuungsën rak sa.

⁸ Ma nebë va sën ham kwamin nevo bë Anutu su yoh vu bë gevong balam-diiksën dekedo jak nah gökin rë-ë?

⁹ Wirek sa hevong ngaa ngahisekë in bë sa dahun Yesu Nasaret arë, lob sa hekuung bë sa nehevong ngaa nivesa.

¹⁰ Sa nehevong nebë sënë vu Yerusalem, lom alam-deneko-seriveng hir ggev devo niwëek vu sa beseya naduu Anutu-yi-alam ngahisekë benehako yah karabus. Log kaunsor denenër bë dengis sir medenadiik, lob sa navo veyovin hir gagek ving.

¹¹ Gesa navo maggin ngahisekë vu sir loḵ dub-supinsën-yi pin. Sa nehevong in bë denanër pelë los degeruu demij vu Mehöböp, gesahëg sengën

böpata rot vu sir besa nesepa sir rot meya nayoh
vu alam-yu-ngwë hir nyëg ving.”

*Paulus Nër Yi Gagek Sën Ggërin Yi Mevong Ving
Yesu Lo*

(Sn 9:3-19; 22:6-16)

¹² “Log alam-deneço-seriveng hir ggev denër
gägek niwëek vu sa medegadu sa ving meseya
Damaskus.

¹³ Lob Mehö Gayeheng! Sa medo naya rak hes
vuheng atov, lob sa halë rangah ti vër nebë davës
betum vu yagek begelu yam rak sa loḵ aggata.
Tum böpata rot kesuu nyëg mala, lom yam jëh rak
he los alam pin sën deneya ving sa lo.

¹⁴ Lob he pin avës baya nahëp dob, lob sa hango
gägek ti yam loḵ Hibu ru ayej bë, ‘Saulus, Saulus
gëvo vanë vu sa in va? Vongin gebakë ngaa sën los
nevu lo, lob ngo vongin gebo vanë vu hong.’

¹⁵ Lob seloḵ tepëk bë, ‘Mehöböp, hong re?’ Lom
Mehöböp nër yom bë, ‘Sa Yesu sën genevong vanë
vu sa lo!

¹⁶ Om kwedi gebare niwëek. Gwëbeng seyam
vu hong in sa bë gooin hong jak in genatu sa hur
megena genanër rangah nabë gelë sa nebë sënë.
Gerëḵ genanër ngaa sën sëḵ tato vu hong beron la
vu tamusën lo rangah geving.

¹⁷ Gesëḵ gëgin hong doḵ alam Israel los alam-yu-
ngwë sën sëḵ gevong hong na vu sir lo nemaj.

¹⁸ Sëḵ gevong hong na vu sir in tateḵin malaj
medegevuu malakenu na gedegërin sir nom vu
rangah. Degevuu Satan yi niwëek gedenam vu
Anutu, lom ayoj nam timu vu sa, log sengo rëḵ
dahun hir ngaa nipaya na. Gemëm rëḵ denam

sa nyëg geving alam sën ayoj neyam timu vu sa bedetu sa ngaa ggovek lo.’ ”

Paulus Nër Vu Agripa Bë Nevong Yesu Yi Huk

19 “O Mehö-los-bengö Agripa, sa halë ngaa yagek yi sënë, lob sa su keyëh gagek rë.

20 Gaḵ senër gagek rangah vu alam Damaskus mugin, log senër vu alam Yerusalem, gevu nyëg Yudea pin, gevu alam-yu-ngwë ving. Senër vu sir bë degërin sir vu hir ngaa nipaya gedenam vu Anutu, bedegevong ngaa niröp in tato nabë deggërin ayoj ggovek ya.

21 Sa hevong nebë sënë, lob alam Yuda dejom sa ahon raḵ degwa saga loḵ dub-vabuung-böp, gebë dengis sa besa nadiik.

22 Rëḵ Anutu loḵ vu sa, rot besën verup gwëbeng besa nare genanër gagek yök vu alam meris, gevu ham alam los arëmin lo agi. Sa su nanër gagek agga ngwë rë, gaḵ sa nanër gagek sën wirek alam-denenër-gagek-rangahsën losho Moses denenër bë rëḵ berup lo.

23 Denër nebë, ‘Kerisi rëḵ geko vanë, log yö rëḵ kedi jaḵ namugin gëp bedub. Lob rëḵ nanër gagek-rangah-yi vu alam Israel, gevu alam dahis geving.’ ”

Paulus Nër Gagek Vu Agripa In Bë Ayo Na Timu Vu Yesu

24 Paulus nër nebë sënë, lob kiap böp Pestos petupek raḵ yi bë, “Paulus, hong bado! Geluḵ dub ngahiseḵë, lom kwam böpata vong beyum vong paya!”

²⁵ Rêk Paulus nêr yah bê, “Mehö niwëek Pestos, sa yug su vong paya mesenêr gâgek jeggin jeggin rê, gak senêr gâgek niröp beyönon.

²⁶ Mehö-los-bengö sênê neraḵ ngaa pin sênê ni, om sa su nahöneng rê gesenêr rangah vu yi. Seraḵ ni bê ngaa pin sên agi su yoh nenga in mala los nenga rê. Gak rak ni, in ngaa pin sênê su verup vunsên rê.

²⁷ O Mehö-los-bengö Agripa, mak gevong ving alam-denenêr-gâgek-rangahsên hir gâgek-a? Êê-ê, seraḵ ni bê genevong ving!”

²⁸ Loḵ Agripa nêr yah vu Paulus bê, “Nabê genanêr hus ading teka rot og mak hong gâgek rêk gevong mesegêrin sa natu Yesu yi hur ti!”

²⁹ Lom Paulus nêr yah vu bê, “Êê-ê! Nabê sa nanêr dus, ma ading, og yik yoh vu! Sa najom rak vu Anutu bê, hong, galam pin sên ham los nengo sa gâgek gwëbeng-ê lo gwêrin ham nabê sa, gak mêm sêng sênê og su natök vu ham.”

³⁰ Paulus nêr nebê sênê, loḵ mehö-los-bengö kedi nare ving kiap böp Pestos, geBernisi, galam sên denedo ving sir lo meto deya.

³¹ To deyah dobnê ggovek, loḵ desap sir rak medenêr bê, “Mehö sagi su vong ngaa ti paya in bê nadiik ma medo karabus rê.”

³² Lob Agripa nêr vu Pestos bê, “Nabê mehö sênê su ketag nabê Sisar* gengo yi gâgek rê, og yoh vu bê gebo yi vêr mena.”

27

Deḵo Paulus Rak Ya Yag In Na Rom

¹ Kwaj vo gagek venuh bē he jak yağ mana Rom, lob detung Paulus losho karabus vahi loğ ya kapten ti nema. Arē nebē Yulius lob negin alam-begō-yi rağ neggēp alam nemadvahi (100) loğ yu bōpata ti sēn denenēr sir bē mehō-los-bengō Augustus yi alam lo.

² Lob Adramitiam hir yağ ti bē geğo kupek na nyēğ bōp la vu distrik Asia*, lob he rağ ya baya. Lob Aristarkus vu Tesalonika vu distrik Masedonia ya ving he.

³ Heng to log he ya seyu yağ ya Sidon, lob Yulius vong nivesa beyoğekin Paulus bē yoh vu bē na gelē yi alam medegegin yi jak nos lu ngaa.

⁴ He vu Sidon maya, rēğ sang bōp yam ggēp yağ neru meruuk he. Lom yağ yom rivin dob Kupros demi meya

⁵ meyoh ya Kupros gedistrik Kilisia los Pampulia vuheng atov, behe tōğ ya Mura vu distrik Lusua.

⁶ Vu nyēğ saga alam-begō-yi hir kapten tōğ vu Aleksandria hir yağ ti geneya los Itali, lom ço he rağ ya.

⁷ Behe ya rağ baya. He vimengin bakōpek rot buk ngahisekē, loğ mēm he tōğ ya verup dus vu nyēğ bōp Kenidus. Loğ sang ggērin he, lom he su ayoh vu bē ana rē, om he yah arivin dob Krete demi dus vu Salmone baya, in sang bōpata.

⁸ He yoh loo nenga Krete bevimengin rot batōğ ya nyēğ ti arē nebē Yag-ben-nivesa neggēp dus vu nyēğ bōp Lasea.

⁹ He vasap buk ngahisekē ggēp saga geBuk-dali-

nos-yi-lo* maya ggovek ya, gebuk sën hob los sang yi lo verup belo vongin dahun he behe malamin nama. Lom Paulus nër gägek vorot vu sir bë,

10 “Alam-e! Nabë hil ana, og hil rëk natök vu maggin böpata. Hil rëk basap kupek los yağ, gehil mehönnon rëk malad nama geving.”

11 Rëk alam-begö-yi hir kapten bë nenga vu yağ ala luho yağ yi kapten, gesu ngo Paulus yi gägek rë.

12 Yağ ben sënë su nyëg nivesa in bë yağ medo dok dok buk sang yi rë, om alam ngahisekë denër gägek venuh bë dekesuu nyëg saga gedena. Kwaj nevo bë rëk denatök na nyëg böp Poniks bedemedo nyëg sagu dok buk ayöong los sang yi, og mëm nivesa. In Poniks saga yik yağ ben nivesa ti vu Krete, geyağ vaha neggëp luu. Ngwë neggëp ahë, gengwë neggëp nën.

Sang Vong Meloo Nipaya Rak

13 Lob ayöong nalu verup gesu yam niwëek rot rë, lob dekuung bë deyoh vu bë na denatök na nyëg saga. Lob dedadii anka rak yah gedeseпа loo nenga Krete rot medeya.

14 Rëk pevis besang niwëek böpata ti sën denenër bë Nyëhuhek lo, yam ggëp kedu Krete.

15 Lob rot he avuti ggëp hus bedu ya, lob he su ayoh vu bë pekwë yağ neru nah vu sang rë, lom he hevuu besang ko he mehe ya rot.

---

* 27:9: Buk-dali-nos-yi sënë og yik buk sën alam Yuda hir alam--deneko-seriveng yusekë nesis sipsip tuvek meneko nikök menelok ya dub-vabuung-böp ayo vabuung sogek in kevoһ alam Yuda hir ngaa nipaya na lo. Denelë buk sënë loğ kwev Oktoba neyoh vu ta pin gayej nenër dali ggërin nos besu denegga rë.

16 He serög meheto maya kedu loo vuheng sën denenër arë nebë Kauda lo demi. Lob he hevong huk böp rot menaduu dëgi ahon.

17 Dedadii dëgi raḵ yam yaḡ vavunë ggovek ya, log deduu aggis la lok yaḡ anon atov in bë niwëëk jaḵ. Rëḵ newaj raḵ bë yaḡ rëḵ na mejaḵ vu saap Surtis sën neggëp dus vu Aprika lo, lom detë anka sël luḵ ya loo gesang ḵo he gehe medo nahök mu.

18 Sang los loo sis merot he niwëëk ata, lob kedi detë ḵupeḵ luḵ ya loo monbuk.

19 Gebuk netu löö lob dejom ḵupeḵ yaḡ yi pin raḵ nemaj medetë luḵ ya loo ving.

20 Lob Nyëhuhek böpata sënë sis he rot gesu ahë yes neraḵ teka rë. Ggërin he buk ngahiseḵë gehe su ayoh vu bë galë hes mala los betuheng rë, lom he kwamin nevo bë rëḵ he malamin nama yönon.

21 Denedo mu buk ngahiseḵë genos ma, lob Paulus kedi menër vu sir bë, “Alam-e, bë ham gwengö sa gägek wirek behil medo Krete, og maḵ hil su rëḵ natök vu maggin nabë sënë rë, gehil su rëḵ basap ngaa pin sënë rë.

22 Rëḵ ma lo, om ham nimin wëëk! Mehöti su rëḵ mala nama rë, gaḵ yaḡ mu yö rëḵ mala nama.

23 In Anutu sën setu yi hur besa najom raḵ vu yi lo, yi angër ti yam vu sa gwëbeng buk

24 benër bë, ‘Paulus, su gegöneng! In rëḵ gena gebare mehö-los-bengö Sisar* mala. Om gwengö rë! Genejom raḵ in alam pin sën denedo raḵ yaḡ ving hong agi, lom Anutu yogekin bë rëḵ demedo vesaj geving hong.’

25 Om alam! Ham su göneng! Sa hevong ving bë Anutu rëḵ gevong ngaa pin sënë banon jaḵ nabë sën nër vu sa agi.

26 Rëk mu yağ rëk na medah doḵ ḵedu loo vuheng ti.”

27 Lob soda luu ggovek ya gehe nahën medo neketul loḵ baya verup Loo Adria. Gebuk vuheng rak lob alam yağ denḡo bë yağ maḵ ya medus rak dob ti.

28 Lob deseyu gelöng loḵ aggis medetë luḵ ya loo medetahöö rak nemaj medelë bë ading yoh vu mehödahis ti. Loḵ heḵ heto maya teka ving lob detë ggökin yah, lob delë bë ading yoh vu nemadluho menemadvahi.

29 Lom deggöneng bë he hevongin ana ḵetul he jaḵ gelöng, om detë anka lubeluu luḵ ggöp yağ hus, gedenejom rak bë rangah jaḵ pevis.

30 Log alam yağ vahi denesero aggata in bë dege-vuu yağ gedebeya medena roneḵ, lob deseyesin dëgi luḵ ya, gedetetuhin bë degetë anka la na yağ neru.

31 Rëk Paulus nër vu alam-begö-yi losho hir kapten bë, “Nabë alam sënë geto dena in yağ, og ham pin rëḵ malamin nama!”

32 Lob alam-begö-yi delov aggis in dëgi geto meluḵ ya loo.

33 Log nyëḡ ggovek in bë geheng, lob Paulus nër vu alam gejjij sir bë dega nos teka rë. Nër bë, “Ham nḡo medo newamin nerak yoh vu soda luu ggovek ya beham diikahëmin rot, geham su newa nos rë.

34 Om sën sa nanër niwëëḵ vu ham bë ham gwa nos teka benimin wëëḵ doḵ. Ham ti su rëḵ mala nama rë!”

35 Nër bë saga log ḵo brët bejom rak ya vu Anutu rak malaj, log debu megga.

³⁶ Lom alam pin nij wëek raḡ gedekò hej nos raḡ ving medegga.

³⁷ He pin sèn nado raḡ yaḡ lo raḡ neggëp alam nemadluho, bemehödahis löö menemadluho-menemadvahi-bevidek-ti (276).

³⁸ Degga ggovek log detë wit* los bëek ngahisekë sèn nahèn nedo loḡ yaḡ ayo lo luḡ ya loo in bë sepëp jaḡ in yaḡ.

Yaḡ Vong Paya

³⁹ Heng to dob bedelë nyëḡ, rëḡ mu sir dugin. Rëḡ delë nyëḡ len ti geloo ggurek ya, geraggër nivesa, lom kwaj nevo bë maḡ degevong yaḡ na mejaḡ na sagu.

⁴⁰ Lob delov aggis in anka pin beluḡ nedo loo gedekevelekin aggis in stiya. Gededadii sël raḡ yah in bë ayööng dok megekò yaḡ na roneḡnë.

⁴¹ Rëḡ loo ḡo yaḡ beyoh paya merak ya saap ti belah loḡ. Neru lah loḡ niwëek ata menedo, geloo nesis ya menerak yaḡ hus rot lom veröp.

⁴² Nebë saga lob alam-begö-yi devong in bë dengis alam ḡarabus medenadiik, in bë ti su gök loo mebeya mena.

⁴³ Rëḡ hir kapten kwa vo Paulus lom nërin sir. Genër bë alam sèn deyoh vu bë degök bël lo pin depesöng na loo namugin bena dejak na roneḡnë.

⁴⁴ Galam vahi sèn su deneggök bël rë lo, og jaḡ degëp yaḡ nyë veröpsën ti ti bena dejak na roneḡ geving. Lom alam pin devong nebë saga meya derak ya roneḡ los navij dahis.

28

Paulus Nedo Dob Malta

¹ He ya maraḡ ya roneḡ, lob he hango gedenenēr nyëḡ sënë arë nebë dob Malta.

² Lob alam nyëḡ sënë devong nivesa rot vu he. Hob to raḡ genyëḡ nikul lom devev nengwah böpata bedeko he pin ya behe venguh.

³ Lob Paulus supin nengwah bun ti bebev raḡ ya nengwah, rëḡ nyël ti loḡ neggëp benengwah pang, lob tur to beranga Paulus nema besoo loḡ.

⁴ Lob alam vu nyëḡ saga delë nyël sënë gevare nesoo loḡ Paulus nema lob denër bë, “Maḡ yönon, mehö sënë sis mehöti mediik, rëḡ loo su rehöö yi rë, om sën yi nyëvewen töḡ vu yi besis yi agi.”

⁵ Rëḡ Paulus tetëhin nyël beya meto meraḡ ya nengwah rëḡ ngaa ti su vong yi rë.

⁶ Lob medo denegin yi in dekuung bë rëḡ buuk ma, rëḡ nadiik pevis. Lob medo denegin yi hus ading, rëḡ ma gedelë bë ngaa nipaya ti su nevong yi rë, lom tum depekwë medenër bë, “Maḡ yi anutu ti!”

⁷ Lob alam saga hir ggev arë nebë Publius, yi dob neggëp dus vu nyëḡ sagu. Mehö saga ḡo he ya yi beggang, begin he nivesa rot yoh vu buk löö.

⁸ Lob Publius sënë ama nirak meneggëp. Nivanë böp gahë neverup köḡ, rëḡ Paulus ya mejom raḡ yi, gebë nema raḡ lom vesa loḡ.

⁹ Vong nebë saga, lob alam nirak sën vu nyëḡ sagu pin deyam vu Paulus ving bevong benijvesa raḡ ggökin.

¹⁰ Lob deḡo he raḡ nivesa rot. Lob ggovek gehe bë ajaḡ na yaḡ mana, lob deḡo nos lu ngaa vu he medetung raḡ ya yaḡ.

Paulus Ya Metöḡ Ya Rom

11 He nado kwev löö ggëp sagu, loḵ he raḵ alam nyëḡ böp Aleksandria hir yaḡ ti sën anutu-kuungsën-pepid ḵenuj denare raḵ neru lo baya. In yaḡ saga rivin menedo loḵ buk sang los ayöong yi vu nyëḡ sagu.

12 Lob he ya verup Surakus menado buk löö.

13 Mëm he raḵ mayoh dus vu loo nenga baya verup Regium. Lob buk ti ya ggovek, log ayöong nalu verup ggëp ahë gebuk netu luu lob he töḵ ya Puteoli.

14 He töḵ vu Yesu-yi-alam la vu sagu, lob denër bë he medo geving sir soda ti rë. Lob he nado ggovek log he ya verup Rom.

15 Lob Yesu-yi-alam vu nyëḡ böp Rom denḡo bë he ya verup, lom yam denebuu he ggëp aggata. Lob vahi deyam medeto maket Apius, gevahi deto Beggang-vatëveḵ-löö. Paulus lë sir, lom jom raḵ ya vu Anutu los ahë nivesa in sir, gayo niwëëḵ raḵ.

16 Log he loḵ ya nyëḡ böp Rom, lob kiap böp nër bë yoh vu bë Paulus yö bago beggang yu dahis bemedo doḵ, galam-begö-yi ti medo geving in gegin yi.

Paulus Nër Bengö Nivesa Ggëp Nyëḡ Böp Rom

17 Buk löö ya ggovek ya log Paulus tahi alam Yuda hir ggev, log nër vu sir bë, “Arig lo, sa su nehevong ngaa nipaya ti in bë dahun hil hed alam ma, juuk ngaa wirek hen sën hil ḵenud lo hir ngaa lo rë. Rëḵ deduu sa ggëp Yerusalem gedetung sa loḵ alam Rom nemaj.

18 Lob alam Rom deloḵ tepëḵ in sa rot, rëḵ ma gesu denetöḵ vu ngaa nipaya ti in bë mëm dengis

sa mesa nadiik rè, lob kwaj vo bë dekevelekin sa vër.

¹⁹ Rëk ma, galam Yuda dekeyëh gägek sagi, lom sehög aggata ngwë su neggëp rè, om sën sa ketag bë mehö-los-bengö Sisar* gengo sa gägek. Gaḵ sa su bë rëḵ gevong gägek vu salam in ngaa ti rè.

²⁰ Om sën sa tahi ham raḵ degwa saga, gesa bë galë ham benanër gägek vu ham, in sa nehevong ving menehegin mehö sën hil Israel pin nehegin lo. Lob yiḵ deduu sa raḵ sëng raḵ degwa sagi.”

²¹ Lob denër vu yi bë, “Alam Yudea la su dekevu ḵapiya yam in bë denanër hong vu he rè. Galam Yuda ti su yam nër vu he genër gägek nipaya raḵ hong rè.

²² Gaḵ he bë gango ayom jaḵ ngo avim. He su araḵ gägek saga degwa ni rè. Gaḵ he raḵ ni mu bë vu nyëḡ pin alam denenër gägek nipaya raḵ Yesu-yi-alam.”

²³ Lob deggooin buk ti raḵ, lob sir ngahisekë deyam vu Paulus ggëp yi beggang betateḵin gägek degwa vu sir monbuk anon rot behes luḵ ya. Nenër gägek raḵ Anutu-yi-nyëḡ, log nenër Moses yi horek los alam-denenër-gägek-rangahsën hir gägek in tato Yesu rangah vu sir bayoj na timu vu yi.

²⁴ Lob sir la devong ving yi gägek, gela su devong ving rè.

²⁵ Lob demehoo sir log deya raḵ, loḵ Paulus nër gägek ti vu sir bë, “Anon Vabuung nër yönon rot beberup mehö-nenër-gägek-rangahsën Yesaya avi vu hil ḵenud lo bë:

²⁶ ‘Genä vu alam sënë begenanër vu sir nabë sënë: “Rëḵ ham gwengö gägek gök gökin,

rëk mu ham su rëk jak degwa ni rë.
 Rëk ham gwelë gök gökin,
 rëk mu ham su rëk natök jak degwa rë.”

²⁷ In alam saga ayoj dahis rak,
 gesu denengo gagek rë,
 gedemir malaj.

Devong nebë sënë in bë malaj rëk gelë ngaa,
 genengaj rëk genço gagek,
 lob ayoj rëk natök jak gagek degwa,
 lob degërin bedenom vu sa
 besa gevong benijvesa jak nah gökin.’

²⁸ Om ham gwengo rë, gagek nivesa sën Anutu
 vong yam in bë geço mehönnon nah vu yi lo, og vo
 ya vu alam-yu-ngwë ggovek ya, om rëk degengo
 medegevong geving.”

²⁹ Paulus nër gagek saga ggovek, lob alam Yuda
 demehoo sir los ahëj sengën böpata geto deyah
 dobnë medeya.

³⁰ Lob Paulus nedo loç beggang sën nebago
 genedo loç lo yoh vu ta luu, lob nevong nivesa vu
 alam sën deneyam vu yi lo pin.

³¹ Nenër gagek rak Anutu-yi-nyëg, genetatekin
 Mehöböp Yesu Kerisi yi gagek vu sir. Nenër rangah
 los niwëek gemehöti su nërin yi rë.

Gagek Mewis
The New Testament in the Central/Mapos dialect of the
Buang language of Papua New Guinea
Nupela Testamen long tokples Buang Mapos long
Niugini

Copyright © 2003 The Bible Society of Papua New Guinea

Language: Buang, Central/Mapos (Buang)

Dialect: Central/Mapos

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2015-01-02

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files dated 31 Aug 2023

18a972db-abcc-5dc3-9031-f1d4455b33c3